

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI

ANASINIFINA DEVAM EDEN 60–72 AY
ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİ VE İNCE
MOTOR GELİŞİMİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Selda ÜNAL GÜROCAK

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ

Bolu - 2007

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Selda Ünal GÜROCAK’a ait“Anasınıfına Devam Eden 60-72 Ay Çocukların Dil Gelişimi ve İnce Motor Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışma, jürimiz tarafından, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. 26/09/2007

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Emine ERATAY

Üye : Yrd.Doç. Dr. Yasemin AYDOĞAN

Prof. Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

**ANASINIFINA DEVAM EDEN 60–72 AY ÇOCUKLARIN DİL
GELİŞİMİ VE İNCE MOTOR GELİŞİMİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ünal Gürocak, Selda

**Yüksek Lisans, İlköğretim Bölümü, Okulöncesi Eğitimi Anabilim
Dalı**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Füsun Yıldızbaş

Eylül 2007, 132

Çocuklar yaşamlarının ilk günlerinden itibaren dili, modelleri dinleyerek, bu modelleri taklit ederek, geri iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedirler. Çocuklar dili kazanırken ilk modelleri anne babaları, diğer aile bireyleri, daha sonra sosyal çevrede ve okul ortamında etkileşimde bulundukları diğer bireylerdir.

Çocuklarda motor becerilerin gelişimi özellikle fiziksel gelişim ile yakından ilişkilidir. Motor gelişimde belli bir sıra vardır. Çocuklarda yaş aralığı ve motor becerilerde görülen bireysel farklılıklara çevresel uyarıcılar ve aile deneyimlerinin neden olduğu gözlenmiştir.

Bu çalışmada, anasınıfına devam eden 60–72 ay çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişimi açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırma 2006–2007 eğitim öğretim yılında Bolu il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki okullarda yürütülmüştür. Çalışmaya toplan 165 çocuk dâhil edilmiştir.

I. aşamada; alt problemlerde yer alan yaş, cinsiyet, okulöncesi eğitime devam süresi, sosyo-ekonomik düzey ve ailelerin demografik özelliklerini belirlenmesine ilişkin bir anket kullanılmıştır.

II. aşamada; anket sonuçlarına göre belirlenen örneklem grubundaki çocuklara Denver Gelişim Değerlendirme Testi uygulanarak dil ve ince motor gelişim düzeyleri belirlenmiştir.

Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri “SPSS for 13 Windows” paket programıyla yapılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimlerinin, ailelerinin ekonomik düzey değişkenine göre farklılık olduğu, ince motor gelişimlerinde fark olmadığı bulunmuştur.

Yapılan çalışma sonucunda; dil gelişimi ve motor gelişimin yaş ve cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Dil Gelişimi, İnce Motor Gelişim

ABSTRACT

THE EVALUATION OF 60–72 MONTHS CHILDREN'S GOING ON PRESCHOOL EDUCATION IN TERMS OF LANGUAGE DEVELOPMENT AND FINE MOTOR DEVELOPMENT

From the first days of their lives children learn languages by listening and imitating the models, perceiving feedback, sharing their thoughts and experiences. While children acquire language first models are their mothers, fathers and the rest of the family other individuals that they communicate with at school and in society

The development of motor skills of children is closely related with physical development in particular. There is a specific order in motor development. Children' individual differences caused by environmental stimulus and family experiences are observed at age period and motor skills.

This study contains the evaluation of 60-72 month-old preschool children's language and fine motor development.

The research was conducted in 2006–2007 academic year at public schools from low, middle and high socioeconomical backgrounds in Bolu city centre. 165 students were included in the study.

In the first stage, a questionnaire was used to determine age, gender, time spent in preschool period, socioeconomical levels and demographic features of families regarding specific questions.

In the second stage, Denver Development Evaluation Test was administered on the sample group of children chosen according to the results of the questionnaire, and thus their language and fine motor development levels were specified.

All the statistical analyses were done by using “SPSS for13 Windows” program. It was found out that the language development level of the sample group differed according to the economic status of families while their fine motor development didn't.

At the end of the study it can be concluded that language and motor development do not differ according to age and gender variables.

Key Words : Preschool education, language development, fine motor development.

Bu çalışmanın her aşamasında yanımda olan

ve

Gülen gözleriyle bana en büyük desteği veren

Biricik kızım

İrem Bilge GÜROCAK’a.....

TEŞEKKÜR

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd.Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ'a çok teşekkür ederim.

Toplanan verilerin analizi konusunda bana yardımcı olan Doç. Dr. Canan SAVRAN'a teşekkür ederim.

Beni yüksek lisans eğitimine teşvik eden ve ilk günden bu yana maddi manevi yardımlarını hiç esirgemeyen annem Zeliha ÜNAL, babam Esalettin ÜNAL ve kardeşim Saniye ÜNAL'a çok teşekkür ederim.

Yaşadığım tüm olumsuzluklara rağmen beni her zaman motive eden, sabrını, hoşgörüsünü ve desteğini hiç eksiltmeyen, uzakta olsa bile yanımda olduğunu hep hissettiren sevgili eşim Devlet GÜROCAK 'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT	IV
TEŞEKKÜR	V
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
KISALTMALAR	XV

BÖLÜM I

Giriş	1
1.1.Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları	3
1.2.Araştırmanın Önemi	3
1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.4. Kavramsal Tanımlar	5

BÖLÜM II

2.Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür

2.1. Gelişim Nedir	7
2.2. Dil Gelişimi	8
2.2.1. Dil Gelişiminin Kazanılması İle İlgili Kuramlar	13
2.2.2. Dil Gelişiminde Algının Önemi	16
2.2.3. Dil Gelişim Aşamaları	21
2.2.4. Dil Gelişim Özellikleri	28
2.2.5.Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler	29
2.3. Okulöncesi Eğitimde Dilin Önemi	41
2.4. Fiziksel Gelişim	44
2.4.1. Motor Gelişimin İle İlgili Kuramlar	46
2.4.2. Motor Gelişimde Algının Önemi	50
2.4.3. Motor Gelişimin İlkeleri	51
2.4.4. Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler	52
2.4.5.60–72 Ay Çocukların Motor Gelişim Özellikleri	58

2.4.6. İnce Motor Gelişim Alanları	59
2.5. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	64

BÖLÜM III

Yöntem

3.1.Araştırmanın Modeli	71
3.2.Çalışma Grubu	71
3.3.Veritoplama Araçları	72
3.4.Veritoplama Süreci	74
3.5. Verilerin Çözümlemesi	74

BÖLÜM IV

Bulgular

76

BÖLÜM V

Tartışma ve Yorum

5.1. Tartışma	111
5.2.Sonuç	115
5.3.Öneriler	116

KAYNAKÇA

118

EKLER

EK1:Anket Soruları	127
EK2:Araştırma İzni	129
EK3:Denver Gelişim Değerlendirme Testi	130
Özgeçmiş	132

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubunun Devam Ettikleri Okullara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım	72
Tablo 2: Çalışma Grubunun Yaş Cinsiyet, Anne Eğitim, Baba Eğitim, Anne Baba Mesleği Değişkenlerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılımı	77
Tablo 3. Araştırmanın Örneklem Grubunun İnce Motor Gelişim Yanıtların Değerlendirmelerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılım	79
Tablo 4. Araştırmanın Örneklem Grubunun Dil Gelişim Sorularına Verilen Yanıtların Değerlendirmelerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılım	80
Tablo 5. Araştırmanın Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	82
Tablo 6. Araştırmanın Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	83
Tablo 7. Araştırmanın Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	84
Tablo 8. Araştırmanın Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	85
Tablo 9. Araştırmanın Çalışmanın Grubunun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Süresi Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	86
Tablo 10. Araştırmanın Çalışma Grubunun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Süresi Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar	87

Tablo 11. Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	88
Tablo 12: Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	90
Tablo 13: Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	91
Tablo14. Araştırmanın Çalışma Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	93
Tablo 15: Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Meslek Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar Değerlendirmeleri	95
Tablo 16. Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Meslek Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	96
Tablo 17. Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Meslek Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	98
Tablo 18: Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Meslek Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	100
Tablo 19. Araştırmanın Örneklem Grubunun Aile Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	102
Tablo20 Araştırmanın Örneklem Grubunun Aile Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	103
Tablo 21. Araştırmanın Çalışma Grubunun Aile Ekonomik Düzeyi Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	104

Tablo 22. Araştırmanın Örneklem Grubunun Aile Ekonomik Düzeyi Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	106
---	-----

Tablo 23 Araştırmanın Çalışma Grubunun Devam Ettikleri Okulun Özelliği Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	108
---	-----

Tablo 24. Araştırmanın Çalışma Grubunun Devam Ettikleri Okulun Özelliği Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri	109
---	-----

KISALTMALAR

Bu çalışmada tablolarda yer alan simgeler ve açıklamaları aşağıda verilmiştir:

Kısaltma	Açıklama
DG	Dil Gelişimi
İMG	İnce Motor Gelişimi
DGTT	Denver Gelişimsel Tarama Testi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişiminin en hızlı olduğu yıllardır. Bu yılların çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi ile kişiliğinin oluşumunda en önemli basamak olduğu bilinmektedir.

Okul öncesi dönemdeki etki ve yönlendirmeler çocuğun gelişimi kadar toplumların gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Okul öncesi dönemin zengin uyarıcıları olarak kabul edilen anne-baba ve öğretmenler, onların kullandıkları eğitim teknikleri, kullanılan materyaller ve çocuk kitapları çocukların dili öğrenmelerinde ve etkin olarak kullanmalarında vazgeçilmez unsurlar olarak kabul edilmektedir. Çocuğa güzel bir dil ve anlatım yeteneği kazandıran bu unsurlar, diğer gelişim alanlarının desteğiyle daha etkili olmaktadır.

Özellikle okul öncesi dönemde pek çok çocuk anadilinin temel yapısını öğrenerek, yetişkininkine benzer söz dizimi yapısını kazanabilmekte ve duygularını, düşüncelerini iyi bir biçimde ifade edebilmektedir.

Erken çocukluk döneminin dilin kazanılmasında önemli olduğu ve herhangi bir nedenle dil gelişiminde geri kalınmasının tüm yaşamı etkileyebileceği dilbilimciler tarafından vurgulanmaktadır. Ayrıca çocukların zihin ve dil gelişiminden uzak olarak hazırlanmış okul öncesi eğitim programlarının, bu alandaki katkılarının da sanıldığı kadar gerçekleşmeyeceği düşünülmektedir(Aydoğan ve Koçak,2003).

İlk çocukluk evresinin ilk yaşlarında, çocuğun konuşmasının yönü, kendisinedir. Günlük gereksinimlerini sağlamak için başkasına yönelttiği konuşmasının dışında karşıdakinin dinleyip dinlemediği çocuğu pek ilgilendirmez. Çocuğun bu durumu, yavaş yavaş azalarak, 5–6 yaşına kadar sürer bu yaşlardan sonra, çocuğun konuşması ile başkasını etkilemeye; onun kendisini

dinlemesi ile ilgilenmeye başladığı görülür. Çocuğun konuşmasının yönü kendisinden başkasına kaymaya başlar.

Okul öncesi dönemin sonuna gelindiğinde çevresel engeller ve sağlık sorunları olmadığında çocuklar temel eğitim programının gerektirdiği düzeyde tüm gelişim alanlarında olduğu gibi dil ve ince motor gelişimlerini gerçekleştirirler. (Başaran, 1998).

Dil Gelişim Becerileri

6 yaşında yaklaşık 10.000 sözcüğün anlamını bilebilir. Soruları, önceki yaşına göre biraz daha azalmıştır. Dilini aynen bir yetişkin gibi kullanabilir. 4–7 sözcük kullanarak cümleler kurar. Cümleleri gittikçe karmaşıklaşır “ve, veya, fakat” gibi bağlaçlar kullanır. Sözcüklerin kişi ve çoğul eklerini doğru olarak kullanır. Çoğu kavramlar (renk, boyut, şekil vb.) geliştiğinden konuşmalarında sıfatlar dikkatini çeker. Nesneleri sıfatları kullanarak ayrıntılı ve iyi bir şekilde tanımlayabilir. Olayları sırasına göre anlatabilirler. Olayları “önce- sonra” sırasına dizme, “geçmiş, şimdiki, gelecek” zamanını kullanma gelişir (Bayhan ve Artan 2004).

İnce Motor Beceriler

Okul öncesi dönemde resim çizme gibi sanat çalışmaları, ince motor becerilerin gelişimine ciddi bir katkı sağlamaktadır. Bebeklik döneminde el hareketleri oldukça sınırlıyken, okul öncesi dönemde çocuğun el becerileri gelişir ve bu dönemin sonuna geldiğinde anlamlı resimler çizebilirler (Siyez, 2007).

1.1.Araştırmanın Amacı Ve Araştırma Soruları

Araştırma Soruları

1.Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların dil gelişimi düzeyleri ve ince motor becerileri;

- Yaşa
- Cinsiyete
- Okulöncesi eğitime devam süresine
- Ailelerin demografik özelliklerine(anne-babanın öğrenim düzeyi, anne-babanın mesleği, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi) göre farklılık göstermekte midir?

2. Okulöncesi kurumuna devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri ile ince motor gelişim düzeyleri paralellik göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Okul Öncesi Eğitimi, doğumdan zorunlu eğitim yaşına kadar çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önüne alınarak, çocukların sağlıklı bir biçimde tüm gelişim alanlarını destekleyen, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, özgüven duygularının geliştirildiği, anne, baba ve eğitimcilerin birlikte hareket etmesi gereken bir eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim amacı çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilköğretime hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (M.E. B,2006).

0–6 yaş dönemini kapsayan okul öncesi dönem, insan gelişiminin kapsam hız ve nitelik açısından en yoğun olduğu dönemdir. Doğumdan itibaren başlayan süreç bedensel, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim açısından son derece önemli ve geleceği belirleyen özellikler kazanılmaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında

çocuğun kapasitelerinin olabildiğince en üst seviyeye kadar açığa çıkarılması ve böylece yaşam süreci içerisinde kendini gerçekleştirme şansını bulabilmesi, ancak bu dönemin sağlıklı, bilinçli ve anlamlı bir şekilde geçirilmesine bağlıdır(Aydın,2003).

Okul öncesi eğitim çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmiştir. Çocukların bu yöndeki gelişimlerini desteklemek amacı ile neden- sonuç ilişkisini görebilecekleri fırsatlar verilmeli ve eğitim programları bu doğrultuda hazırlanmalıdır. Zorunlu eğitimden önce çocuğun gelişiminin hızlandırılması ile ilgili temel beceri ve alıştırmalar okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında şu hedeflere yönelik olmalıdır: yönergeleri dinleme ve anlayabilme, el-göz koordinasyonu kurabilme, kalem tutmaya alışabilme, mekan-yön tayin edebilme, şekiller arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ayırt edebilme, sözlü ifadeyi geliştirebilme, yeni kelimeler öğrenebilme, dikkat süresini artırabilme, dikkat yoğunluğunu geliştirebilmedir(Yıldızbaş ve Parlakyıldız,2004)

Anaokulu ve hazırlık sınıflarının görevi çocuğa ilköğretime başlamadan erken yaşta okuma yazma öğretmek değil onun ilköğretimde okuma yazma öğrenmesine yardımcı olacak kavramları ve becerileri kazandırmak olmalıdır. Hazır bulunuşluk, çocuğun herhangi bir duygusal karışıklığa uğramadan kolayca ve yeterli olarak öğrenebilmesidir. Çocuk bu hazırlığa, yeni öğrenme görevlerine temel olabilecek ön öğrenmeyi,”okul öncesi dönemde öğrendiklerini” tamamlayarak ulaşabilir. Okul öncesi dönemde çocuğun başından geçenleri kesin olarak bilmek zor olsa da bu ilk deneyimlerin çocuğun hayatındaki etkilerinin sürekli olduğunu söylemek mümkündür(M.EB 2006).

Çocuğun ilerdeki yaşamında başarılı ya da başarısız olmasını hazırlayabilecek dili etkili olarak kullanma yeteneğinin, dil gelişiminin kritik olduğu okulöncesi yıllarda uygun öğretme-öğrenme ortamları düzenlenerek geliştirilmesi oldukça önemlidir. Okulöncesi dönemde alınacak önlemlerle sosyo-kültürel bakımdan dezavantajlı olan çocukların dil gelişimine yardım edilerek eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunulabilir (Senemoğlu, 2006).

Anne karından başlayarak yaşam sürecinde insan vücudunda pek çok büyüme, gelişim ve değişimler görülmektedir. Doğumla beraber daha özellikli görülen hareket yaşantıları önceleri refleksif bir yapıda iken, zamanla bazı etmenlerin devreye girmesi ile yerini bilinçli davranışlara bırakmaktadır (İnan, 2003).

Okulöncesi dönemde hareketlerdeki gelişme, çocuğun çevreyi tanıması, sosyal ilişkilerinin gelişmesi, isteklerini gerçekleştirme, yoğun öğrenme heyecanı duyması açısından önemli sonuçlar doğurur. Buna paralel olarak, hareket kapasitesinin artması diğer gelişim alanlarındaki performansı da olumlu yönde etkiler (Aydın, 2003).

Bu çalışmada, Bolu il merkezindeki çocukların yaş, cinsiyet, okula devam süresi, ailelerin demografik özellikleri açısından dil ve ince motor alandaki gelişim değerlendirilmiştir. Araştırma eğitimciler ve araştırmacılara veri kaynağı oluşturması açısından önemli görülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmayı, Bolu ili merkez ilçesi ilköğretime bağlı anasınıflarına devam eden 60–72 ay çocuklar oluşturmaktadır.

Denver II testinin dil ve ince motor alanlarına ait sorular uygulanmıştır. Sadece iki alan alınmasının nedeni uygulama yapmak için istenilen izin kâğıdında yapılan düzeltmeyle; uygulamanın 1 ders saatini aşmayacak şekilde düzenlenmesi istenmiş olmasıdır.

1.4. Kavramsal Tanımlar

Anasınıfı: 60 – 72 ay çocuklarının eğitimi amacıyla örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıf olarak tanımlanabilir. (36 – 72 Aylık Çocuklar için Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2004).

Motor Gelişim: Fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır. Bir başka deyişle, özünde hareket olan becerilerin kazanılmasını içeren ve doğum öncesi dönemde başlayıp ömür boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanabilir(Bayhan ve Artan,2004).

Dil Gelişimi: Dil, insana özgü ve güçlü bir iletişim aracı olup toplumsallaşmış semboller kümesidir. Dil gelişimi ise, kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişimi olarak tanımlanabilir(Senemoğlu,2006).

BÖLÜM II

2.KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Gelişim Nedir?

Gelişim; bireyin doğum öncesinden başlayıp ölümüne kadar geçirdiği bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, ahlaki ve cinsiyet gelişimi bakımından geçirdiği tüm değişim ve gelişmelerdir. Gelişim kalıtım ve çevrenin birlikte etkileşiminin sonucu oluşmaktadır. Gelişimde hem niceliksel hem de niteliksel bakımdan bir değişim ve gelişme bulunmaktadır. Kısaca gelişim; büyüme olgunlaşma, hazır bulunuşluk kavramlarını da içine alan daha geniş bir süreçtir(Başal,2003).

Erken dönemlerde gelişime ilişkin değişikliklerin seyrinde yaş, öncelikle dikkate alınması gereken bir noktadır. Çocuklar, her yaşta farklı gelişimsel özellikler gösterirler. Bu doğrultuda, çocukların hangi yaşlarda, hangi gelişim özelliklerini gösterdiğinin bilinmesi gerekmektedir.

60–72 Ay Çocuğun Gelişim Özellikleri

- Bedenini kontrollü olarak kullanmada ustalaşmıştır.
- Denge ve vücut koordinasyonu oldukça iyidir.
- Grupla oynanan kurallı top oyunlarını oynar.
- Çift ayak sıçrayarak ip atlar.
- Giyinme –soyunma, beslenme, temizlik, kendine çekidüzen verme gibi öz bakım ihtiyaçlarını karşılar.
- Kalem, makas, fırçayı ustalıkla kullanır.
- Boyama, çizme, kesme, katlama, yapıştırma gibi etkinlikleri beceriyle yapar.
- Resimlerinde kompozisyonlar oluşturur.

- Ailesine, okula ve topluma uyumu belirginleşmiştir.
- Grup oyunlarını tercih eder. Kooperatif oyun oynar.
- Arkadaş tercihi belirgindir.
- Empatik anlayış gelişmeye başlar.
- Erkek çocuklar babayla; kız çocuklar anneyle özdeşim kurar.
- Yetişkin diline yakın dil becerisine sahiptir.
- Bilmediği sözcüklerin anlamlarını sorar.
- Önce düşünür, sonra konuşur.
- Espri anlayışı gelişmeye başlar.
- Sohbeta katılır.
- Öykü anlatır.
- Daha mantıklı düşünce yapısına sahiptir.
- Kavram bilgisi oldukça fazladır.
- Bazı zaman kavramlarını kazanır.
- Sağını–solunu bilir.
- 50'ye kadar sayar.
- 1 –10 arası rakamları sıraya dizer.
- 5 biçimde toplama –çıkarma yapar.
- Bazı paraları tanır.
- İsmi yazır.
- 10 sözcüğü okur.
- Öğrenmeye ve keşfetmeye çok isteklidir(Metin,2007).

2.2.Dil Gelişimi

Çocuğun dil gelişiminde hem insan beyninin biyolojik yapısı, düşünme sisteminin gelişimi, hem de çocuğun içinde bulunduğu çevre ve kültür etkilidir. Aynı zamanda, dil gelişimi de çocuğun bilişsel, duygusal, sosyal gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Toplumsallaşmada dilin önemli bir yeri olduğu gibi, kavram gelişimi, düşünme, ilişki kurma, problem çözme gibi bilişsel gelişim alanlarında da etkilidir.

Dil gelişimi diğer gelişim alanlarıyla karşılıklı etkileşim içindedir ve birlikte ilerleme sağlamaktadır.

Günümüzde dilin kazanılması ve gelişimi ile ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, dil gelişiminde ilk 10 yaşın, özellikle de okulöncesi yıllarının kritik dönem olduğu konusunda birleşmektedirler. Ayrıca dil çocuğun öğrenmesinde çok önemli bir etkidir. Bu bağlamda okulöncesi yıllarda çocuğun dil gelişimine önem verilmesi, dil gelişimini destekleyici öğretme-öğrenme ortamlarının hazırlanması gereklidir. Çocuğun bu yaşlarda kazanacağı yaşantıların niteliği daha sonraki öğrenmelerini büyük ölçüde etkilemektedir (Senemoğlu,2006).

Dil işaretlerden kuruludur ve bu işaretler yardımıyla birey karşısındaki bireye bilgi iletmektedir. İşaretlerle yapılan bu iletide üç işlev bulunmaktadır.

Anlatım İşlevi: Dil, insanların iletişimde bulunmak amacı ile geliştirdikleri bir anlaşma aracıdır. Başka deyişle, dilin birinci işlevi iletişimdir. Bu işlevi yerine getirmede dil, insanların düşünce, duygu, istek, deneyim v.b. yaşantılarını birbirlerine aktarabilmelerini; dış dünyayı yorumlayarak kendi dünyalarına getirebilmelerini sağlayan; "bu zaman ve bu yerden, o zaman ve o yer hakkında düşünerek bu düşünüyü yansıtabilmelerine" ve insanın "kendi kendini keşfetmesine" olanak veren bir araç olma özelliği taşımaktadır(Topbaş, 1998).

Etki İşlevi: Birey tarafından verilmeye çalışılan bilgiden alıcının etkilenmesi ya da iletilen işaretlerin alıcıda belli bir etki uyandırması,

Açıklama İşlevi: İşaretlerin her iki taraf içinde ortak bir kavramı belirlemesi. Bu nedenle, konuşmada kullanılan işaretler veya simgeler bireyler için ortak bir anlam taşımıyorsa ya da onlarda aynı kavramı çağrıştırmıyorsa iletişim gerçekleşmez (Başal,2004).

Başka deyişle iletişimi yerine getirmede dil, insanların düşünce, duygu, istek, deneyim v.b. yaşantılarını birbirlerine aktarabilmelerini; dış dünyayı yorumlayarak

kendi dünyalarına getirebilmelerini sağlayan; "bu zaman ve bu yerden, o zaman ve o yer hakkında düşünerek bu düşünüyü yansıtabilmelerine" ve insanın "kendi kendini keşfetmesine" olanak veren bir araç olma özelliği taşımaktadır.

Dil, kendini de aşan çeşitli amaçlara ulaşılabilmesi için, sosyal grubunun üyelerini paylaştıkları anlamları bir biçimde inşa etmeye zorlamış, zorunlu kılmıştır. İnsanoğlunu bir kod kullanma zorunluluğuna itmiş olan bu temel neden iletişim amacıdır ve çocuklar anadillerini iletişimde bulunmak için öğrenmektedir. Bu amaçla bir kod kullanma gereksinimi duyan çocuk, söyleşiler içine bizzat katılarak giderek kodun öğelerini tanır, düzenlenişini kavrar ve kullanmayı öğrenir. Çoğu çocuk bu becerileri doğal koşullarda çok fazla zorlanmadan kazanır(Topbaş,1998).

Dilin tanımını yaparken iletişim-dil-konuşma bağıntısını irdelemek yerinde olacaktır:

- Dil bir koddur: Konrot (1991)'a göre bireyler arası iletişimde temel amaç, bir bireyin (kaynak) zihninde düzenlediği mesajı aynen veya ona yaklaşık olarak başka bir bireyin (alıcı) zihnine aktarmaktır. Mesajımız aracı kullananlar tarafından aynı şekilde paylaşılmalı ve aynı anlamları çağrıştırabilecek türde algılanmalı ve çözümlenmelidir. Mesajın yerine geçecek, onu temsil edecek somut bir biçim olmalıdır.

- Dil bir uzlaşmadır: Aynı dili konuşan insanlar arasında belli biçimlerin belli içeriklere karşılık oluşturduğu ve aynı yollarla kullanılabilmesi hakkında uzlaşma vardır. Bu nedenle dil bir uzlaşmadır.

- Dil evren hakkındaki düşünceleri simgeler: Bireyler dünyaya geldikleri andan itibaren bir yaşantı sürecine girmekte ve belirli deneyimler edinmektedirler. Çevrede kullanılan dilin bu yaşantı sürecine katılmasıyla, sözcükler veya işaretlerin anlam kazanmaları, birbiriyle ilişkide bulunmaları zihinde bu algılanan, soyutlanan ve kurgulanan biçimleriyle bağımlı hale gelir. Böylece düşünce-sözcük ilişkisi doğar.

- Dil bir dizgedir: Doğada her şey bir düzen içinde ortaya çıkar ve işler. Evrendeki bilgiyi temsil etmeleri beklenen dil göstergelerinin herkes tarafından aynı şekilde anlaşılabilmesi için, belirli kurallarla örgütlenmesi ve düzenlenmesi gereği bulunmaktadır. Her dilin kendine özgü kuralları vardır.

- Dil iletişim için kullanılır: Birey amacına, ortama ve duruma göre dinleyicinin koşul ve beklentilerini de dikkate alarak farklı dil kullanımları sergileyebilir. Her birey toplumsal durumu, konumu, yaşı, cinsiyeti, evreni algılayış biçimi, öğrenim düzeyi gibi etkenlere bağlı olarak belirli dil türü dağarcığına sahiptir. (Topbaş,1998)

Bloom ve Lahey dili biçim, içerik ve kullanım şeklinde üç temel bileşene ayırmışlardır.

1. Biçim; düşüncelerin karşı tarafın anlayacağı şekle dönüştürülmesini sağlayan koddur. Dilin dilbilgisi boyutunu oluşturur. İfadelerin biçimi seslere, sözcüklere veya cümlelere göre tanımlanabilir.
2. İçerik; nesneler, olaylar ve bunlar arasındaki ilişkileri simgeleyen sözcükler ve cümlelere karşılık gelen anlam bilgisini içerir. Yani içerik kişinin evren hakkında ne bildiğinin dil bilimsel gösterimidir.
3. Kullanım; dilin sosyal bağlamda iletişim amacına uygun olarak kullanımıdır(Bayhan ve Artan,2004).

Fonoloji (Ses Bilgisi); bir dildeki seslerin ve özelliklerinin tanımlanması, hangi seslerin bir araya gelebileceğini belirleyen kurallarla ilgilidir. Seslerin dağılımı ve kurallarını inceler.

Morfoloji (Biçim Bilgisi); dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme şekilleri ve çekim özellikleriyle ilgilidir. Dilin anlam taşıyan en küçük birimi morfemdir.

Sözdizimi (Sentaks); sözcüklerin cümleleri oluşturmak üzere nasıl bir araya getirilebileceği ile ilgili kurallar sistemidir. Bunlar sözcük sırası, cümle tipleri, sözcükler arasındaki ilişkiler gibi kurallardır. Söz dizimi kuralları her dilin yapısına göre farklılık göstermektedir.

Anlambilim(Semantik); dilin anlamının çalışılmasıdır. Sözcükler veya sözcükler arasındaki ilişkiler bilgiyi veya mesajın anlamını verir. Bir dilin sözcük dağarcığı içeriğin göstergesidir. Sözcük dağarcığı anlam işlevli sözcükler ve dil bilgisel işlevli sözcükler olmak üzere iki genel kategoride incelenir.

Edimbilim (Pragmatik); dilin iletişim için kullanımıdır. Yani sosyal etkileşim için dil kullanımı ile ilgili kuralları kapsar. Bu bileşen sıra ile konuşma, konuşmayı başlatma, konuşmayı aynı konuda devam ettirme ve bitirme, zaman, durum ve konuya uyum konuşma ve anlatım becerileri gibi konuları içermektedir (Bayhan ve Artan,2004).

Bloom ve Lahey (1978)'e göre bir dili bilmek zaman içinde bu üç bileşenin kaynaştırılması ile mümkün olabilmektedir. Yani, dilin biçim bileşenini öğrenmede ki sorunlar doğru ve düzgün anlaşılmayan bir Türkçe sergiler. Dilin içerik bileşenini öğrenmede bir sorun sınırlı bir sözcük dağarcığı kullanımı, deyim veya atasözlerinin yanlış kullanımlarını sergiler. Dilin kullanımını öğrenmede bir sorun ise, yeri ve zamanına göre konuşamamayı, konuşma kurallarına uyamama durumları sergiler. Bu bilginin temelini ya da dayanağını ise konuşma ve anlama davranışlarının gelişimi oluşturmaktadır. Bu görüşten hareketle, insanın konuşma ve anlama davranışlarını belirleyen, yönlendiren ve biçimlendiren bu bilginin kaynaşması koşulu ile yetişkin düzeyindeki dil yeterliliği oluşabilmektedir. Anlaşılabileceği gibi, anadilinin dört temel becerisi de (konuşma, dinleme, okuma, yazma) bu yetkinliğe ulaşmada araç olmaktadır (Topbaş,1998).

2.2.1. Dil Gelişiminin Kazanılması İle İlgili Kuramlar

Dil bilimci, dil dediğimiz bu çok yönlü olgunun doğasını anlamaya dilin fiziksel, ruhsal ve toplumsal niteliklerini açıklamaya çalışır. Kuramlar ve modeller geliştirir. Dil bilimcilerin araştırdıkları konular insan dilinin ne olduğu, doğası, insan yaşamında ve çevresinde ne rol oynadığı gibi konularla, yabancı dil öğrenimi ve öğretimi konularıdır (Sansa,1983).

Dilin kazanılması ile ilgili birçok kuram geliştirilmiştir.

Önoluşumcu Görüş

Bu kuram, çocuğun biyolojik yapısına birinci derecede önem verer ve insanoğlunun “ biyolojik dil programı ile doğduğunu” kabul eder. Çevre koşulları hangi dili, hangi sözcükleri kullanacağını belirler. Ancak dilin öğrenme sürecini bu koşullarla açıklama olanağı yoktur(Cüceloğlu,1999)

Chomsky, cümle kurma kurallarının küçük bir çocuğun doğrudan öğrenmesi veya bağımsızca keşfetmesi için çok karışık olduğuna inanmıştır. Bunun için tüm çocukların tüm dillerdeki ortak kuralları içeren doğuştan biyolojik bir sisteme, dil edinme eğilimine (Language Acquisition Device-LAD)sahip olduğunu savunmuştur. Bu, çocuklara duydukları dile bağlı olmadan, yeterli sözcük öğrenmelerinden itibaren kurallara uygun şekilde konuşmalarına olanak verir. Çünkü çocuklar sınırlı sayıda cümleler duyarlar ancak sınırsız sayıda cümleleri anlayacak ve üretecek kuralları oluşturabilmektedirler. Chomsky’nin ileri sürdüğü ve sadece insanlara özgü gördüğü LAD, doğumda olgunlaşmamış olarak kabul edilir. Sinir sisteminin olgunlaşmasıyla o da olgunlaşır ve bu sayede çocuk dili kazanır, kuralları yapılandırır ve gramerlere ilişkin konuşma üretir ve anlar (Bayhan ve Artan,2004).

Psikolinguistikçilerin kullandıkları önemli bir araştırma yöntemi de; insanın doğumdan konuşabildiği ana kadar ki sözel anlatımlarını kaydetmeyi ve incelemeyi içerir. Psikolinguistikçiler bu tür verileri çeşitli kültürlerde elde ettiler. Bu verileri

özümleyerek bütün bebeklerin, çocukların karşılaştığı kültürel ya da dile bakmaksızın son derece benzer bir dil evreleri sırasından geçtiklerini keşfettiler(Gander,1993)

Davranışçı Görüş

Davranışçılara göre tüm öğrenme bir koşullanma; pekiştirme yoluyla yeni davranışlar edinme olduğundan ana dili edinimi, uyaranlara uygun karşılıkları aşırı öğrenmeden başka bir şey değildir (Sansa,1983).

Davranışçı görüşün savunucusu olan B.F.Skinner konuşmanın tıpkı diğer davranışlarda olduğu gibi işlevsel şartlanma yoluyla kazanıldığı görüşünü ortaya atmıştır. Bebekler çeşitli sesler çıkarıp tekrar ederken, doğru sözcüklere benzer sesler çıkardıklarında, anne babası ve çevresindekiler tarafından pekiştirilmesi ve pekiştirilen seslerin daha çok kullanılması ile dil gelişiminin sağlandığı belirtilmektedir (Başal,2004).

Skinner, sözel davranışın çevresel uyarıcıların kontrolünde oluştuğunu ifade etmektedir. Çocuk anne dediği zaman hemen ödüllendirilir. Bu anne sözcüğünü farklı kadınlara kullandığında ödül almadığını fark ederek bu tepkiyi sadece annesine verir.

Pekiştirme ve taklitçilik erken dil gelişimine katkıda bulunurken dil gelişimini kazanmayı tamamen açıklamak yerine daha çok destekleyici görüşler olarak görülmektedir (Bayhan ve Artan,2004).

Sosyal Öğrenmecî Görüş

Bu görüş, dilin öğrenilmesinde gözlem modelinin önemini vurgular. Çocuklar dili, bölüm bölüm taklit ve geliştirmeyeyle öğrenirler. Çocuğun bir sözcüğü duyar duymaz taklit etmesi gerekli değildir. Bazen bir çocuk, bir sözcüğü

duymasından bir hafta ya da daha az geçtikten sonra, sonradan taklit edebilir (Bayhan ve Artan,2004). Dil kazanımı için bilişsel süreçlerin gerekli olduğu kabul edilmekte ve gözlemler dil gelişimiyle paralellik göstermekte ise de hala tartışma konusu olarak sürebilir ve belirtilen görüşlerden hiç birisi, dil gelişimini tam olarak açıklayamayabilir. Çocuklar “dil”i nasıl öğrenirler sorusuna da bir yanıt verilmemektedir. Ancak dil bilimciler, psikolinguistler ve eğitimciler yaptıkları çalışmalara dayanarak dilin kazanılmasında insanın doğuştan getirdiği bilişsel kapasitenin etkin olduğu ve bu kapasitenin çevre yaşantıları ile geliştirildiği görüşünde birleşmektedirler. Gerçekte de dil gelişiminde kalıtsal ve çevresel etkileri tam olarak birbirinden ayırt etmek oldukça zor olmaktadır(Topbaş, 1989;Uyar.1995)

Kültürel Ve Sosyal Belirleyici görüş

Bu yaklaşımda kültürün önemine ağırlık verilmekte, bireysel farklılıklar ve kalıtımın önemi minimum düzeyde tutulmaktadır. Çocukların dili öğrenmek için bir donanımına sahip oldukları fakat sosyal bir gereksinim sonucu dilin öğrenildiği savunulur. Sapir (1921, her dil sistemini özel olduğunu, bir kültürdeki baskın olan temaların başka bir kültürdeki ifadesinin güç olduğunu ifade etmektedir(Bayhan ve Artan, 2004).Cüceloğlu tarafından özetlenen ve Whorf’a ait örneklerden biri, Eskimo dilinde karla ilgili 40’den fazla kelimenin olduğudur. Bu gözleme dayanarak Worf, “Eskimo kara baktığı zaman bizim gördüğümüzden daha fazla ayrıntı görür. Çünkü sulu kar, iri kar için onun dilinde ayrı ayrı sözcükler vardır ve bu nedenle Eskimo’nun karla ilgili algısı ve düşüncesi daha ayrıntılıdır.”der. Bu varsayım dilin düşünceyi belirlemediğini, ama bizi özel yönlerde düşünmeye daha fazla hazırladığını belirtmektedir(Akt. Cüceloğlu,1999).

Etkileşimci Görüş

Piaget’nin bu görüşüne göre dil kalıtım ve çevre etkileşimiyle gerçekleşir. Çocuklar dil öğrenme yeteneğiyle dünyaya gelirler ve dili kazanmaya gereksinim duyarlar. Piaget, çocukların konuşmasının bir dinleyici için anlamlı olup

olmamasının önemli olmadığını, daha çok “kendileri için konuştuklarını” belirtmiştir. Bunu da benmerkezci konuşma olarak tanımlamaktadır. Yaşlıları ile konuşmalar sonucu diğerlerinin kendilerinden farklı bir bakış açısına sahip olduklarını fark ettiklerinde benmerkezci konuşmanın yavaş yavaş azaldığını ve dinleyici ile uyumlu sosyal konuşmayı tercih ettiklerini ifade etmektedir.

Vygotsky, Piaget’ nin çocukların benmerkezci konuşma ve ilk etapta sosyal olmayan konuşmayı tercih ettikleri fikrine karşı çıkmıştır. Vygotsky, çocukların kendilerine yol gösterme, kendilerini yönlendirme için konuştuklarını ifade etmiştir. Konuşma, çocukların kendi davranışları hakkında düşüncelerine yardımcı olmaktadır. Bunun içinde denetlenen ilgi, temkinli ezberleme, anımsama, sınıflandırma, planlama, sorun çözme ve kendini yansıtmayı içeren yüksek kavramaya ilişkin işlemler için temel bir yapı olarak görülmektedir. Çocuklar büyüdükçe kendilerini yönlendiren azalır ve içselleşir.

Vygotsky’ nin dile diğer bir katkısı ise çocuğun çevresi ile etkileşime girerken önemli olan ifade edici dil üzerinde durmasıdır. Çocuklar dil aracını kendilerini uzmanlaştırmak, düşünce ve hareket özgürlüğü kazanmak için kullanırlar. Vygotsky’ ye göre, çocuklar kendi keline konuşmayı kendilerine rehberlik etmek ve kendilerini yönlendirmek için kullanırlar (Bayhan ve Artan,2004).

2.2.2 Dil Gelişiminde Algının Önemi

Algı, bir olayı ya da bir nesnenin varlığını duyum yoluyla yalın bir biçimde bilinç alanına almak şeklinde tanımlanmaktadır. İnsan doğumdan itibaren bütün yaşamı boyunca duyularını kullanarak çevresinde olup bitenleri anlamak yorumlamak ve yeni durumlara kendini uydurmak için algıyı kullanır.

Algının insan yaşamında en önemli olduğu ve duyularını en yoğun olarak kullandığı dönem çocukluk yıllarıdır. Bu dönemde çocuklar görme, işitme, tat alma, koklama ve dokunma duyularını kullanarak çevrelerini tanımaya ve etraflarında

gelişen olaylara bir anlam vermeye çalışırlar. Çocuklar çevrelerindeki olayları ve nesneleri tanıyıp algıladıklarında, elde ettikleri bilgileri düzenlerler ve onlara bir anlam verirler. Alınan bilgileri iyi bir şekilde kullanmak için tüm çocukların somut deneyimlere ihtiyaçları vardır. Nesneyi görmek, çıkardığı sesi duymak, ona dokunmak, tadına bakmak, o nesne hakkında iyi bir bilgiye sahip olmada oldukça etkilidir. Bu algısal deneyimler rastlantısal olmamalıdır. Çünkü iyi bir algılama gücüne sahip olmak dış dünya ile olan iletişimlerinde ve genel olarak öğrenmenin yanı sıra sanat, matematik ve dil becerileri üzerinde de önemli rol oynamaktadır.

Özellikle algılama ve dil ilişkisi üzerinde yapılan araştırmalarda farklı iki görüş bulunmaktadır. Reynell, Bloom ve Lahey algısal deneyimlerin dil kazanımı üzerinde önemli rolü olduğu görüşünü benimserlerken, algının dil üzerinde olumlu etkisi olmadığını savunan görüşler de vardır. Fakat algı çalışmalarının, dil becerileri yetersiz olan çocukların dikkatlerini toplamalarına ve dili amacına uygun bir şekilde kullanmalarına yararlı olacağı düşünülmektedir (Baykoç Dönmez, Abidoğlu, Dinçer, Erdemir, Gümüşçü, 1997).

3–6 yaşta algı hızlı bir gelişim göstermektedir. Tüm duyuların gelişiminde bazı temel değişimler görülür. Algı sürecinde etkili olan seçicilik, ayırt etme becerisinin gelişimi, nesne değişmezliği ve kalıcılığı, benmerkezcilikte azalma bu dönemde daha belirgin bir gelişme gösterir (Bayhan ve Artan, 2004).

Bir zihin süreci olan algılama, duyu organlarına gelen uyarıcıların yorumlanması ve anlamlı hâle getirilmesidir. Algının en önemli özelliklerinden biri seçici oluşudur (Morgan, 1993). Piaget'e göre, çocuğun ilgi gösterdiği nesneler ve olaylar kısmen kendisi için yeni olanlardır (Günçe, 1973). İnsanın duyu organları belirli bir anda çok sayıda uyarıcı ile karşı karşıya kalır, ancak insanoğlu olayların sadece bir kaçına dikkat eder.

Çocuğun belirli bir olaya ya da nesneye karşı gösterdiği davranış, seçici dikkatin sonucudur (Baykoç Dönmez ve diğerleri, 1997). Çocuk büyüdükçe hem onun için önemli olan uyarıcılara hem de uyarıcıları birbirinden ayırt etmeyi

sağlayacak belirgin özelliklere yönelmeyi öğrenir. Fazla ve gereksiz bilgileri önemsememeye başlar

Ayırt etme becerisinin gelişimim; çocuklar 3 yaşlarından sonra nesnelerin bireyselliğini benimseyen temel nitelikleri ayırt etmeye başlarlar. Nesneleri görüntüyle davranış özelliklerine göre ayırt etme 5 yaşına kadar gelişir.

Nesne değişmezliği ve kalıcılığı; değişik biçim ve durumlarda görülen insan veya nesnenin aynı nesne ya da insan olarak algılanması nesne değişmezliğidir.

Benmerkezcilikte azalma; algı gelişimindeki temel değişimlerden biri de çocuğun yaşı büyüdükçe dünyaya bakış açısında olur (Bayhan ve Artan, 2004). Benmerkezcilik Piaget'nin kuramının en önemli kavramlarından biridir. Çocuk bu dönemde benmerkezcidir. Dünyanın merkezi kendisidir. Yani kendini başkasının yerine koyamadığı için, kendi bildiğini herkesin bildiğini, gördüğünü herkesin gördüğünü sanır. Egosantrizm olarak açıklanan benmerkezcilik, yaş büyüdükçe azalır. Ama varlığını sürdürmeye devam eder.

Algı; çocukların gelişiminde farklı alanlar üzerinde etkilidir. Bunlar şöyle sıralanabilir:

1. Algı, anlama ve kavramın gelişiminde önemli bir temel oluşturur.
2. Algılama çocuğun dikkatini yönlendirir, bir noktaya toplar ve süresini uzatır.
3. Algı ile ilgili etkinlikler, çocukların bütün duyularını daha etkin kullanmalarına yardımcı olur.
4. Algı ile ilgili çalışmalar, çocuğa verilen etkinliği baştan sona belli bir düzen içinde yapabilmesine yardımcı olur.
5. Bazı algısal etkinlikler, sözel ifade gerektirmediğinden, dil ve konuşma yetersizliği olan çocuklar içinde uygulanabilirler.
6. İşitsel algı, dinleme becerisini artırır.
7. Görsel algı, algılananların bellekte depolanmasına yardımcı olur.

8. Dokunma algısı, çocuğun çevresindekileri dokunarak tanımasına ve diğer duyuların kullanımı sırasında onlara rehberlik etmesine yardımcı olur(Baykoç, Abidoğlu, Dinçer, Erdemir, Gümüşçü. 1997).

Görsel Algı

Görsel algı; görsel ayırt etme, görsel eşleştirme, görsel sınıflandırma, şekil-zemin ayrımı, nesneler arası mekân ilişkisi ve görsel bellek alt başlıkları altında toplanmaktadır (Baykoç-Dönmez ve diğerleri,1997).

Duyuların hepsi algılamada oldukça önemlidir. Hatta algılamada görsel algı, önemli yer tutar ve bireyin gördüğünü anlaması ve yorumlayabilmesini sağlar. Görsel algılama; görsel ayırım, görsel izleme, görsel hafıza ve göz-hareket iş birliğini sağlar (Karatepe, 1992).

Görsel ayırt etme; benzerlik ve farklılıkları ayırt etme becerisidir. Görsel ayırt etme nesnelerin renk, şekil, hacim, boyut vb. gibi özelliklerine göre yapılır.

Eşleştirme ve sınıflandırma; ayırt etmeye dayanmasına rağmen ayırt etme farklılıklar üzerinde yoğunlaşırken eşleştirme ve sınıflandırma benzerlikleri vurgulama yönündedir. Renk ve şekle göre eşleştirme ve sınıflandırma algısal, işleve göre eşleştirme ve sınıflandırma kavramsaldir. Nesneler arasında eşleştirme yapmayı başaran çocuk sınıflandırma konusunda da belirli bir düzeye gelmiş demektir.

Şekil- zemin ayrımı; bir nesnenin veya şeklin üzerinde durduğu zeminden farklı olduğunun algılanmasıdır.

Mekan ilişkisi; nesnelerin uzayda birbirlerine olan uzaklıklarının, açıların, birbirinin içinde, üstünde, yanında olma gibi ilişkilerinin fark edilmesidir. Çocuklar ilk olarak kendilerinin bulundukları yerdeki konumlarını fark eder, daha sonra yakın çevrelerindeki nesnelerle kendileri arasındaki ilişkileri, uzaklıkları, boyutları görsel algılama yoluyla değerlendirmeyi öğrenirler.

Görsel bellek; görüş alanında bulunan görsel bilgileri belleğe yerleştirme ve daha sonra bellekten çıkarma becerisini ifade eder. Çocuklar nesneleri belirgin özelliklerine bağlı olarak zihinlerinde tutarlar (Baykoç-Dönmez ve diğerleri,1997).

İşitsel Algı

Çocuklar evde, okulda, sokakta birçok farklı seslerle karşılaşır. Bunun yanında değişik sesli oyuncaklara da sahip olabilirler. Bütün bunlar çocukların işitme algısını geliştirmek için iyi bir fırsattır. Eğitimciler ve anne babalar çevrede duyulan tüm seslerden eğitimsel amaçlı olarak yararlanabilirler ve çocukların çevredeki sesleri keşfetmeleri için yönlendirebilirler. Örneğin; ev içindeki elektrikli aletlerin sesleri, musluktan akan su, telefon, kapı zili, kapı kilidini açma sesi vb. Dışarıda ise rüzgâr, yağmur, uçak, araba, tren, sokak satıcılarının sesi, çeşitli hayvan sesleri, ayak sesi, koşan bir insanın soluk alıp vermesi gibi birçok ses işitme algısını geliştirmek için çalışmalarda kullanılabilir.

İşitsel algı, işitsel ayırt etme, ses kaynağını bulma, işitsel sıralama ve işitsel bellek gibi alt başlıklar halinde toplanmaktadır.

İşitsel ayırt etme; seslerdeki farklılıkları birbirinden ayırt etme becerisidir. İşitsel ayırt etme seslerin ritm, ton ve frekans özelliklerine göre yapılır.

Sesin kaynağını bulma; önemli bir işitsel yetenektir. Ses ve ses kaynağı arasında bağlantı kurmak çocuğun kendini çevreye uydurmasına ve olayları algılayıp doğru yorum yapabilmesine yardımcı olur. Ayrıca yön kavramını kazanmasında büyük etkindir.

İşitsel sıralama; görsel sıralamadan pek farklı değildir. Fakat işitmede olayın algılanabilmesi için konuyla ilgili bilgilerin hatırlanması gerekmektedir. İşitsel sıralama bellekle içi içe bir konumdur. Bu nedenle işitsel sıralama etkinlikleri işitsel bellek ile ilgili etkinliklerle birlikte ele alınmaktadır.

Bir olay sırasında duyulan seslerin bellekte depolanması işitsel belleği oluşturur. Bir süre sonra aynı sesle karşılaşıldığında bu bilgi yeni karşılaşılan durum içinde kullanılır. Bellek geçmiş olayları içerir. Geçmişte olanların hatırlanmasında özellikle çocukların gördüklerini belleklerinde canlandırması çok daha kolaydır. Sadece işitsel belleği kullanarak hatırlamaları genelde mümkün olamamaktadır. Bu nedenle görsel bellek çocukları tarafından çok daha etkin bir şekilde kullanılır. İşitsel bellek ise görsel belleğin yardımcısı ve destekçisi durumundadır. Bu yüzden işitsel belleğin geliştirilmesinde görsel bellekten yararlanır. İşitsel bellek çalışmalarında izlenecek en iyi yol bir işi yapmadan önce, yaparken ve yaptıktan sonra çocuğu konu hakkında bilgilendirmektir (Baykoç-Dönmez ve diğerleri,1997).

Dokunsal Algı

Dokunsal algı konusu; dokunsal ayırt etme ve dokunsal eşleştirme alt başlıkları altında toplanmaktadır. Dokunsal ayırt etme; nesnelerin şekil, boyut, sertlik, yumuşaklık vb. özelliklerinin dokunarak ayırt edilmesidir.

Dokunsal eşleştirme; nesnelerin benzerliklerinin dokunarak fark edilmesi becerisidir. Çocuklara oynayabilecekleri, tadabilecekleri, dokunabilecekleri birçok malzeme verilerek bu malzemeler hakkında konuşmak oldukça yararlı olacaktır. Çünkü sözcük bilgisi dokunma deneyimlerine rehberlik eder (Baykoç-Dönmez ve diğerleri.1997).

2.2.3. Dil Gelişim Aşamaları

Dil gelişimi, doğumla birlikte başlayan ve tüm yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Çocuklar yaşamlarının ilk günlerinden itibaren çevrelerindeki sesleri algılamaya, sesler çıkarmaya ve içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dilin temel yapısını kazanmaya başlamaktadırlar. Dil tüm kurallarıyla birlikte geçirilen yaşantılar sırasında doğal olarak öğrenilmektedir. Çocuklar dili modelleri dinleyerek,

bu modelleri taklit ederek, geri iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedirler. Çocuklar dili kazanırken ilk modelleri anne babaları, diğer aile bireyleri, daha sonrada sosyal çevrede ve okul ortamında etkileşimde bulundukları diğer bireylerdir. Modeller kadar çocuklara sunulacak zenginleştirilmiş dil çevreleri de onların dili kazanmalarında ve yaratıcı bir şekilde kullanmalarında, destekleyici etkenlerdir(Güven ve Bal, 2002).

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren seslendirmeleri birçok fonksiyonu yerine getirmek için kullanmaktadırlar. Baykoç Dönmez ve arkadaşlarının Holliday'dan aktardığına göre:

- Sosyal değişimleri sürdürmek için etkileşimsel fonksiyon(3–4 ay)
- Duyguları ve durumları ifade etmek için kişisel fonksiyon (9. aydan itibaren)
- Gereksinimleri ve istekleri karşılamak için ritmik fonksiyon(10. aydan itibaren)
- Belirli kişilerin hareketlerini kontrol etmek için düzenleyici fonksiyon(10. aydan itibaren)
- Bilgi toplamak için araştırmacı fonksiyon(15ay)
- Bilgi vermek için bilgilendirici fonksiyon(18 ay)
- Oynamak ve yaratmak için yaratıcı fonksiyon(18 ay)
- Sosyal iletişimi sürdürmek için diyalog fonksiyonu(2 yaş)

Çocuklar bir ses kapasitesi ile dünyaya gelirler ve evrensel bazı aşamalardan geçerek dili anlamayı ve konuşmayı başarırlar. Bu aşamalar:

Konuşma Öncesi Dönem

1. Refleksif Dönem: Yaşamın ilk aylarında arama, emme ve yutma gibi yemeye ilgili reflekslerin sürekli tekrarlanması, ayrıca ağlama ve seslendirmelerin sonucunda; bebeğin konuşma sesi üretimi için gerekli olan solunumu, ağız ve yüz yapılarını kazanır. Yeni doğanın çıkardığı il ses ağlamaktır. Doğumdan itibaren çocuğun çıkardığı sese tümüyle fizyolojik bir olay olarak bakılabilir. Çocuğun ilk ağlanması acele gereksinimi olan bir nefes almadır. İlk nefes alış ile ciğerlerine alışık

olmadığı yabancı bir maddenin, havanın ilk girişi sonucu olarak meydana gelen fiziksel acının bir ifadesidir. Ağlama dil gelişiminin ilk basmağını ifade eder. Yeni doğan bebeğin ilk ağlaması normal dil gelişiminin tabi olarak bir devresini teşkil ettiği için bir bebeğin doğar doğmaz ağlamaması genel olarak çocuğun gelişiminde normal dışı bir durum olacağı şüphesini uyandırabilir. En yaygın sesler, rahatsızlık ve açlık ağlamalarıdır. Birinci ayın sonunda bu ağlamalar farklılaşmaya başlar. Bu sayede anne bebeğinin kullandığı farklılaşan ses örüntülerinden ağlamanın nedenini belirleyebilir (Yavuzer, 1993; Avcı, 2004,)

2. Gıgıldama (Agulama) Dönemi: Ağlamaya ek olarak hayatın ilk aylarında bebekler birçok basit sesleri de çıkarır. Buna bebeğin ses mekanizmasındaki değişiklikler neden olmaktadır. Sesler geniş bir şekilde ağız yapısının kavisine, nefes borusuna ve havanın ses tellerinden geçmesine bağlı olmaktadır. Bu sesler evrensel olup, öğrenilmezler. Bebeğin 2–3. aylarında kumru şakımasına benzer basit sesler çıkarır. Çıkardığı seslerin çoğu tekrarlanmaz, ses üretimi hala büyük ölçüde refleksiftir. Bebeğin mutlu ve rahatken çıkardığı bu rasgele sesler “a, u, o” gibi uzatılan ünlüler ve “s, k, g” gibi yumuşak damak ve gırtlak sesleridir. Başkalarının seslerini dinlemek için susabilirler. Bu seslerin çıkarılması çocuğun dil gelişimi için çok önemlidir. Bu dönemde daha rahat hava alımını ve yeni sesleri çıkartmaya yardımcı olan ve aynı zamanda, boğulmayı engelleyen nefes borusu gelişir. Bu sayede çocuk seslerin artikülasyonuna yönelik pratik deneyimler yapmaktadır(Temiz,2002;Avcı,2004)

3. Mırıldanma (cıvıldama)Dönemi: Bu dönem dil gelişimi için önemli bir devre olarak kabul edilir. Mırıldanma bebeğin ilk konuşmaya benzer sesleridir. Bebekler konuşulanı anlamada temel yeteneklerinin yanı sıra konuşma üretmede de doğal yeteneğe sahiptirler. Bu devrede bebek sesini dikkat çekmek, isteklerini açığa vurmak veya karşı olduğunu belirtmek üzere kullanmaya başlar. Bu dönemde bebeğin ses mekanizması üzerinde kontrolü artmakla birlikte dili yuvarlama ve ileri uzatma becerisi de artmaktadır. İlk başta yumuşak sesleri rahatlıkla çıkarabilirken, daha sonraları 4. ay civarında daha farklı ve zor sesler çıkarabilirler. 5. aylarda ise birçok sesi keşfederler ve “an-ne, ba-ba” gibi sesleri çıkarmaya başlarlar.

Sözle ifade etmenin genişlediği dönem diye tanımlanan daha sonraki birkaç ay içinde bebekler hava akşını, akordu, yüksek sesi ve seslerin birden bire olmasını kendi yetenekleriyle değiştirebilmeyi denerler. Buda keşfederek bir çeşit oyun üretmedir. Mırıldanma diye adlandırılan seslerin örneğin, “ga ga ga ga” ya da “buh buh buh” gibi oluşması rastlantısal değildir (Bayhan ve Artan,2004).

4. Mırıldanmanın Tekrarı Dönemi: Doğumdan sonraki ilk dört ay içinde bebekler agulamanın,”agu..agu...” sesi çıkarmanın, esneme ve geçirime dışında sözlü faaliyetlerde bulunmazlar. Altı ay civarında durum değişmektedir. Bu dönemde alıcı dil hızla gelişmekte ve işitme ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda çevresinde duyduğu sesler, heceler, sözcükler, konuşmalar ilgisini çekmektedir. Yaklaşık 6-10 aylar arasında, bir önceki dönemde üretmiş olduğu mırıldanma seslerini hece tekrarlarına doğru geliştirir ve kendine bir ses verildiğinde o da sese tepkide bulunur. Mırıldanma döneminde çıkarmış olduğu “ba, be, ma, me, da, de” gibi heceleri tekrarlayabilir. Ancak bunlar anlamlı sözcükler değildir. Bu seslerden hiç bir şey anlamasa da duymaktan ve çıkarmaktan, başkalarının yanında da bu faaliyeti sürdürmekten hoşlanır. Kendi çıkardığı sesleri dinlediği gibi karşısındakini de dinlemeye başlar. İnsan konuşmasına gülümseyerek veya ses çıkararak yanıt verir, konuşmadaki kızgınlık ve hoşnutluk seslerini ayırt edebilir (Ertuğ,1981; Erkan,1990;Cüceloğlu,1999;Avcı,2004).

İlk başlarda bebekler birbirlerine son derece benzeyen evrensel sesler çıkarırlar. Öyle ki yapılan bir araştırmada, sesler yöre, ırk ve dil ayrımına göre kaydedilip sonrada bir grup kişiye bu kayıtlar dinletilerek gruplandırılması istendiğinde, bebeklerin ses kayıtları arasında bir ayırım yapılamamıştır. Bebeklerin çıkardığı seslerin türü ve miktarı bölge, dil ve ırk faktörlerinden etkilenmemektedir. Hatta sağır ana babadan doğan ve onların çevresinde büyüyen bir sağır çocuk bile diğer çocuklarınkine benzer sesler çıkarmaktadır. Demek oluyor ki çocuk doğduğunda değişik insan dillerini konuşabilecek bir ses hazinesiyle doğar, daha sonra hızla kendi toplumunun dilinde uzmanlaşmaya yönelir (Cüceloğlu,1999).

5. Ses Sözcükler Dönemi: Mırıldanma ve ilk sözcükler arasında ortaya çıkar, yetişkin sözcüklerine benzemeyen farklı anlamları vermek için sıklıkla kullanılan ses dizilerinin arttığı görülmektedir. Bu dönemde birbirine benzemeyen hece tekrarı yapılmaktadır. Cümle seslerine benzeyen bir dizi ses üretiminde bulunurlar. Bunlar reddetme, sinirlenme gibi duyguları belirtirler, hareketler ve jestlerle birlikte kullanırlar. Ses-sözcükler sadece tek bir ünsüz ve ünlüden veya sadece tek bir ünlüden bile meydana gelebilmekte ve bunları ilk sözcük denemelerinden ayırmak zor olabilmektedir. Bu söylemelerde ritm, duraklama, ses değişimleri cümle kullanımlarına benzerlik gösterir. Karmaşık, anlaşılmaz ve akıcı özellikte olan bu sesler “jargon” olarak adlandırılmaktadır. (Baykoç-Dönmez ve diğerleri, 1997; Bayhan ve Artan, 2004).

Temel Dil Yeteneklerinin Kazanıldığı Dönem

1. Tek Sözcük Dönemi: Çocuğun ilk yaşlardaki konuşmasının yönü kendisine dönüktür. Bebekler ilk anlamlı sözcüklerini 8-18 aylar arasında söyleyebilirler. Çocukların ilk anlamlı sözcükleri “mama, baba, dede, bay bay, anne” gibi bir iki heceden oluşan sözcüklerdir (Avcı,2004).

Çocukların yaklaşık bir yaşında konuşmaya başladıklarını ve çocukların pek çok şey (aile üyeleri, ev halkının eşyaları, yiyecek maddeleri, oyuncak ve vücudunun bölümleri) için kavramlara sahip olduklarını, çocukların konuşmaya başladıklarında bu kavramları yetişkinlerin kullandıkları sözcüklerle tasarladıklarını belirtmişlerdir (Atkinson,1999)

2. İki Sözcüklü Bileşimler: 18 aydan küçük çocuklar sözcük dağarcıklarına ayda 1-3 arasında yeni sözcük eklerler. 18-24 aylar arasında ise sözcük dağarcığında genellikle bir patlama meydana gelir. Bu süreçte dağarcığa haftada 10-20 arasında yeni sözcük eklenir. Sözcük dağarcığının büyüklüğü 200 sözcüğe doğru ilerlerken çocuklar iki sözcüğü birleştirirler. “Anne ayakkabı”, “Bende atta” gibi ilk sözcükler genellikle ad ve fiillerin birleşmesinden oluşur. Edat, sıfat, zarf gibi diğer cümle öğeleri yoktur. Bu nedenle sadece anlam taşıyan sözcüklerden oluşan bu cümlelere

telgraf konuşması denir. İki sözcüklü ifadeleri çok sınırlı olduğu halde çocuklar bunu etkileyici bir anlam çeşitliliğini ifade etmek için kullanırlar. Çocuklar dil yapısı kurallarına uymadıkları zaman bunun farkında olmazlar. Daha çok iki sözcüklü cümleleri geniş bir şekilde basit formüllere dayandırır. Ve bu formüle dayananların çoğunun ilk sözcük kombinasyonları yetişkin dilbilgisi kurallarına uymaz (Bayhan ve Artan, 2004).

2,5 yaş civarında ise çocukta gramer yapısı hızla gelişmektedir. Konuşmalarında zamirler (ben, sen, o) çoğul ve çekim eklerini de kullanırlar (Aydın ve Bilgin Aydın,1999).

3. Üç Sözcüklü Bileşimler: İki sözcük döneminden sonra üç yaşına gelen bir çocuk artık üç sözcüklü cümleler kurmaya başlamıştır. Bu cümleleri diğer evrelerden ayıran nokta bunların artık daha karmaşık dilbilgisel kuralları içeriyor olmalarıdır. Yani bu evreyle birlikte çocuğun dili gittikçe daha fazla oranda yetişkin dili formuna benzemektedir. Çocuklar konuşma dilinin temellerini kazanmışlardır (Ahioğlu,1999).

Çocukların tek, iki, üç sözcüklü birleşimleri edinim ve kullanım zamanları birbirinden kesin çizgilerle ayrılamaz. Türkçe dil yapısını kazanma ile ilgili çalışmalarda çocukların 18–22 aylar arasında birçok iki sözcüklü birleşimi üretirken, birkaç üç sözcüklü birleşimlerinin de olduğu ortaya konmuştur. Çocuğun cümlelerinin aşağı yukarı yarısı iki sözcük içerdiğinde, çocuk üç sözcüklü birleşimler kullanmaya başlar (Baykoç-Dönmez,1986). Bu arada çocuk dilin temel yapılarını da öğrenmektedir. Çoğul, soru, olumsuz, sıfat, zamir, zarf gibi yapılar basit düzeyde kullanılmaya başlanmıştır.

19–20 aydan, 3 yaşın sonuna kadar zamanların kullanımı başlamaktadır (Baykoç-Dönmez ve Arı,1992). İki yaşla birlikte çocuğun sözcük dağarcığında da hızlı gelişme olmaktadır. İki yaş civarında yaklaşık elli, üç yaşın sonuna kadar dört yüzün üzerinde sözcük dağarcığına sahip olabilirler (Avcı,2004).

4. Üç Ve Daha Fazla Sözcüklü Bileşimler: Çocuklar konuşulan konuya göre basit cümleler kullanarak söylemek istediklerini ifade edebilir ve gereksinimlerini giderebilirler. İki yıl boyunca dilde büyük ilerleme kaydeden çocuk, üç yaşında dil konusunda önemli gelişme göstermesine rağmen zaman zaman konuşmasında bozukluklar görülebilir (Yavuzer,1990). 2,5 ve 4 yaşları arasında çocukların çok hızlı bir dil gelişimi vardır. 3 yaş çocuğu isimleri, fiilleri, sıfatları içeren üç ya da daha fazla sözcükten oluşan yönergeleri anlar ve kısa basit cümleler kurar. Zamirler göreceli olarak daha geç görülür. 2,5 yaşından önce çocuk kendini ismiyle ifade eder ve 2,5 yaşında “ben, sen” zamirlerinin anlamlarını anlamaya başlar.3 yaşında da zamirleri sürekli olarak kullanmaya başlar (Baykoç- Dönmez ve Arı,1992), şartlı cümleler kurarlar (Bayhan ve Artan,2004).

Çocuklar geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zaman ifadelerini kullanmalarına rağmen, zaman kavramı gelişmediğinden çoğunlukla hata yaparlar. “Bu ne, o kim? sorularını çok sorarlar.

4 yaşında dilbilgisi kurallarına uygun anlaşılır cümleler kurarlar. Çevresindekilere sürekli olarak sorular sorar. Soruları “Neden, asıl, ne zaman?” gibi daha ayrıntılı yanıt gerektiren özelliktedir. Sorularını birbirinin ardınca sıralar. Basit düzeydeki tekerlemeleri, şiirleri, şarkıları öğrenmekten ve tekrarlamaktan çok hoşlanırlar. Öykü dinlemeyi ve anlatmayı severler.

5 yaşında konuşması bir yetişkinin ki gibi uzun cümlelerden oluşmaktadır. Soru sormaya devam eder. Olayları, duygu ve düşüncelerini belli bir sırada anlatabilir. Karar vermekten ve seçim yapmaktan hoşlanır. Kitaplarla çok ilgilidir. Kendisine kitap okunduğunda ses ile kitaptaki semboller arasında ilişki kurar. Böylece, aynı kitap daha sonra tekrar okunduğunda hangi sayfada nelerin anlatılacağını bildiğinden atlanan bir şeyi kolaylıkla fark edebilir.

6 yaşında yaklaşık 10.000 sözcüğün anlamını bilebilir. Soruları, önceki yaşına göre biraz daha azalmıştır. Dilini aynen bir yetişkin gibi kullanabilir.4-7 sözcük kullanarak cümleler kurar. Cümlelerinde bağlaçlar kullanır. Sözcüklerin kişi

ve çoğul eklerini doğru olarak kullanır. Çoğu kavramlar (renk, boyut, şekil vb.) geliştiğinden konuşmalarında sıfatlar dikkatini çeker. Nesneleri sıfatları kullanarak ayrıntılı ve iyi bir şekilde tanımlayabilir (Kandır,2004).

2.2.4. 60–72 Ay Çocukların Dil Gelişim Özellikleri

- Günlük deneyimlerini anlatır.
- Birbirini izleyen üç emir tümcesinde, istenileni sırası ile yerine getirir.
- Tekil ve çoğul ifadeleri birbirine dönüştürerek kullanır.
- Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır.
- Yeni ve bilmediği kelimelerin anlamını sorar.
- Bazı sözcüklerin eş ve karşıt anlamlarını bilir.
- “Ne zaman, neden, nasıl?” gibi soru sözcüklerini içeren soruları yanıtlar.
- “Bana tersini söyle” yönergesine doğru yanıt verir.
- Yer bildiren sözcükleri doğru ve yerinde kullanır.
- Cümlelerinde “çünkü daha sonra” gibi bağlaçlar kullanır.
- Birleşik cümleler kullanır.
- Basit şakalar yapar.
- Bazı soyut ifadeleri anlar.
- Evinin ve / veya anne-babasının telefon numarasını söyler.
- Kendisine verilen üç yönergeyi dinler ve yerine getirir.
- Birleşik cümleler kullanır.
- Resimdeki saçmalıkları açıklar.
- Zıt sözcükleri söyler.
- Konuşmalarında bağlaç kullanır.
- Konuşmalarında sözcüklerin olumsuz biçimlerini de kullanır.
- Hız, sayı, zaman, mekan gibi kavramlar gelişir
- Sağ ve sol ayrımı yapılır
- Soyut terimler anlar
- Anlamlarına göre sınıflandırmalar yapar.

- Düşüncelerini ve öyküleri rahat bir biçimde anlatabilir.
- Cümleyi değişik biçimlerde kurabilir.
- Kendi yanlışlarını kendisi düzeltir

(http://www.med.gazi.edu.tr/akademik/psikiyatri/ruhsal_gelisim,2006)

2.2.5. Çocukta Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler

1. Kalıtım ve Çevre

Okul öncesi dönemde çocuğun dil gelişimi bir çok etkenin etkisi altındadır. Çocuğun doğuştan getirdiği kapasite ve çevre etkenleri dilin belirleyicileridir. Bu çevre etkenleri okulöncesi eğitim kurumları, sosyoekonomik düzey, cinsiyet, anne ve babanın öğrenim durumu, kardeş sayısı, doğuş sırası... vb. gibi bir çok etkenlerdir. Bu etkenler çocukların dil gelişiminin olumlu ya da olumsuz belirleyicileridir (Öztürk,1995).

Yeni doğan bir çocuk kuşkusuz anne babasından aldığı kalıtsal özelliklerle belirli bir potansiyele sahiptir. Bunun yanında dış uyarılara da son derece açık bir canlıdır. Daha ilk günlerden aldığı uyarımlar ondaki bu potansiyel özelliklerin olumlu yönde gelişmesine yardımcı olabildikleri gibi olumsuz bir gelişmeye de neden olabilir (Oktay,1984).

Çocuk kalıtsal birçok donanımla doğar. Bu özelliklerin her ne kadar geliştirilip geliştirilemeyeceği ise çevrenin özelliklerine bağlıdır. Kalıtsal ve çevresel özellikler etkileşim halindedir. Çevre uyaranlardan yoksun ortamlarda yetişen çocukların dil düzeylerinin yetersiz oluşu, çevrenin dil gelişimi üzerindeki önemini ortaya koymuştur.

Çevre, çocuğu doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrasında etkileyen durumdadır. Anne karnında iyi beslenememe, doğum anında meydana gelen olumsuzluklar, doğumdan sonra çocuğun hastalanması, beslenememesi, çocukla

ilgilenmeme, kazalar gibi birçok durumlar çocuğu olumsuz etkileyen çevre koşullarıdır.

Yalnız başına kalıtım belirleyicilikten uzaktır. Çocuğun genetik süreçleri ne olursa olsun uygun olmayan bir çevre gelişimi geciktirmekte, hatta engellemektedir. Fakat benzer çevre şartları altında aynı gelişim sonuçları ortaya çıkmaz. Bu da kalıtımın önemini göstermektedir. Dil gelişiminde de çevre kalıttan bağımsız değildir. Çocuğun doğuştan getirdiği ve sınırı belli olan bir zeka kapasitesi vardır. Bu kapasite çevre şartlarına göre üst sınıra ulaşabilir, engellenebilir ya da gecikebilir. Zihinsel gelişim ile dil gelişimi arasında paralel bir ilişki vardır. Çevre şartlarının zihinsel gelişime katkı sağlaması dil gelişimini olumlu yönde etkilerken, dildeki gelişimde zihinsel gelişimi sağlamaktadır (Temiz, 2002)

2. Zeka

Zeka, zihinsel, duygusal ve fiziksel olarak tepki verme, öğrenme, anlama ve yeni durumlarla başa çıkabilme kabiliyeti olarak tanımlanır (Williams, 1998).

Dil gelişimi bir bakıma zeka ve zihin gelişimidir. Çünkü algı, bellek, imgelem ve uslamlama gibi zihin yetenekleri gereği gibi gelişebilir çalışabilir hale gelmeden dilde gelişemez. Somut algılardan soyut kavramlara yükselmek ve bu kavramları birbirleriyle çeşitli biçimlerde ilişkilendirerek bir düşüncüyü ortaya koymak ancak zeka yardımıyla olabilir. Bu nedenle zekanın geliştiği yıllar dilin de geliştiği yıllardır (Binbaşoğlu, 1990).

Zeka ile dil gelişimi arasında doğru bir orantı olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Burada her iki değişkenin de standart zeka testleriyle ölçüldüğü belirtilmektedir. Birçok zeka testinde kelime bilgisi ve kullanışı önemli bir rol oynadığı için, bu iki değişken arasında gerçek bağıntının bulunmasını güçleştirmektedir. Çocuk, dili iyi bildiği için mi zeka katsayısı yüksek çıkıyor,

yoksa zekası yüksek olduğu için mi dili iyi biliyor? Görüşlerinin ikisinin de doğru olduğu belirtilmektedir

Gitmez (1989)'e göre, çocuğun ilk dönemlerinde dil gelişimi diğer gelişimlerle içice ilişkiler içinde gelişir. Dil, zihinsel gelişmenin hem göstergesi, hem de onu anlamının aracıdır. Bu yüzden de, zekâ testleri, ancak çocuk dili öğrendikten sonra geçerli sonuçlar verebilir, zihinsel işlevler anlaşılabilir(Akt. Temiz,2002).

Yavuzer (1993), iki yaşına kadar çocuğun çıkardığı seslerle zekasının ilişkisi bulunmamasına rağmen iki yaşından sonra dil gelişimi ile zeka arasında sıkı bir ilişki olduğu görüşü önem kazanmaktadır. Erken konuşan çocuklar genellikle zeka açısından normal ya da normalin üstünde çocuklar olmaktadır. Dil zekaya bağlı olarak gelişmektedir.

Zeki çocukların dil gelişimi devrelerini genellikle daha erken yaşlarda geçirdikleri ses kalitelerinin kelime hazinelerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Genel olarak da geri zekalı çocuklarda konuşmada gecikmeler görülmektedir (Ertuğ, 1981).

3. Cinsiyet

İlk yıllarda cinsiyet farkı bulunmamakla birlikte çocuklar annelerini örnek alarak hecelemektedirler. Ancak bir süre sonra kız çocuklar annelerini erkek çocuklar ise babayı örnek almaya başlamaktadırlar. Bazı araştırmalar ilk dil gelişiminde konuşma miktarı, konuşmada kullanılan kelime çeşidi, cümlelerin daha düzgün yapıda olması kız çocuklarında erkek çocuklara göre daha ileri olduğunu belirtmektedir.

Kızlar kısa cümleleri erkeklerden daha önce kurabilmektedirler. Konuşma yeteneği kız çocuklarında genellikle daha ileridir. Erken yaşta telaffuzları daha iyi anlaşılır, yanıtları ise daha az sözle çok anlam taşır. Erkek çocuklardan yarı

yarıya daha az kekemelik, okumada ise daha az bozukluklara sahip oldukları görülmektedir. Yalnız konuşma bozukluğu ve okuma kusurları dışında bütün bu konularda daha ileriki dönemlerde erkek çocuklar, kızlara yetişmektedirler.

4.Sağlık

Sağlık bir çocuğun dil gelişiminde en önemli faktörlerden biridir. Dil gelişiminde çocuğun sağlıklı olması, hem psikolojik, hem de fizyolojik yönden olgunlaşmasını sağlar. Sağlıklı çocuklar daha neşeli ve enerjiktirler. Bu sebeple babıldama, gıgıldama, mırıldanma gibi aktivitelere daha çok yönelmektedirler. Bu aktiviteler ise dil gelişimini hızlandırmaktadır (Aydın, 2003).

Şiddetli ve uzun süreli hastalıklar çocuğun konuşmasını geciktirebilir. Çocuk bu gibi durumlarda konuşmaya daha az teşvik edilmekte ve her ihtiyacını kendisi belirtmeden karşılanmaktadır. Ayrıca böyle bir dönemde çocuk konuşmaya daha az teşvik edilmektedir. Bu da dil gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Yavuzer, 1993).

Öğrenmeyi etkileyen her şey dilin öğrenilmesini ve öğretilmesini etkilemektedir. Bu etkilerin başında sağlık gelmektedir. Biyolojik, fizyoloji ve psikolojik sağlık önemlidir. Öyleyse aileye sağlık konusunda çok önemli görev ve sorumluluk düşmektedir. Bebek dünyaya sağlıklı gelmeli, büyümesini sağlıklı olarak sürdürebilmelidir. Bu bebeğin kendisine değil ailesine bağlıdır (Özsoy, 1986).

5. Doğuş Sırası

Doğuş sırasının, çocukların dil gelişimi üzerinde etkisi olduğu birçok araştırmanın bulguları arasındadır. Bir kural olmamakla birlikte, yapılan incelemeler çok başarılı insanlar arasında ilk çocuk olma oranının sonra doğanlardan yüksek olduğunu göstermektedir (Öztürk, 1995).

Yavuzer(1993)'e göre ortanca çocuklar iki çocuk arasında ezildiğinden ve anne babasının ilgisini yeterince üzerine çekemediğinden bu durumdan olumsuz etkilenmektedir

6. Kardeş Sayısı

Kardeş sayısı da dil gelişimini etkileyen etmenlerdendir. Tek ya da çok çocuk olması, çocukların dil gelişimi üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Tek çocuklarda dil gelişiminin çok kardeşi olan çocuklara göre avantajlı olduğu bilinmektedir. Tek çocuklu ailelerin genelde sosyo-ekonomik düzeyi yüksektir. Tek çocuğun kardeşi olanlara oranla deneyim zenginliği azdır. Tek çocuk ev ortamında yetişkin ile konuşmak ve onu dinlemek zorundadır. Kardeş sahibi olmak avantaj gibi görünüyorsa da dil gelişimini etkileyen diğer etkenlerin, tek çocuk ya da kardeşli olmak üzerinde daha fazla etkisi bulunmaktadır. Çünkü asıl neden kardeş sayısından çok, anne babanın tutumu, ilgilenmesi gibi etkenlerdir. Tek çocukların okulöncesi eğitim kurumlarına gitmeleri onların kendilerine merkez olarak görmelerini engeller. Sağladığı uyarıcı zengin ortamla bu çocukların evde bulunmaları mümkün olmayan dili öğrenme ve karşılıklı sözlü iletişim ortamından çocukların sözcük dağarcığı ve konuşma deneyimleri geçirmesini sağlar. Az çocuklu ailelerde çocuklar yeterli ilgi ve sevgi görebilir, daha iyi beslenip, bakılırlar, çok çocuklularda ise bu imkanlar daha az mevcuttur.

Yeni bir kardeşin dünyaya gelmesi ile bazı çocuklar çok zorluk yaşayabilmektedir. Bu çocuklarla iyi iletişim kurulmadığında konuşma bozuklukları görülebilir.

Tek çocukla yeterince ilgilenen anne babanın çocuk sayısının artışı ile ilgisi bölünmekte, her çocuk için ayırabilecek zamanı ve ilgisi azalmaktadır.

Yeterince ilgilenilmeyen çocuğun gelişimi daha çok kendi çabalarıyla ve anne babanın kısıtlı çabasıyla sınırlı kalmaktadır. Ayrıca çok çocuklu annelerin yapılacak birçok işi vardır. Her çocuğun ayrı bir istekte bulunması farklı

gelişimsel ihtiyaçlarının olması, annenin sinirli tahammülsüz olmasına, farklı tutumlara girmesine neden olabilir. Bu durum, çocukların çok yönlü gelişimleri yanında dil gelişimlerini de olumsuz yönde etkiler (Öztürk, 1995).

Bu konuda yapılmış araştırmaların bulgularında iki görüş karşımıza çıkmaktadır. Bir kısmında kardeş sayısının dil gelişimi üzerinde anlamlı olarak etkili olduğu, diğer bir kısmında ise kardeş sayısının dil düzeyini belirleyen bir etmen olmadığı görülmektedir.

7. Aile

İletişimin kaynağı olan dil çocuklarda sağlıklı bir gelişim göstermesinde büyük görev aileye düşmektedir. Çünkü çocuk dile ait becerileri doğar doğmaz kazanmaya başlamaktadır. Doğumla beraber çocuğu etkileyen ilişkilerin çevresi genişler. Aile içindeki kişilerin sayısı anne gibi tek bir kişiden anneyi de içine alan baba, abla, ağabey, amca, hala, dayı, teyze, çocuk bakıcısı gibi daha birçok kişiyi içerir (Cüceloğlu, 1997; Temiz, 2002).

Aile içindeki ilişkiler de çocuğa dil gelişiminde etkilidir. Aile ilişkilerinden yoksun olarak bakım evlerinde büyüyen çocuklar, aile içinde büyüyen çocuklara oranla daha fazla ağlamakta, fakat daha az hecelelemektedirler. Aile bireyleri ile çocuk arasındaki sağlıklı ilişkiler dil gelişimini oldukça etkiler (Yavuzer, 1993).

Linda Acredola ve Susan Goodwyn(1998) son çalışmalarında çocukların dil gelişimi için iyi bir aile çocuk ilişkisi olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çocuğun tüm gelişiminin olduğu gibi dil gelişiminin sağlanmasında özgürlüğünün kısıtlanmadığı, şefkatin egemen olduğu hoşgörülü bir aile çevresine ihtiyacı vardır (Singer,Singer,1998).

Lasky ve Kloop(1982) çocukların konuşmaları karşısında yetişkinlerin hoşgörülü olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte her isteği anında yapılan ya da çocuğa istemesine fırsat verilmeden her ihtiyacın karşılanması.

Çocuğun düzgün konuşması için sürekli zorlanması, konuşurken sabırla dinlenmemesi, konuşmanın kesilmesi, alay etme, utandırma, zorlama gibi yetersizlik duygularını pekiştirici tutumların olması ya da çocuk muamelesi yapılarak bebekçe konuşulan çocuklarda sadece konuşma geriliği değil, peltek konuşma, telaffuz hataları, kekemelik, ağızda geveleme gibi konuşma bozuklukları da görülebilir. Mc Brick ve Levy(1981) çocukların hatalı ya da henüz olgunlaşmamış konuşmalarının sürekli düzeltilmeye çalışılması onların kendilerine olan güvenini azalttığını vurgulamışlardır. Dilin devamlı münakaşa etme aracı olarak kullanıldığı bir ortamda yetişen çocuklar konuşmaya karşı olumsuz bir vaziyet alış içine ve konuşma isteğinde bulunmayabilir. Bu durumda konuşma gecikebilir (Temiz, 2002).

Şirin(1994)'e göre yetişkinlerin yarım yanlış kelimeleri ve çocukça konuşmalarını düzeltmemeleri çocukların dil düzeylerini etkileyebilmektedir. Yapılan araştırmalara göre ebeveynler çocuklarının konuşmalarının doğru olup olmadığı ile ilgilenmekten çok onlarla rahat iletişim yolunu seçmektedirler. Bu tür konuşmalar ve yanlış sözcükler ise çocuğun diline rahatça yerleşmektedir.

Çocuk doğduğu andan itibaren bir etkileşim süreci içerisinde. Bu sürecin ilk ögesi annedir. Bebek ve anne arasındaki etkileşimin niteliği ve niceliği çocuğa dil gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Bebeğin ağlama, gülme, agulama gibi tepkilerine annenin dikkat etmesi ve cevap vermesi gerekmektedir. Bebeğin emzirilmesi sırasında bebek annenin sesini duyacak, yüz ifadesini görecek ve annenin vücudundan konuşmanın bedensel ritmini alacaktır. Özellikle annenin bebekle konuşması sırasında sevecen olması, kısa cümlelerle konuşması çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkiler (Özsoy, 1986).

Morgan ve Cole(1968) göre çocuğu ile beraber mırıldanan ve konuşan bir annenin çocuğu, bunları yapmayan bir annenin çocuğuna göre daha erken konuşmaya başlamaktadır.

Berkman ve Çulha(1986) "Çok yönlü okulöncesi eğitimi ve çocuk gelişimi anne eğitimi" adlı akademik, uygulamalı araştırma projesi sonuçlarında, annelerin çocuğun gelişimi ve eğitimi konusunda eğitilmesinin, ayrıca çocukta dil gelişimini

sağlayan faaliyetlerin annelere kavratılmasının, çocuğun dil gelişimine olumlu yönde etki ettiğini belirtmişlerdir.

Wayne Dennis(1960) Tahran'da bir yetiştirme yurdunda yani annenin olmadığı, çocukların en ihtiyaç duydukları devrede yakın ve sıcak insan ilişkilerinden mahrum oldukları bir ortamda yaptığı araştırmada, bu yurttaki büyüyen çocukların konuşma alanında büyük gerilikler gösterdiğini ifade etmiştir (Koç, 1983).

8. Konuşmaya Teşvik

Çocuğun konuşmaya teşvik edilmesi ve cevap vermeye cesaretlendirilmesi ile konuşmayı erken öğrenmesi sağlanabilmektedir. Çocuk büyüdükçe konuşurken karşısında dinleyicilere gereksinim duyar. Ailedeki yetişkinler iyi dinleyici rolünü benimsemelidirler. Dilin yapısal sistemindeki gelişmeler önemli ölçüde çocuğun yetişkinlerle yaptığı konuşmalar sürecinde olmaktadır. Bu nedenle kendisiyle konuşulan ve ilgi gösterilen çocuklar konuşmak için cesaretlenmektedirler (Özsoy,1986).

Trawick Smith (1994) anne babaların ve diğer yetişkinlerin çocukların konuşmalarına cevap vermelerini, çocuğa sormalar sormalarını önerir. Çocukların dil gelişimlerinde yardım için en iyi yolun yetişkinlerin çocuklarıyla yaptıkları anlamlı konuşmalara bağlı olduğunu belirtir.

Yetişkinler tarafından kullanılan dilin kalitesi, çocukla konuşma sıklığı, cevap verme veya som sorma yoğunluğu bir başka deyişle yalnızca kısa emir cümleleri değil, sıfatlar, zamirler gibi tamamlayıcı sözcüklerin kullanılması Çocuğun dil gelişiminde son derece önemlidir. Anne ya da başka bir yetişkinle sürdürülen soru cevap şeklindeki konuşmalar çocuğun bilmediği dil yapılarını öğrenmesini sağlamaktadır. Çevre olanakları içinde kuşkusuz en önemlisi "anadilin" kullanılması ve çocuğun bunu işitme fırsatıdır. Çocuğun dili ne kadar zengin ve doğru kullanımı duyarsa, konuşması da düzgün, zengin bir ifadeye

sahip olma fırsatı bulur. Bunun için evde düzgün bir Türkçenin kullanılması çocuğun sorularına açık ve doğru cevaplanıl, çocuğa konuşma fırsatının verilmesi gerekir. Çocuğun bildiği kelime sayısı ifade edebileceklerinden daha fazladır. Ayrıca bildiği kelime ve kavramlarla düşünebilme hızı, düşündüklerini sese dönüştürebilme hızından daha fazla olduğu için konuşma kusuru gibi algılanan ama üç yaş gelişiminde normal sayılabilecek durumlar yaşanır. Bu zaman zaman ailelerin endişelenmesine yol açsa da aslında düşünme hızı ile konuşma hızı dengelendiğinde kendiliğinden kaybolacak bir özelliktir. Çocuğun sözünü bitirdikten sonra yanlış ifadenin doğrusunu hiçbir eleştiride bulunmadan yetişkinin tekrarlama çok yerinde bir davranıştır. Böylece çocuk doğru modeller işiterek düzgün konuşmayı öğrenecektir(Oktay,1983;Oktay.1999).

Dil gelişiminde önemli olan çocuğun yaşantısını zenginleştirmektir. Bunun yolu çocuğun çevresiyle ilişkisini artırmaktır. Aile çocuğun görebileceklerini gösterme, işitebileceklerini işittirme, tadabileceklerini tattırma, zararsız olan nesnelerle haşır neşir olma yollarını aramalı ve bunların dil ile bağlantısını kurmalıdır. Bir şey yerken yediğinin adı, kokusu, yeme usulü çocuğun düzeyine uygun olarak söylenmeli, çocuğun tekrar etmesi sağlanmalıdır. Okulöncesi çocuğa kitap okumak, bilinçli olarak televizyon seyretmesine izin vermek, onu oyun grupları içine sokmak, konuşmaya teşvik etmektir. Çocukla yüz yüze konuşmalar esnasında çocuğun dikkatle izlemesi ve kelimeleri söylemeyi taklit etmesi dil gelişimini desteklemektedir(Oktay,1983).

9. Anne Baba Tutumu

Yaşamın ilk altı yılını kapsayan, okulöncesi dönem çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişiminin hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuğun her yönüyle en iyi şekilde yetiştirilmesine özen göstermek ana babaların en büyük sorumluluğudur. Anne babaların bu sorumluluğu yerine getirebilmeleri büyük ölçüde çocuk yetiştirmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine bağlıdır (Savran ve Kuşin, 1997).

Çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesi bebeklikten itibaren olumlu, tutarlı, sevgi dolu bir aile içinde serpilip gelişmesine bağlıdır. Bebek ailesine yepyeni bir kişilik olarak katılır ve doğduğu andan itibaren ailesiyle özellikle de anne babasıyla etkileşim içindedir. Bebeğin özellikleri anne babanın tutumunu, anne babanın tutumu ise çocuğun gelişimini etkileyecektir (Arı ve Diğerleri, 1997).

Bazı anne babalar endişeli bir kişiliğe sahiptirler ve çocuklarının konuşmalarındaki yanlışları hoşgörüyle karşılayamazlar. Bu tip yetişkinler kendi aralarında veya çocuklarla uzun karmaşık cümlelerle konuşmayı benimsemişlerdir. Çoğu kez çocuk daha sözünü bitirmeden, sabırsız davranarak cümleleri onun yerine tamamlar, bir gramer yanlış yaptığında da hemen konuşmasını keserek müdahalede bulunurlar. Bu durumda çocuk konuşurken kendine olan güven eksikliğinden kaynaklanan tereddüt etme ortaya çıkabilir. Böylece zamansız zorlama sonunda çocuk kekemeliye başlayabilir. Oysa çocuğa tüm gelişiminin olduğu gibi dil gelişiminin de sağlıklı bir şekilde gerçekleşebilmesi için, özgürlüğünün kısıtlanmadığı, şefkatin egemen olduğu hoşgörüli bir aile çevresine gereksinimi vardır (Davashgil,1982).

Çocuğun duygusal yoksunluğu, dil bozukluklarına neden olmaktadır. Dil bozuklukları daha çok aşın otoriter aile ortamında görülür (Yavuzer, 1993).

Çocukta dil gelişimini etkileyen bir faktör de anne babanın çocuğa olan aşırı düşkünlüğüdür. Bu tür çevrede, çocuğa yeterince konuşma fırsatı verilmez. Çocuk daha isteğini sözel ifade etmeden ihtiyacı yetişkin tarafından farkedilir ve anında karşılanır. Bu şartlar altında çocuk konuşmak için bir gereksinim duymaz. Böyle bir ortamda yetişen çocuk üç-dört yaşlarına geldiği halde daha hala konuşmayabilir (Yavuzer, 1990).

Anne babanın çocuğa karşı ilgisiz oluşu da çocuğun dil gelişimini etkileyen anne baba tutumlarından. Webster(1998) ailenin çocuğa kötü

muamele edilmesinin çocuğun dil gelişiminde olumsuz yönde etki ettiğini belirtmiştir.

Yakın çevresindeki kişilerin çocukla yeterinde konuşmamaları, ona masal, öykü, kitap okumamaları sonucunda çocuk, sözlü uyarıcı bakımından yetersiz bir çevre de yaşamak zorunda kalır. Bu durumda dil gelişimi açısından yaşlılarından daha geri kalacaktır (Yavuzer, 1990). Bu arada yetişkinlerin, "sen daha küçüksün, büyüklerin lafına karışma" gibi karşı çıkışları da çocuğun konuşma şevkini kıracaktır (Davaslıgil,1982).

Çocukla iletişim kurmanın en önemli noktası onunla konuşmaktır. Çocukla konuşmak deyince anne babanın aklına çocuğa bir şeyler söylemek, anlatmak ve hatta söz dinletmek gelebilir. Oysa karşılıklı konuşmanın en iyi tarafı çocuğu dinlemektir. Dinleme ve anlatma karşılıklı konuşmanın birbirinden ayrılmaz iki parçasıdır ve ayrı ayrı durumlarda biri ya da öbürü ön plana geçer

Bazı çocuklar konuşmaktan değil, konuşmak istediği fikirlerin beğenilmemesinden korktukları için konuşmazlar. Yargılayıcı ana baba tutumu. Çocuğun konuşmasını etkilemekte ve iletişim bozukluğuna neden olmaktadır. Çocuğun fikirlerinin beğenilmemesi ve dinlenilmemesi korkusu baskıcı ve anlamsız konuşmalardan dolayı kınayan ailelerde sıkça görülür. Yetişkinlerin çocuklarla olan konuşmalarında övgü ve teşvike yer vermeleri çocuğun kendisini İyi hissetmesine yardımcı olur. Çocuğun fikirlerini ve duygularını anlamaya çalışmak, çocukla konuşurken olumlu olmaya özen göstermek, çocuk için son derece önemlidir (Gövsa,1998, Mallary,1989).

10. Sosyo-Ekonomik Düzey

Dil gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen çevre şanlarından birisi de sosyo-ekonomik düzeydir. Sosyo-ekonomik düzeyin dil gelişimi üzerinde etkili olduğu birçok araştırmaların bulgularında mevcuttur.

Yapılan çeşitli araştırmalar, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailenin çocuklarında cümle uzunluğu, soru sayısı, kelime hazinesi bakımından üstün olduklarını ortaya koymuştur. Bu fark kısmen daha yüksek bir zeka seviyesine Sağlanabilirse de eşit zekalara sahip çocuklar arasında bile yüksek sosyo-ekonomik düzey grup çocuklarının daha elverişli bir ortam içinde yetiştikleri açıkça görülmektedir (Jersıld, 1979).

Davaslıgil (1985) normal zeka düzeyinde alt ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklar üzerinde yaptığı uzun çalışmada alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların yıl sonu dil düzeylerinin, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların öğretim yılı başındaki dil düzeyine ulaşamadığını göstermiştir. Yine Jersıld(1979) alt sosyo-ekonomik düzey ve üst sosyo-ekonomik düzeyde aynı zeka seviyesine sahip olan çocuklar üzerinde yapılan araştırmada cümle uzunluğu, soru sayısı ve sözcük dağarcığı bakımından üst düzeydekilerin lehinde bir sonuç ortaya çıkmıştır(Akt.Temiz, 2002).

Sosyo-ekonomik durumu iyi ailelerin çocukları, erken ve düzgün konuşmaktadırlar. Çocuğun dil gelişiminde önemli rol oynayan çevresel faktörlerin yanı sıra, çocuğa okunan kitap sayısı, ana babanın onunla meşgul olma derecesi ve oynadığı oyunların da rolü önemlidir. Anne babasıyla uzun süre birlikte olan çocuk, daha düzgün konuşmaktadır. Çünkü sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileler dili iyi kullanmaya önem verdiklerinden, çocuklarına daha iyi model oluşturmakta, çocukların çabuk ve düzgün konuşabilmesi için çaba harcamaktadırlar (Yavuzer, 1993).

11. Anne Baba Öğrenim Durumu

Jersıld (1979)'e göre sözel davranışların çocuklar tarafından öğrenilmesinde iletişim kurulan çevrenin önemi büyüktür. Anne babanın öğrenim durumu bu çevrenin düzeyini belirlemektedir. Dil zihinsel bir süreçtir. Dili algılama ve kullanma düzeyi, öğrenim düzeyinin yükselmesiyle artmaktadır.

Anne babanın öğrenim durumu çocuğun dil gelişimini çok yönlü olarak olumlu ve olumsuz yönde etkilemektedir. Anne babanın öğrenim durumu çocuk eğitimi konusundaki bilgi tutum ve davranışlarını etkilediğinden çocuğun dili öğrenmesinde ve kullanmasında son derece önemlidir

Jersıld(1979)'e göre öğrenim durumu yüksek ebeveynler genellikle üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunmaktadır. Bu düzeydeki çocuklar, dili öğrenebilecekleri ve kullanabilecekleri uygun bir çevreye sahip olmaktadırlar. Öğrenim düzeyi düşük ebeveynler ise daha çok alt sosyo-ekonomik düzeye mensuptur.

2.3. Okulöncesi Eğitimde Dilin Önemi

Dil, insana özgü ve güçlü bir iletişim aracı olup toplumsallaşmış semboller kümesidir. Dil gelişimi ise, kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişimidir. Dilin kendine özgü kuralları ve bu kurallar çerçevesinde gelişen bir sistemi vardır. Chomsky, dili, ses, sıra ve anlam öğelerinden oluşan organize edilmiş bir sistem olarak görmektedir. Dil gibi karmaşık bir sistemin gelişiminde çeşitli görüşler öne sürülmektedir. Bunlardan bir kısmı dil gelişiminde kalıtımın, diğerleri de çevresel etkenlerin daha etkili olduğunu savunmaktadır.

Chomsky, çocuğun kendine göre gramer yapısı geliştirmesini kazanılmış, yani kalıtsal olarak getirdiği mekanizma ile açıklamaktadır. Lenneberg de Chomsky'nin dil öğrenmedeki çalışmalarını destekleyici incelemeler yapmış, organizmanın, dil öğrenmek için biyolojik olarak daha önceden programlandığını söylemiştir. Piaget ise çocuğun duyu-hareket yoluyla düşüncelerinin geliştiği ve

gelişen bu düşüncelerin konuşmalarında yansıdığı kanısındadır. Piaget'ye göre, bu durumda dil gelişiminde en önemli faktör düşüncenin gelişimidir.

Dil gelişiminde çevre etkisinin önemli olduğunu savunan Skinner, çocuğun dili, operant şartlanma, ile öğrenmekte olduğunu belirtmektedir. Skinner dili öğrenmede pekiştireçlerin önemli rolü olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin, çocuğun çıkardığı sesleri ya da kelimeleri seçici olarak pekiştirme yoluyla istenilen seslerin ya da kelimelerin öğretilebileceğini savunmaktadır.

Skinner'den başka çevresel görüşü destekleyenler, pekiştirmenin yanı sıra dilin kazanılmasında model alma ya da taklidin etkili olduğunu belirtmektedirler. Osser'e göre çocuk ve yetişkin ilişkisinde, yetişkin çocuğun söylediklerini düzgün olarak tekrarlamalıdır. Böylece yetişkin hem doğruyu pekiştirmiş olacak, hem de yapacağı tekrarlamalarla, çocuğun daha düzgün cümleler kurmasını sağlayacaktır.

Bu yaklaşıma göre, çocuğun dil gelişimi daha çok onun çevresine bağlıdır. Aile üyelerinin ve diğer yetişkinlerin tavırları, çocuğun duygusal, sosyal ilişkilerindeki olaylar, dil gelişimini şekillendirir (Senemoğlu,2006).

Annenin ve diğer aile üyelerinin çocukla konuşurken aksanları, kelimeleri sıralayışı, taklit etmeye hazır olan çocuğu etkiler. Çünkü çocuk duyduğu sesi duyduğu sıraya göre seslendirme eğilimindedir. Ayrıca konuşmalardaki tekrarlar, annenin yüz ifadesi ya da cümleyi açarak yapacağı tekrarlar dili öğrenmeyi sağlar. Yetişkinlerin çocukça konuşmaları ise dil öğrenmede engelleyici bir tutumdur.

Çocuğun dil gelişiminde hem insan beyninin biyolojik yapısı, düşünme sisteminin gelişimi, hem de çocuğun içinde bulunduğu çevre ve kültür etkilidir. Aynı zamanda, dil gelişimi de çocuğun bilişsel, duygusal, sosyal gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Toplumsallaşmada dilin önemli bir yeri olduğu gibi, kavram gelişimi, düşünme, ilişki kurma, problem çözme gibi bilişsel gelişim alanlarında da etkilidir. Dil gelişimi diğer gelişim alanlarıyla karşılıklı etkileşim içindedir ve birlikte ilerleme sağlamaktadır(Senemoğlu,2006).

Bloom'un insan davranışlarında değişme ve kararlılık konusunda yaptığı analizler, ilk çocukluk çağlarında gelişme için gerekli ortam ve yaşantı eksikliklerinin daha sonraki yıllar içindeki gelişmeyi büyük ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Çocukların 1 8 yaşına kadar gösterdikleri başarının %33'ü okulöncesindeki, %42'si ilkokul devresindeki, %25'i ise ortaokul ve lisedeki başarıları ile açıklanabilmektedir. Bu durum, öğrencilerin ortaöğretim kademesindeki başarı farklarının büyük bir kısmının okulöncesi ve ilkokuldaki öğretmenlerle açıklanabileceğini göstermektedir (Senemoğlu, 2006).

Okul öğrenmelerinin temelini oluşturan ana dilini kullanma yeterliği büyük ölçüde 2-10 yaşları arasında kazanılmaktadır. Yine Bloom'un irdelediği araştırma sonuçlarına göre, okulda öğrenme ile ilgili olarak özellikle anlatım gücü (dil yeteneği) için doğru olmak üzere, gelişmiş ülke çocuklarının okul başarılarında görülen değişkenliğin önemli bir kısmı, bu nitelikleri geliştirme bakımından aile ortamındaki farklara bağlanabilmektedir. Ailede kullanılan dil, çocuğun zihin gelişmesine ve dolayısı ile okul; başarısına etki etmektedir. Öğretimin büyük ölçüde anlatıma dayalı olması, sınırlı konuşma ortamın-; da yetişen bir çocukla, dili kullanma yönünden zengin yaşantı sağlayan bir ortamda yetişen çocuk arasında önemli başarı farklarına neden olmaktadır. Dili kullanmadaki sınırlılık düşünmeyi kısırlaştırmaklardır. Yeterli sözcük hazinesine sahip olamayan ve sözcükleri doğru olarak kullanamayan çocuğun doğal olarak okuldaki başarısı düşecektir, Dili etkili kullanmanın bilişsel gelişme ve gelecekteki okul öğrenmelerine katkısı yanında çocuğun sağlıklı duygusal ve sosyal gelişimine katkısı da göz ardı edilemez. Çocuğun kendini ifade etmesinde, başkalarıyla olumlu ve etkili ilişkiler kurmasında, kendini gerçekleştirmesinde, yaratıcılığın gelişiminde, dili etkili kullanma yeteneğinin geliştirilmesi büyük bir öneme sahiptir.

Tüm gelişim alanları ile etkileşim içinde olan dil gelişiminin okulöncesi dönemde kontrol altına alınması ve çocuğun dil gelişimine yardım edecek etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu etkinlikler; çocuğun kelime hazinesinin zenginleştirilmesi-ni sağlayacak etkinlikler (kelime oyunları, resimler

hakkında konuşma, parmak oyunları, tekerlemeler, dramatizasyon, plak dinleme, kitap okunması), çocuğun kendini uygun cümlelerle ifade etme yeteneğinin gelişimi için etkinlikler, yeni kelimelerin anlamının kazanılmasına yardımcı olmak için yapılacak etkinlikler olmak üzere üç grupta toplanabilir.

Çocuğun ilerdeki yaşamında başarılı ya da başarısız olmasını hazırlayabilecek dili etkili olarak kullanma yeteneğinin, dil gelişiminin kritik olduğu okulöncesi yıllarda uygun öğretme-öğrenme ortamları düzenlenerek geliştirilmesi gerekmektedir. Okulöncesi dönemde alınacak önlemlerle, biyo-sosyal ve kültürel bakımdan dezavantajlı olan çocukların dil gelişimine yardım edilerek eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunulabilir (Senemoğlu,2006).

2.4. Fiziksel Gelişim

Fiziksel gelişim; boy ve kilo artışı, bedeni oluşturan tüm organların gelişimini, kas, kemik ve tüm sistemlerin gelişimini ifade etmektedir. 3–6 yaşlarda motor becerilerin gelişimi, özellikle fiziksel gelişim ile yakından ilişkilidir. Kilo artışı, boy uzaması, kemik ve kas gelişimine paralel olarak hareket becerilerini kazanılmasında beyin, omurilik ve sinir sisteminin gelişimi önemli yer tutmaktadır.

Motor gelişim, çocuğun hareket gelişimi ile ilgili becerilerini ifade temektir. Motor gelişim, fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin ve omurilik gelişimi sonucu, organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır.

Motor gelişimde belli bir sıra vardır. Önce baş, sonra sırayla omuzlar ve kollar, gövde bacaklar ve ayaklar gelişir. Çocuklar yetişkinler gibi hareket etmeye gereksinim duymaktadır. Bu nedenle doğduğu günden itibaren yattığı yerden başını, göğsünü kaldırma, kollarını ve bacaklarını hareket ettirme, dönme, oturma, emekleme, ayakta durma, yürüme, koşma, ellerini kullanarak nesneleri tutma, atma, yakalama vb. becerileri kazanmaya başlar. Çocuğun bunları kazanabilmesi, önce bu

becerilerle ilgili organların olgunlaşmasına, daha sonra ise öğrenmeye bağlıdır(Kandır, 2003).

Okul öncesi dönem çocuklarının öğrendikleri motor becerileri çoğunlukla günlük yaşamda kullanılan becerilerdir. Öğrendikleri her bir motor beceri çocuğun dünyasının genişlemesine ve yeni deneyler yapmasına yardımcı olur.

Motor gelişimi etkileyen etmenler şöyle sıralanabilir:

- Hazır bulunuşluk
- Motivasyon
- Hareketi yapma
- Dikkat ve model alma
- Geri bildirim

Motor gelişim iki genel alanda incelenebilir:

-Büyük Kas Motor Gelişim: Aynı zamanda kaba motor becerileri olarak da adlandırılmaktadır. Emekleme, ayakta durma, koşma, sallanma, dönme, yuvarlanma, zıplama, denge gibi hareketler üzerindeki kontrolü anlatmak için kullanılır.

-Küçük Kas Motor Gelişim: Aynı zamanda ince motor beceriler olarak da adlandırılır. Elin ve ayakların kullanılmasıyla nesnelerden güç alma ve nesnelere güç uygulama ile ilgilidir. Tutma, yakalama, ilikleme, kavrama, yazma, yırtma, çizme, yapıştırma, kesme gibi küçük kas motor becerilerin arasında yer alır. Manipülatif beceri olarak tanımlanan eli ve ayağı kullanma becerilerini ve nesne kontrol becerilerini kapsar. Merkezden dışa gelişim ilkesine göre, küçük kas hareketlerinin gelişimi büyük kas hareketlerinin gelişimini izlemektedir(Çağlak Sarı,2007 ve İnan,2004).

2.4.1. Motor Gelişim İle İlgili Kuramlar

Sigmund Freud, Erik Erikson, Arnold Gesell, Robert Havinghurst ve Jean Piaget yaşamı çocukluktan olgunluğa kadar birçok dönemler ve fazlarla kuramsal gelişim modelleri oluşturarak çocuk gelişimi hakkındaki bilgilere çok değerli katkılar sağlamışlardır. Bu gelişim modelleri çocuk gelişimi alanına şu yönlerden büyük yararlar sağlamıştır;

1. Gelişim dönemleri ve özelliklerinin tanınması ile gelişimi önceden kestirmek olasıdır. İlk yıllardaki gelişim bilinirse sonraki gelişim üzerinde fikir yürütebilir, gerçeğe yakın sapmalar yapılabilir.
2. Her gelişim döneminde ortaya çıkan yetenekler tanınarak eğitim planlanıp uygulanabilir. Yeteneklerin, güdülerin, kaygı ve korkuların yaşamın farklı dönemlerindeki değişimleri bilinirse çocukları daha iyi tanımak mümkün olabilir. Çocuğun belirli yaşlarda neleri yapabileceği, becerileri, düşünce ve davranış özellikleri bilinirse çocuğa karşı uygun yaklaşım geliştirilebilir ve beklentiler sağlam temellere oturtulabilir. Okullarda çocuk ve gençlere etkili öğrenme ortamları yaratmak, onların gelişim düzeylerine uygun programlarla mümkün olur. Bu nedenle çocuk ve gençlerin gelişim özelliklerini bilmek zorunluluktur.
3. Gelişim dönemlerinin özellikleri iyi bilinirse o dönem için normal davranışlarla normal dışı davranışlar ayırt edilebilir. Normal dışı davranışları düzeltici önlemler alınabilir. Gelişimde gecikmenin olduğu durumlarda daha ayrıntılı incelemeler yapılarak olası bir engel erkenden saptanabilir ve erken eğitime başlanabilir. Böylece çocuk kendi potansiyeline ve gelişimine uygun yaklaşım ve programlarla eğitimini sürdürebilir.
4. Gelişim dönemleri iyi bilinirse kişiliğin oluşumu, olumlu ve olumsuz davranışların kökenleri açıklanabilir. Böylece kişiliği olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilecek koşullar tanınabilir (Özer ve Özer,2000).

Freud'un Psikanalitik Kuramı

Freud, yetişkinlerde kişilik ve anormal davranışlar üzerinde odaklanmış olsa da kişiliğin yapısında bebeklik ve çocukluk yıllarının önemini belirten ilk kuramcı olması nedeniyle çocuk gelişimi kuramcıları arasında önemli bir yere sahiptir. Freud'a göre insan kişiliğinin üç temel birimi bulunmaktadır. Bu birimler id, ego, süper ego olarak adlandırılmaktadır. Freud bu kuram ışığında kişilik ve ahlak gelişmesinin temelini ilk beş yılda oluştuğunu ileri sürmektedir (Özer ve Özer,2000).

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Gelişimin bireyin içinde yaşadığı toplum ve kültürden önemli derecede etkilendiğini ileri sürmüş ve insan hayatını her birine özel bir psikolojik bunalımın eşlik ettiği sekiz dönemde incelemiştir. Erikson'a göre insan gelişiminde bireyin geçmiş deneyimleri önemli rol oynamaktadır. Bir dönemde olumsuz yaşanan denge, uygun çevresel şartlar sağlandığı takdirde bir sonraki dönemde olumlu yöne geçebilir. Çocukluk çağındaki motor gelişime verdiği önem çok belirgin olmamasına rağmen, her çocuğun geçirdiği gelişim bunalımlarının atlatılması anlamında, başarılı hareket deneyimlerinin önemini çok iyi bir şekilde vurgulamıştır (Gençtan1988,Gander ve Gardiner, 1993).

Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri

- Temel güvene karşı güvensizlik duygusu (0-1 yaş)
- Özerkliğe karşı kuşku ve utanç duygusu (1-3 yaş)
- Girişkenliğe karşı suçluluk duygusu (3-6 yaş)
- Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu (6-12 yaş)
- Kimliğe karşı rol karışıklığı duygusu (12-18 yaş)
- Yakınlığa karşı yalnızlık duygusu (18-25 yaş)
- Üretkenliğe karşı durgunluk duygusu (25-40 yaş)
- Bütünlüğe karşı umutsuzluk duygusu (40 – üstü yaş)

Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget birincil olarak düşünce süreçleri üzerinde önemle durmuştur. Kendi üç çocuğu dahil olmak üzere çocuklar üzerinde çok dikkatli gözlemler yapmıştır. Çocuğun davranışlarını gözleyerek, bilişsel fonksiyonların göstergesi olan ipuçlarını saptamıştır. Özellikle bebeklik ve okul öncesi yıllarda hareketi, bilişsel fonksiyonların kazanılmasında birincil etki olarak vurgulamıştır. Bilişsel terimi, bilgiyi, belleği, akıl yürütmeyi, sorun çözmeyi, kavramları ve düşünmeyi içine alır (Gander ve Gardiner, 1993).

Robert Havinghurst'un Gelişim Kuramı

Robert Havinghurst gelişimin biyolojik, sosyal ve kültürel kuvvetlerin birbirleri ile etkileşimi sonucu gerçekleştiğini ileri sürer. Havinghurst'a göre bireyin belirli dönemlerde başarması gereken belirli görevler vardır. Havinghurst'un, özellikle bebeklik ve çocukluk döneminde çocukların gelişimi için tanımladığı görevleri, fiziksel aktivite, oyun ve harekete dayalıdır.

Havinghurst, başarılı gelişimi "bir dizi işlemde uzmanlaşma" olarak tanımlar. Çocuk her gelişim döneminde yeni sosyal isteklerle karşı karşıya kalır. Bu istekler üç kaynaktan çıkar. İlki fiziksel olgunlaşmadan kaynaklanan isteklerdir. Arkadaşlarla geçinme, konuşma ve yürümeyi öğrenme gibi işlemle olgunlaşmaya dayalı görevlerdir. İkincisi, sorumlu insan olmayı öğrenme, okumayı öğrenme gibi toplumun kültürel özelliklerinden kaynaklanan görevlerdir. Üçüncüsü, bireyin kendinden kaynaklanan görevlerdir. Bu görevler bireyin değerlerinden, kişiye özgü arzu ve isteklerden ve kişisel olgunlaşmadan kaynaklanırlar (Özer ve Özer,2000).

Arnold Gesell'in Olgunlaşma Kuramı

Gesell'in, büyüme ve motor teorisi, insan davranışının fiziksel ve motor unsurları üzerinde durmaktadır. Gesell, çeşitli hareket becerileri tanımlamış ve bunları sosyal ve duygusal gelişimin bir göstergesi olarak ele almıştır. Gelişim

psikolojisine yön veren temel kuramlardan biri olgunlaşma kuramıdır. Bu kuramın dayandığı temel düşünce çocukta zaman içinde görülen değişimlerin çoğunun bedendeki özel ve önceden belirlenmiş bir şema ya da plana göre ortaya çıktığıdır. Bu görüşe göre olgunlaşma bu planın doğal açılımının ortaya çıkmasıdır. Gelişim hızları açısından çocuklara arasında farklılık olmakla birlikte hepsi aynı sırayı izler. Sinir sistemleri yeteri derecede olgunlaştığında oturur, yürür ve konuşurlar. Bu gelişimde öğrenmenin çok az katkısı vardır. Normal gelişim için belirli çevresel koşulların da gerektiğini kabul eder. Gesell, en önemli çalışmalarını motor gelişim alanında yapmış ve olgunlaşma mekanizmasının bütün gelişim belirlediğini kabul etmiştir (Özer ve Özer,2000) .

Bandura'nın Toplumsal Öğrenme Kuramı

Toplumsal öğrenme kuramının önemli bir adı olan Bandura, insan yaşamında gözlem yolu ile öğrenmenin önemini savunur. Gözleme dayalı öğrenme dört süreç içinde gelişir.

1. Dikkat etme
2. Akılda tutma
3. Davranışı tekrarlama
4. Pekiştirme ve güdüleme

Toplumsal öğrenme kuramcılar, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği gibi davranışlarında bu modellerden etkilendiğini kabul ederler

Bandura, çocuğu öğrenme süreci içinde etkin ve bilişsel bir varlık olarak kabul eder. Ona göre çocuklar çevreye içsel bir merak duyduklarından değil, pekiştiricilerle özendirildikleri için öğrenirler ve daha sonra bu dış değerleri içselleştirirler. Sonuç olarak bu yaklaşımda model davranışlar aracılığıyla insana her türlü davranışın öğretilebileceği ilkesi benimsenmektedir (Adams,2001).

2.4.2. Motor Gelişimde Algının Önemi

Algısal gelişim bilişsel fonksiyonlara önemli bir rol oynar. Algısal yeteneklerin en büyük gelişimi, okulöncesi ve ilkokulun ilk yıllarında meydana gelir. Hareket yetenekleri küçük çocukların algısal gelişimini kolaylaştıran önemli bir faktör olarak görülmektedir. Algısal motor yetenekler ve öğrenmeye hazır oluş, küçük çocuklarda birbirleriyle çok yakından ilişkili alanlardır. Algısal motor aktiviteler, temel hazır bulunuşluk ve akademik kavramların kazanılmasına ve geliştirilmesine yardım ederler.

Algısal motor yeteneklerin gelişimi, algısal, motor, bilişsel süreçlerin birbirleri ile etkileşimini kapsar. Algısal motor deneyimler öncelikle, psikomotor ve bilişsel deneyimler olarak düşünülür (Gallahue,1982).

Görsel Algılama

Bebeklerde, biçim algısı şekilleri tanıma ve ayırt etme yeteneği doğuştan mevcuttur. Küçük çocukların görsel algı yetenekleri yetişkinler gibi değildir. Çocukların görsel dünyaları gelişim dönemlerine göre farklılık gösterir. Algısal yeteneklerin gelişimi, çocukların hareket performansını önemli derecede engeller ya da artırır. Algısal yetenekleri sınırlı olan çocuklar sık sık algısal motor işlemlerde güçlüklerle karşılaşabilirler.

İşitme –Koku Alma- Tad Alma Duyuları

Kulak yapısı doğumdan tam olarak oluşmuştur. Yeni doğan seslere tepki gösterebilir. Doğumla birlikte seslerin yerini belirler tepki verir.3-6 aylık bebek ton değişikliklerini fark eder ve 5-6. ayda anne ve babanın sesine zevkle tepki de bulunur.

Koku alma mekanizması doğumda yapısal olarak tamamlanmıştır ve yeni doğan çeşitli kokulara tepki verir. Giderek koku ayırt etme yetenekleri artar, çeşitli kokuları tercih ettiklerini gösterebilirler.

Yeni doğan acı, tatlı, ekşi tadlara tepki gösterir. Tatlıyı ekşiye, ekşiyi acıya tercih eder. Çocuğun duyu organları yolu ile çeşitli uyarıcıları algılaması, algılamalarına bağlı olarak da bir takım hareketler yapmaya çalışması onun algısal motor gelişimini açıklamaktadır (Özer ve Özer,2000).

2.4.3. Motor Gelişimin İlkeleri

İnsan gelişimi önceden kestirilebilen düzenli bir sıra izler. Motor gelişimi etkileyen birçok biyolojik faktör bu önceden kestirilebilen düzenden ortaya çıkmıştır.

1. Gelişimin Yönü: Motor gelişim düzenli bir sıra izler. Baştan ayağa ve merkezden dışa doğru gelişir. Gelişimin ikinci yönü, merkezden dışa gelişimdir. Merkezden dışa gelişim, çocuğun kaslarının merkezden en uzak noktalara doğru kontrol alındığını ifade eder. Örneğin, el bileği, el ve parmaklardan daha önce kontrol kazanır.
2. Büyüme Hızı: Çocukların büyüme derecesi karakteristik modeller şeklindedir ve evrenseldir. Büyüme, dış etkenlere direnç gösterir. Hastalık gibi nedenlere bağlı görülen büyüme duraklaması durumunda, çocuğun yaşatlarının düzeyine gelmesini sağlar.
3. Farklılaşma ve Bütünleşme: Olgunlaşmadan dolayı, çocuğun hareket modellerinin kabadan inceye doğru derece derece ilerlemesi farklılaşma, kas grupları ile duyu sistemlerinin beraber ve uyumlu olarak çalışması ise bütünleşme olarak tanımlanmaktadır. Çocuk kontrol kazanmaya uzanma-yakalama ve bırakma becerilerinden, yazma, makasla kesme, blokları üst üste koyma ve müzik aleti çalma gibi becerilere doğru gelişim gösterir.
4. Kritik Dönem Kavramı: İnsan yavrusunun oluşması sırasında her organ, organ sistemi ve anatomik yapı belirli yönlerini sabit zamanlarda geliştirirler. Eğer bu dönemde dışardan bir etki olursa gelişim süreci bozulabilir. Yaşamın hiç bir döneminde ve hiç bir şekilde telafi edilemeyeceği için hasar süreklidir. Küçük yaşlar zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve dil gelişimi yönünden kritik dönem olarak kabul edilir.

5. Bireysel Farklılıklar: Gelişim, kalıtsal ve çevresel etkenlerin etkisi altındadır. Her çocuk, kendi gelişim çizgisinde önceden belirlenmiş sırayı izleyerek ilerler. Normal çocuklar, gelişme hızlarında büyük farklılıklar gösterirler. Genelde, 6 aydan 1 yıla kadar ortaya çıkan motor yetenek sayısında, bireysel farklılıklar görülmektedir. Bu bireysel farklılıklar, bazı çocukların yeni becerileri öğrenmeye neden hazır olup olmadıklarını açıklamaya yardım eder(Özer ve Özer,2000).
6. Beden Ölçüleri: 1–5 yaş çocuklarının hareket kapasitesini ve potansiyelini beden yapısına, kas yapısına ve duruşa ait değişimler etkilemektedirler.
7. Filogeni ve Ontogeni: Filogenetik beceriler; kendiliğinden otomatik olarak ortaya çıkarlar. Önceden saptanmış bir sıra içinde olgunlaşma süreci içinde gözlenebilir ve çevresel etkenlere direnç gösterirler. Temel el becerilerinin (tutma, bırakma), büyük kas kontrolünün ve temel lokomotor yeteneklerin (yürüme, koşma, atlama vs.) kazanılması filogenetik becerilere gösterilen örnekler arasında sayılmaktadır. Ontogenetik beceriler ise, öncelikle öğrenme ve çevresel fırsatlara bağımlıdır. Örneğin, yüzme, bisiklete binme, buz pateni, tenis gibi beceriler. Alıştırma, destekleme, cesaret verme gibi etkenler, motor beceri gelişimine önemli derecede yardım ederler(Özer ve Özer.2000).

2.4.4. Motor Gelişimi Etkileyen Faktörler

Gelişim çevresel ve kalıtsal etmenler tarafından yaşamın üç döneminde de etkilenebilmektedir. Doğum öncesinde sağlıklı olarak gelişen bebeğin, doğum sürecinde oksijensiz kalma ya da doğum sonrası kaza ve zehirlenmeler sonucu gelişim süreci bozulabilir. Gelişimi etkileyen etmenlerin sınıflandırılmasında Gallahue'nün (1992) ve Eichstaedt ile Lavay'ın (1992) yaklaşımından yararlanılmıştır.

Doğum öncesi etmenler	Doğum sırası etmenler	Doğum sonrası etmenler
Beslenme İlaçlar Alkol Enfeksiyonlar Gebelik toksemisi Kan uyuşmazlığı Duygusal durum Yaş Radyasyon Kromozoma ve gene bağlı özürlüler Kalıtım İrk	Doğum travmaları	Bağımlılık Uyarıcı zenginliği ve yoksunluğu Çocuk yetiştirme yöntemleri

Tablo 1: Motor gelişimi etkileyen faktörler

Motor gelişim(MG) süreci birçok biyolojik ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler hareket modellerinin ve hareket becerilerinin kazanılması ve geliştirilmesini karmaşık biçimde etkilemektedirler. Okulöncesi ya da ilkökul çağındaki bir çocuk, bu faktörlerin karşılıklı etkileşiminin bir ürünüdür. Bu bölümde, çocuğun motor gelişimi üzerinde etkili olan bebeklik ve çocukluk dönemindeki etkenler üzerinde durulmaktadır.

Kalıtım

Motor becerilerin genetik bir temele dayanan vücut yapıları tarafından meydana getirilmeleri kalıtımın önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Belirli bir biyolojik temel olmadan öğrenme ve deneyim fırsatı doğuştan gelen kapasiteyi artıramaz ancak gelişim göstermesine yardımcı olabilir(Mengütay,2006).

Bağımlılık

İnsanlar için de, doğumdan sonraki ilk günler ve ilk haftalar bağımlılığın kurulması yönünden kritik günlerdir. Bu dönemde, anne bebek bağılılığı kurulamazsa, bu fırsatın bir daha ele geçmeyeceği ve çocuğun gelişimsel zorluklarla karşılaşabileceği ileri sürülmektedir.

Keennel (1979), bağılılıkla ilgili olarak; " İnsanlarda anne ve bebek bağılılığı çok güçlüdür. Bağılılığın kuvveti anne ve babanın fedakarlıkları, çocuğa gösterdikleri özen ve iyi bakımla ilişkilidir. Duygusal gelişimin temelini oluşturan bağılılık duygusu bebeklerin ruhsal gelişimi için sonsuz bir güvencedir" demiştir.

Özetle, doğumdan hemen sonra anne ile bebeğin teması ve etkilerini her iki tarafa da haz vermesi ve bağılılığın oluşumunda ilk adımı başlatması açısından önemlidir.

Uyarıcı Zenginliği Ve Yoksunluğu

Günümüzdeki eğilim, motor gelişimde, olgunlaşma ve deneyimin etkisini, çevresel ve kalıtsal etkenlere ayrı ayrı önem vererek incelemektir.

Motor gelişim üzerinde çalışanlar çalışmalarım 3 konu üzerinde yoğunlaştırmışlardır.

Bu konuda en iyi bilinen ve hala geçerliliğini kuruyan çalışmalar Gesell ve arkadaşları (1945) tarafından yapılmıştır. Gesell, çeşitli hareket becerilerinin sırasını ve kazanılma yaş dönemlerini tanımlamış, bunları sosyal ve duygusal gelişimin bir göstergesi olarak ele almıştır, Gesell ve arkadaşları bebek ne zaman yardımsız sırtüstü durumdan yüz üstüne dönüyor, ilk sözcüğünü ne zaman söylüyor, ne zaman desteksiz ayakta durabiliyor ve yürüyebiliyor gibi sorulara yanıt arayarak, gelişim ve olgunlaşma süreci içindeki aşamalara ilişkin normlar elde etmiş ve bu normlara göre bebeğin gelişimini değerlendirmişlerdir. Bir

bebeğin gelişimi bu normlara göre değerlendirilerek, gelişiminin yaşına uygun, ileri ya da geri olduğu söylenebilmektedir (Özgüven, 1994).

Gesell ve Thomson (1929) Hilgard (1932) ve Mc Graw (1935), tek yumurta ikizler üzerinde çalışmalar yapmışlardır. Çalışmalarda, ikizlerden birine ileri düzeyde çalışma fırsatı verilmiş diğeri ise bu tip çalışmalardan uzak tutulmuştur. Bu çalışma sonucunda, erken eğilimin gelişimi hızlandırmada dikkate değer bir etkisi olmadığı saptanmasına rağmen, antrenmanlı ikizlerin aktivitelerde kendilerine daha çok güvendikleri gözlenmiştir. Özel antrenmanın temel hareketlerde değil, özel beceri performansının niteliğinde etkili olduğu saptanmıştır (Özer ve Özer, 2000).

Gerber ve Dean (1957), Uganda bebekleri üzerinde yaptıkları çalışmalarda, bu bebeklerin U.S.A bebeklerinden daha ileri düzeyde olduklarını belirlemişlerdir. Bunun nedenini hem olgunlaşma hem de deneyimlerin etkisi ile açıklamaktadırlar. Ugandalı bebeklerin doğumda motor gelişimlerinin (başı dik tutabilme, reflekslerin erken ortaya çıkışı gibi) ileri düzeyde oldukları bilinmektedir, diğer taraftan, U.S.A bebeklerinden farklı olarak zengin uyarıcı çevrede yaşamaktadırlar. Bebekler, yaşamlarını annelerinin sırtında bağlı olarak devam ettirmekte ve böylece daha fazla duyuşsal uyarıcıların etkisinde kalmaktadırlar

Dennis (1960), tarafından İran'da yetiştirme yurtlarında yürütölen bir araştırmada, çocukların motor gelişimlerinin yaşlıtlarından geri olduğu saptanmıştır. Bu çocukların yaşam koşulları incelendiğinde, hareket fırsatından yoksun oldukları, yeterli ilgi ve sevgi görmedikleri, duyuşsal uyarıcılar yönünden yoksun bir ortamda yaşadıkları gözlenmiştir. Böylece, motor gelişimin sadece olgunlaşma faktörü ile açıklanamayacağı ortaya konmuştur (Özer ve Özer, 2000).

Araştırmacılar deneyim yoksunluğu ve hareket kısıtlamasının normal gelişimi geciktirebileceğı konusunda fikir birliğı içindedirler. Dennis (1940), Hopi Hintlilerinin çocuk yetiştirme uygulamalarını ve bebeklerin motor gelişimlerini araştırmıştır. Hintliler bebeklerini ilk üç ay sırtlarında tahtadan yapılmış bir beşik içinde taşımakta ve böylece bebekleri hiç yalnız bırakmamaktadırlar. Bebeklerin

annelerin sırtında taşınmaları ritm ve sıcaklık yönünden İntrauterin yaşamın yapay olarak devamını sağlamıştır. Anne ile yakın fiziksel temas, çocuğun gereksinimlerinin anında fark edilmesi ve giderilmesi, çevresel uyarıcılarla karşılaşma olanağının sıklığı, bebek için gelişimsel avantajlar sağlamaktadır. Annesinin sırtına yerleşen bebek çevredeki nesneleri, olayları, manzaraları gözleme olanağına sahiptir. Bunun yanı sıra annenin sırtında taşınma, bebeklerin hareketlerinin kısıtlanmasına neden olmaktadır. Dennis bu bebeklerin motor gelişimlerinin beklediği gibi, diğer çocuklardan geri olmadığını saptamıştır. Bu sonuçlar, yaşamın ilk aylarındaki motor aktivitenin fazla önemli olmadığı fikrini vermektedir. Bu araştırma algısal ve motor fonksiyonların birbiri ile ilişkili olduğunu ve uyarıcı zenginliğinin önemini ortaya koyması açısından oldukça önemli bir çalışmadır.

Cinsiyet

Kız ve erkek çocukların motor performans farklılığı, sosyal ve kültürel nedenlerden ileri gelmekte olup her iki cinsteki çocuklara, tüm aktivitelere katılım ve eğitimde eşit koşullar sağlandığında ergenlik kadar cinsiyet farklılığı meydana gelmemektedir. Kız çocukları dünyaya geldiklerinde, erkek çocuklarından daha olgun düzeydedirler. Doğumdan sonra da 12–13 yaşına kadar daha hızlı büyür ve olgunlaşırlar. Bu durum biyolojik olarak kız çocuklarının denge yeteneğinde erkek çocuklardan daha başarılı olmalarını sağlar(Dencla,1974ve Mengütay,2006).

Ancak kız ve erkek çocuklarının motor becerilerde önemli farklılıklar gösterip, göstermedikleri hala tartışma konusudur. Eckert (1970), motor performanstaki cinsiyet farklılığını 4 ayrı nedene bağlı olarak incelemiştir.

- a. Beden ölçüleri
- b. Anatomik yapı
- c. Fizyolojik fonksiyonlar
- d. Sosyal ve kültürel farklılıklar

Motor performanstaki cinsiyet farklılığını en iyi açıklayan özellik, "sosyal yete kültürel farklılıklar" dır. Örneğin, kızların tek ayak üzerinde sıçrama, erkeklerin de yan yan koşuda (galloping) daha başarılı olmalarının nedeni, bu işlemleri daha fazla uygulamalarındandır. Kızların her zaman ince motor becerilere yönlendirildiklerini, böylece de ince motor becerilerde daha başarılı oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra, erkekler kaba motor aktivitelere daha çok zaman ayırırlar (Breckenridge ve Murpy,1969;Cratty.1979).

Eckert'e göre, eğer kız ve erkek çocuklarının uygulama alanları yer değiştirirse, yani kızlar kaba motor erkekler ise ince motor aktivitelere yönlendirilirlerse, becerilerde aksi bir gelişme görülür. Eckert, okulöncesi dönemde kızların, çok fazla uygulama yaptıkları için tek ayak üzerinde sıçrama ve sekme becerilerinde erkeklerin ise yan yana koşuda başarılı olduklarından söz eder(Özer ve Özer.2000). Çocukların motor gelişimi üzerine yapılan çalışmaların bir kısmı aile tutumu ve motor gelişim arasındaki ilişkinin araştırılması üzerine odaklanmıştır. Hoşgörülü tutum, çocuğun bağımsızlığını destekleyerek daha çok fiziksel aktivitelere katılmasına, becerilerini keşfetmesine ve bunları tekrarlayarak geliştirmesine neden olur(Mengütay,2006).

İlkokul döneminde, kız ve erkek çocuklar arasındaki farklılıklar, oldukça artmaktadır. Güç testlerinde erkekler, esneklik ve ince motor beceriler yönünden de kızlar daha başarılıdır (Özer ve Özer,2000).

Beslenme

İnsanlarda büyüme ve gelişmeyi etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Yetersiz beslenme yalnız geciktirmekle kalmaz, zihinsel ve motor becerilerin gelişimini de olumsuz etkiler. Yetersiz beslenmenin etkisi, ne zaman, ne kadar süre ile ve ne yoğunlukta olduğuna bağlı olarak değişir (Mengütay, 2006)

Olgunluk düzeyi

Motor davranışlar çok basit reflekslerle başlar ve üst düzeyde koordine edilmiş motor becerilerle sonuçlanır. Farklı yaşlardaki çocukların beceri kazanma

yetenekleri ve performansları da farklıdır. Okul hayatındaki alışkanlıklarla olgunluk düzeyi desteklenir. Küçük yaşlarda verilen eğitim motor gelişim üzerinde önemli bir etkiye sahiptir(Mengütay, 2006).

2.4.5. 60–72 Ay Çocukların Motor Gelişim (İMG)Özellikleri

- Kâğıt üzerine çizilmiş basit şekilleri keser.
- Hamur gibi yumuşak malzemeleri kullanarak 2–3 parçadan oluşan şekiller yapar ve bunlardan bir kompozisyon oluşturur.
- Baskı ve yapıştırma yapar.
- Yetişkin gibi kalem tutar.
- Model gösterildiğinde kağıdı çapraz şekilde katlar.
- Modele bakarak daire, üçgen, kare ve dikdörtgen çizer.
- Yatay, dikey, eğri ve eğik çizgiler çizer ve bunların kombinasyonlarını oluşturur.
- İşaret parmağı ile diğer elinin parmaklarını sayar.
- İsmi kopya eder.
- 1–5 arası rakamları kopya eder.
- Eksik insan resmini tamamlar.
- Modele bakarak yuvarlak ve kare şeklini çizer.
- Çeşitli şekiller çizer ve boyar.
- Bloklarla kule yapar.
- Boncuk, makarna vb. nesneleri ipe dizer.
- Yönergeye uygun çizgiler çizer.
- Şekilleri değişik araçlar kullanarak çizer
- Çeşitli malzemeleri değişik şekillerde katlar.
- Malzemeleri istenilen nitelikte keser.
- El becerilerini gerektiren bazı araçları kullanır.
- Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.
- Değişik malzemeler kullanarak resim yapar.

- Malzemeleri istenilen nitelikte yapıştırır.
- Nesneleri değişik malzemelerle bağlar.
- Malzemelere araç kullanarak şekil verir (MEB ,2006).

2.4.6. İnce Motor Gelişim Alanları

Ellerin ve parmakların kontrolü geliştikçe çocuğun kesme, boyama, yapıştırma, boncuk dizme gibi becerileri de gelişmektedir. Bu dönemde küçük kas motor gelişimi beş alanda çok net görülebilmektedir.

1. Özbakım becerileri
2. Çizme, boyama becerileri(San ve Artan, 2004).
3. Manipülasyon
4. Kesme çalışmaları
5. Sanat çalışmaları

1. Özbakım Becerileri;

- Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir.
- Yolda yardımsız yürür.
- Kendi kendine giyinir, soyunur.
- Giysilerinin düğmelerini çözer ilikler.
- Ayakkabılarını bağlar.
- Saçlarını tarar.
- Yemeğini kendi kendine yer.
- Yemek araç gereçlerini yetişkin gibi kullanır.
- Bıçak kullanır.
- Yemek tabaklarını ya da servis tepsisini taşır.
- Dişlerini fırçalar.
- Elini yüzünü yıkar kurular.
- Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.
- Hava koşullarına uygun giysiler seçer (MEB, 2006)

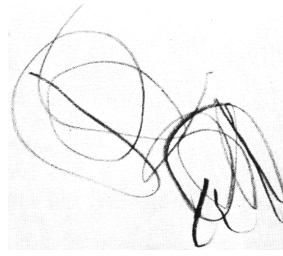
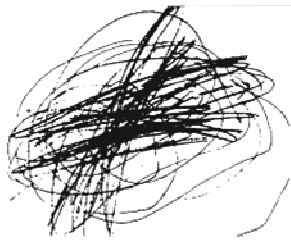
2. Çizme, Boyama Becerileri: Çizme becerisi 5 aşamadan geçmektedir.

Çocuklar büyüyüp, olgunlaştıkça resimleri daha ayrıntılı oranlı ve gerçekçi olur. Her yaş dönemi resimlerinin belirgin özellikleri vardır.

A. Karalama Dönemi (1–4)Yaş Arası

Çocuklar bu yaşlar arasında gelişi güzel çizimler yaparlar. Resimler daha çok oyun amaçlıdır. Çizgiler, tren rayı vb. dir.

Karalama Örneklerinden bazıları şunlardır.

İki yaş (Karalamaları) çizgileri (Kellogg).

İki yaş (Karalamaları) çizgileri (Gaitskell ve

Hurwitz).

B. Şema Öncesi Dönem (4–7) Yaş Arası

Üç yaş çocuğu tipik yuvarlak kafa çizebilir. İnsan çiz değince baş ve ayakları olan insan çizebilirler. Yüz hatlarını belirleyebilir. Dört yaş çocuğu kolları ve bacakları olan çöp adam çizebilirler. Beş yaşındaki çocuğunun yaptığı insan ve evler daha belirgin olmaktadır. Altı yaş çocuğunun yaptığı resimler de artık yavaş yavaş konuda vardır. Resimlerde yer zemini çizgisi mevcuttur. Resimlerde saydamlık da vardır. Örneğin ev çizimlerinde evin içindeki eşyalarında çiziliyor olması gibi.

C. Şematik Dönem (7–9) Yaşlar Arası

Resimler daha belirgin ve ayrıntılıdır. İlk bakışta resmin ne olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Resimler daha gerçekçidir. Resimde mekansal ilişki vardır. Çocuklar yer çizgisi kullanırlar. Yer çizgisi çocuğun kendisi ve çevresiyle olan ilişkinin boyutunu temsil eder. Bu dönemde kuşbakışı resim çizimleri ağırlıktadır.

D. Gerçekçilik Dönemi (9–12) Yaşlar Arası

Bu dönemde resimlerde daha ayrıntılı çizimler ve gerçekçi bir yaklaşım görülür. Resim konularında kızlar ve erkekler arasında farklılıklar gözlemlenir. Kız çocukları daha çok bebek resmi, portreler, elbiseler.. Erkek çocukları ise araba, gemi, uçak çizerler. Resimleri beğenmeme, aşırı hassasiyet ve kendini ifade güçlüğü görülür.

E. Doğalcılık Dönemi (12–14) Yaşlar Arası

Mantık Döneminde çocukların giderek doğal çevrelerinden haberdar oldukları dikkati çeker ve çocuk bu dönemde yakın çevresinde gördüğü objelerin orantılarını, boyutlarını, derinliklerini çizgilerine yansıtmaya çalışır. Renkleri ise en iyi şekilde kullanırlar (Yavuzer, 1996).

3. Manipülasyon

Küçük kas becerileri manipülatif beceri olarak tanımlanan eli ve ayağı kullanma becerilerini ve nesne kontrol becerilerini kapsar. Yazma, daktilo, piyano çalma, topu havada ya da yerde elle, raketle, sopa ile ya da ayakla kontrol altına alma gibi beceriler manipülatif becerilere ya da nesne kontrolüne örnek gösterilebilir. (Özer ve Özer, 2000).

60–72 ay çocuklar;

- Tek gözü kapalı tutulduğunda küçük nesneleri toplar.
- Modele bakarak ayakkabı bağıyla bir kalemin etrafına tek düğüm atabilir.

- 20 saniye içinde 10 nohuda bir kutuya koyabilir.
- Ayakkabı bağlamayı öğrenir.
- Kapı kilidini anahtarla açabilir.
- Pirinç, kum ve suyu silindir veya küp şeklindeki kaplara doldurabilir (Güven, 1998).

4. Kesme Çalışmaları

Kesme ve yapıştırma çocukların hoşuna giden etkinliklerden biridir. Bu etkinlikler onların el becerilerinin, el-göz koordinasyonunun ve yaratıcılığın gelişimine yardımcı olması açısından önemlidir. Kesme aşamaları aşağıdaki gibi basamaklara ayrılabilir:

Kâğıdı Yırt: Eski bir dergiden bir sayfa kopartılıp çocuğa verilir. Kâğıdı düzgün bir şekilde nasıl yırtacağı gösterilir.

Kâğıdı Kes: Çocuk kâğıdı düzgün bir şekilde yırtmayı öğrendikten sonra küçük ve küt uçlu bir makasın nasıl tutulacağı gösterilir. Çocuğun arkasına geçilir, başparmağı ve diğer parmakları makasa yerleştirilir. Eğer gerekirse doğru hareketleri yapabilmesi için elleri tutularak yön verilir. Bir parça kâğıt alınır ve onu küçük parçalar halinde kesmesi sağlanır.

Kâğıdı Şeritler Halinde Kes: Kesilecek şeritler birbirleriyle aynı ölçüde olmayabilir çünkü bu alıştırma tamamen düz bir çizgiyi kesme ilkesine dayanır. Eğer çocuk bu alıştırmada zorlanırsa, kâğıdı yatay olarak tutulup çocuğun kesmeye yoğunlaşması sağlanabilir.

Kâğıdı Küçük Parçalar Olacak Şekilde Kes: Kâğıdı küçük parçalar halinde kesmek el kontrolü ister. Ama bu işlem her parçanın düzgün bir şekilde kesilmesini gerektirmez. Eğer çocuk diğer elini kâğıdı tutmak için kullanıyorsa, bu etkinliğe başlamaya hazırdır demektir.

Eğriler ve Çemberler: Çocuğun el becerisi yeterince geliştiği zaman çember kesme çalışmasına geçilebilir. Çember bu basmak için kolay ve basit bir şekildir.

Dergilerden ve gazetelerden şekiller kesme etkinliği, kağıdı katlayarak keserek şekil verme, kestiği kağıdı boyama gibi aşamalar kesme çalışmalarının son aşamalarıdır (Bilgin,2003).

60–72 ay çocuklar;

- Yardımsız 20–30 cm. keser.
- Yardımsız basit çizgileri kenar çizgisinden keser.
- Kağıdı kesmek için düzdün şekilde katlar(Güven,1998).

5. Sanat Çalışmaları

Sanat çalışmaları; fiziksel gelişimde büyük kas motor koordinasyon gelişimine el göz koordinasyon gelişimini desteklenmesine yardımcı olur. Bilişsel gelişimde, öğrenme, zıt kavramlar, matematikle ilgili beceriler, problem çözmeye yönelik becerilerin gelişmesine, ayrıca estetik ve artistik becerilerin gelişmesine yardımcı olur. Dil gelişimde, alıcı ve ifade edici dil gelişimini desteklenmesine sanatla ilgili kavramların adlandırılmasına yardımcı olur. Sosyal gelişim alanında paylaşma, işbirliği, kurma, birlikte plan kurma, sözel iletişim kurma, gruba uyum sağlama vb. becerilerin gelişimini desteklenmesine yardımcı olur. Duygusal gelişim alanında kendi duygularını fark edip ifade edebilmesine, özsaygısının gelişimine yeterli olmasına ve güven duygusunun gelişimine yardımcı olur (I.Özürlüler Şurası,1999).

2.5. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Tural(1977), tarafından yapılan bir araştırmada Ankara da anaokuluna giden dört-altı yaş çocukların bildikleri kelime sayısına, yaş, cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi ve anaokulun etkisi incelenmiştir. Genel olarak çocukların sözcük bilgilerinde yaş, cinsiyet, ailenin eğitim düzeyi etkili, çocuğun okula devam süresinin ise anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ailenin eğitim düzeyi ile ilgili fark lise ve lise üstü eğitim düzeyindeki ailelerin çocuklarının aldıkları puanlarla, lise ve lise altı eğitim düzeyindeki ailenin çocukların aldıkları, puanlarda ortaya çıkmıştır.

Ertuğ (1981), ailesi yanında kalan ve okulöncesi eğitimden faydalanan beş-altı yaş çocukları ile çocuk bakım yuvalarında bulunan ve okulöncesi eğitiminden faydalanan aynı yaş gurubundan toplam 80 çocuğu dil gelişimi yönünden karşılaştırmıştır. Araştırmada Peabody Resim Kelime Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ailesi yanında bulunan ve okulöncesi eğitiminden faydalanan çocukların dil gelişimlerinin, bakım yuvalarında kalan ve okulöncesi eğitimden faydalanan çocukların dil gelişimlerinden daha ileri olduğu saptanmıştır.

Anlar(1983) tarafından yapılan araştırmada ilk altı yaştaki dil gelişiminde, anne baba eğitimi ve cinsiyetin etkisi incelenmiştir. Araştırmada anne-baba eğitim düzeyi ve cinsiyetin, normal çocukların dil gelişimine etkileri incelemek amacı ile 6ay-6 yaş arasındaki 203 kız, 185 erkek olmak üzere 388 çocuğa Denver Gelişimsel Tarama Testi'nin dil bölümü uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; annelerin öğrenim düzeylerinin yüksek olması ile çocukların dil düzeyinin yükselmesini annelerin çocuk eğitimi konusunda bilgi sahibi olmalarına ve dili kullanmada çocuklarına iyi model olduklarına bağlamıştır.

Yenisor(1989), yuvanın dil gelişim üzerinde etkisini inceledik araştırmasında ev ve yuva grubundan çocuklarla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda yuvaya devam eden çocukların dil gelişimlerinin anlamlı olarak

kuruma devam etmeyenlerden yüksek olduğu bulunmuştur. Zekâ bölümü ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük çocuklar arasında gecikmiş dil, okulöncesi eğitim kurumuna gitmeyenlerde daha fazla görülmüştür. Öğrenim düzeyi düşük (ilk orta) olan anne çocuklarında gecikmiş dil, kuruma gitmeyen grupta anlamlı olarak fazla bulunmuştur. İki grupta da tek çocuklarda fark bulunamazken, kardeşi olan kuruma devam etmeyen çocuklarda dil gecikmesi anlamlı olarak fazla bulunmuştur.

Erkan(1990) tarafından yapılan araştırma, sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerin 4–5 yaşlarındaki çocukları ile sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin 4–5 yaşlarındaki çocuklarının kullandıkları dil yapısı yönünden incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örnekle mine sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyi düşük ve yüksek olan ailelerden 24 çocuk olmak üzere toplam 48 çocuk alınmıştır. Çalışma grubu, okulöncesi eğitim kurumuna gitmeyen ve kardeşi olan 4–5 yaşlarındaki çocuklardan seçilmiştir. Verilerin bir bölümü araştırmacının etkin olmadan bulunduğu ortamda aynı cinsiyetteki iki çocuğun oyun materyali eriyle karşılıklı oynaması, diğer bir bölümü ise çocuğun araştırmacıya öykü kitaplarını anlatması yoluyla elde edilmiştir. Uygulama süreci boyunca çocukların kullandıkları sözlü ifadeler teybe alınmıştır. Her çocuktan 50 cümle inceleme kapsamına alınmıştır. Araştırmada çocukların kullandıkları cümlelerdeki sözcük sayısı, sözcük çeşitleri incelenmiştir. Alt ve üst sosyoekonomik düzeyden gelen çocukların incelenen özellikleri kullanım sıklığı yönünden farklılık, istatistiksel olarak önemli bulunmuştur.

Güleryüz(1990) tarafından yapılan araştırmada, orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin 48–60 aylar arasındaki anaokuluna devam eden çocukların kullandıkları cümleleri dil yapısı yönünden incelenmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemine orta sosyo-ekonomik düzeyde çalışan anne ve babaların anaokuluna devam eden 48–54 aylık çocukları alınmıştır. Örneklem grubuna her yaş için 9 kız ve 9 erkekten oluşan 18 çocuk olmak üzere toplam 36 çocuk alınmıştır. Örneklem alınan tüm çocuklara Denver Gelişimsel Tarama Testi uygulanmış ve normal gelişim gösteren çocuklar araştırma kapsamına

alınmıştır. Ayrıca Peabody Dil Gelişim Testi uygulanarak uygun dil gelişim özellikleri olup olmadığı belirlenmiştir.

Bütün çocuklar 6 ay boyunca ayda bir saat olarak anaokulunda izlenmiştir. Bu gözlem süresince 6 standart etkinlik programı hazırlanarak (öykü, kavram, drama) çocuklara uygulanmıştır. Araştırma sonucunda en yüksek oranda nitelme sıfatının, en düşük oranda ise soru sıfatının kullanıldığı bulunmuştur. Her iki grupta da ismin yalın durumunun daha fazla oranda kullanıldığı saptanmıştır.

Poyraz(1995)'ın yaptığı araştırmada Federal Almanya ve Türkiye'de dört-altı yaşlar arası okulöncesi eğitimi alan Türk çocuklarının dil gelişim durumlarının karşılaştırılarak, Federal Almanya'daki Türk çocuklarının dil gelişim düzeyleri ve yaşlıtlarına oranla farklılığı ortaya koymak ve Almanya'daki Türk çocuklarının anadilini öğrenmelerinde karşılaşılan problemlerin çözümünde ilgililere yardımcı olmak amacı ile planlanmıştır. Araştırma için Federal Almanya'dan 143 (70 kız,73 erkek) Türkiye'den 152 (73 kız, 79 erkek) toplam 295 çocuk örnekleme alınmıştır. Çalışma grubunu gelişim durumu normal çocuklar oluşturmaktadır. Bu örneklem grubuna, Genel Gelişim Testi, Peabody Resim Kelime Testi, Pf Verfahren Dil Seviye Testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye ve Federal Almanya'daki çocukların gelişim test puanları karşılaştırıldığında her iki gruptaki çocukların gelişimlerinin yaşlarına göre normal olduğu bulunmuştur. Ancak Türkiye'deki çocukların gelişim testinden aldıkları puanlar diğer gruba göre yüksektir. Peabody Resim Kelime Testi puanları Türkiye'deki çocuklarda daha yüksek bulunmuştur. Türkiye ve Federal Almanya'daki çocukların arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Uyar(1995) anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklara destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dil gelişimine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 10 kız, 10 erkek olmak üzere 20 çocuk deney grubunu, 10 kız, 10 erkek olmak üzere toplam 20 çocuk kontrol grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubuna alınan tüm çocuklara, normal gelişim gösterdiklerini tespit etmek üzere Denver Gelişimsel Tarama Testi, dil gelişim düzeylerini belirlemek amacıyla da, Peabody Resim Kelime Testi uygulanmıştır.

Deney Grubundaki çocuklara 13 hafta süresince günlük eğitim programlarına destekleyici olarak uygulayıcı tarafından hazırlanan 70 tane eğitimde drama programı uygulanmıştır. Deney grubuna günlük eğitim programı içerisinde kavram ve anadili etkinlikleri için ayrılan süre eğitimde drama uygulamaları için kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, erken çocukluk döneminde çocuğa uygulanacak destekleyici eğitimde drama programında, pandomim, konu kaynaklı drama, dramaya dayalı hikâye, dramatik oyun, doğaçlama, parmak oyunu, bağımlı dramatizasyon, bağımsız dramatizasyon uygulaması, dil kullanım stratejilerine göre sorular sorarak, bilmedikleri kelime ve kavramları açıklayarak, dil eğitim vermek, çocuğun alıcı ve ifade edici dil gelişim düzeyinde, bunlara bağlı olarak sözcük dağarcığında ve tüm bunların sonunda da dil kullanımı ve dil gelişiminde önemli bir ilerlemeye sebep olmuştur.

Özsoy(1996), araştırmasında 3–6 yaş çocuklarının görsel algı ve gelişimlerini okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan sanat içerikli resim ve resimleme etkinlikleri çerçevesinde ele almıştır. Ayrıca onların dil-algı gelişimlerine etki edebileceği düşünülen sosyo-ekonomik ve kültürel çevre koşullarıyla sınırlamıştır. Araştırma da tarama modeli uygulanarak, çocuğun dil gelişim, resim ve resimleme çalışmaları kapsamında, görsel algı gelişimi ile karşılaştırılarak konunun uzmanları olanlardan nesnel veriler toplamak suretiyle ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 1993 yılı raporlarına dayanılarak ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda, resmin sözcüklerden daha güçlü ve yalın bir anlatım aracı olduğunu, küçük yaştaki çocukların henüz kapsamlı bir kelime hazineleri olmadığından onların duygu ve düşüncelerini anlayabilmek üzere resim ve resimleme çalışmalarından faydalanılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Seçilmiş(1996) tarafından yapılan çalışmada anaokuluna giden ve gitmeyen erken çocukluk dönemindeki çocukların dil gelişimi ile ilgili becerileri incelenmiştir. Araştırmada anaokuluna, devam eden ve etmeyen 37–72 aylar arası çocukların dil gelişiminin eğitsel tanıma Ölçekleri (Portage Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Programı Kontrol Listesi) ile değerlendirilmesi ve üst, orta, alt sosyo-ekonomik düzeydeki normal çocukların bu teknik yaklaşım ile dil gelişim

alanındaki becerilerinin incelenerek uygun eğitim programlarının önerilmesi amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

Araştırmaya 37–48 aylar, 49–60 aylar, 61–72 aylar arasındaki 5 özel anaokuluna devam eden 150 çocuk ile 5 kurum anaokuluna devam eden 150 çocuk olmak üzere toplam 300 çocuk ve 3 Ana Çocuk Sağlığı merkezlerine başvuran anaokuluna gitmeyen 162 çocuk olmak üzere toplam 462 çocuk çalışma grubuna alınmıştır. Bu çalışma grubun 231 kız ve 231 erkek çocuklar oluşturmuştur. Yapılan araştırma sonucunda 37–72 aylar arasındaki özel ve kurum anaokullarına devam eden çocukların başarı düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Ancak Ana Çocuk Sağlığı merkezlerine başvuran anaokuluna gitmeyen aynı aylar arasındaki farklar önemli bulunmuştur. Araştırma sonuçları, cinsiyet farklılığı açısından incelenen yüzde dağılımlarında kız çocukların, erkek çocuklara oranla daha başarılı oldukları saptanmıştır. Ancak bu başarı oranındaki farklar değerlendirmeye alınacak kadar önemli oranlarda olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öztürk(1995) araştırmasında ise, ilk, ortanca, sonuncu olan tüm çocukların, alıcı dil düzeyleri ile doğuş sıraları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır. Doğuş sırası, çocukların dil gelişimi üzerinde doğaldan etkili olmayıp anne baba ve diğer yetişkinlerin tavır ve farklı muamelelerin olumlu ve olumsuz etkilerinin sonucudur. Kardeş sayısına göre çocukların alıcı dil düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Öztürk, 1995).

Kavaklı(1980)'nin araştırmasında ailedeki çocuk sayısına göre çocukların dil düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Kozcu(1987)'nin araştırmasında kardeş sayısı ile çocukların saldırgan davranışlar arasında ilişki bulunmuştur. Saldırgan davranışlar tek çocuklarda daha az görülmektedir. Bunun nedeninin saldırgan davranışların da diğer davranışlar gibi öğrenildiği, tek çocuklarda ise bu öğrenmenin olmaması nedeni ile saldırgan davranışların daha az görüldüğüdür. Az saldırgan çocuklar sorunlarını daha çok sözel tepkilerle çözmektedir, bu da dil gelişimlerinin diğerlerinden daha ileri olmasını gerektirmektedir (Öztürk, 1995).

Yenisor(1989) araştırmasında kardeşi olan çocukta gecikmiş dile daha fazla rastlanılmıştır. Tek çocukların dil gelişimlerinde ise fark anlamlı bulunmamıştır.

Ertuğ (1981) araştırmasında ailesi yanında bulunan okulöncesi eğitim çocuklarının bakım yuvalarında kalan çocukların dil gelişimlerinden daha ileri olduğunu saptamıştır.

Erkan(1990) bir araştırmada alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların ev ortamlarının dil kazanımını engellediğini belirtmektedir.

Temel(1994) sosyo-ekonomik düzeyle ilgili yaptığı çalışmalarında, orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin, alt sosyo-ekonomik düzeye göre. Çocuklarına daha çok sözel tepkiler, yönergeler, sözel beceri teşvik etmek için özel teknikler kullandıklarını saptamıştır. Erken çocukluk döneminde orta ve üst düzey çocukların sözcük dağarcığı, cümle yapısı, ses ayırımı ve artikülasyon testlerinde alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarından daha yüksek puanlar aldıklarını ileri sürmüştür.

Jersıld(1979)'e göre alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocuklar dil gelişimi açısından şanssızdır. Bunun nedeni ebeveynlerin öğrenim durumlarının ve gelir düzeylerinin düşük olması, çeşitli nedenlerle çocuğun dille ilgili deneyim geçireceği zengin uyarıcı bir çevrenin bulunmaması, ayrıca ailede sözcük dağarcığının kısıtlı oluşu, dili doğru kullanan iyi bir modelin olmayışı ve çocuklarla sözlü iletişimin yetersiz olmasıdır.

Alt sosyo-ekonomik düzeyde, evin küçüklüğü, çocuk sayısının fazlalığı, çocuklara karşı tahammülsüzlük ve ilgisizlik gibi durumlar nedeni ile çocuklarda öğrenme güçlükleri daha fazla olmaktadır. Bu durum konuşma ve daha birçok davranışın geç öğrenmeye ve sözcük dağarcığının kısıtlı olmasına neden olmaktadır (Öztürk, 1995).

Öztürk(1995) araştırmasında, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların okulöncesi eğitim kurumuna gitme durumlarına göre alıcı ve ifade edici dil düzeyleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların alıcı dil düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Tural(1977) araştırmasında ailenin öğrenim durumu ile çocukların bildikleri sözcük sayısı arasında ilişki olduğunu bulmuştur. Öğrenim durumu yüksek olan anne baba kendilerini geliştirme, kişisel özellikleri, çocuğa bakış açısı ve çocuk eğitimini bilme gibi birçok yönlerden Çocukların gelişmesini olumlu yönde etkileyecek davranışlarda bulunacak. Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini sağlayıcı ortamlar oluşturacaktır (Öztürk, 1995).

Anlar(1983) tarafından 12-60 aylar arasındaki çocuklar üzerinde yapılan araştırma sonucunda annenin öğrenim düzeyinin yüksek olmasıyla çocuğun dil düzeyinin yükselmesini annenin çocuk eğitimi konusunda bilgi sahibi olmasına ve dili kullanmada çocuğuna iyi model olduğuna bağlamıştır.

Şahin(1993) anne babalar çocuklarıyla oynamaya, çocukların oyunlarını onlarla paylaşmaya zaman ayırmaktadırlar. Fakat ilk çocuklar için ayrılan zaman daha fazla olmaktadır. Ebeveyn çocuk etkileşiminin çocukların sözel olmayan ve sözel dil yeteneklerini geliştirdiği düşünüldüğünde sonucun ilk çocukların dil gelişiminin yüksek olmasını sağlaması beklenir (Temiz, 2002).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve uygulama ile toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler sunulmuştur.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve /veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir.

Ayrıca araştırmada, betimsel modele göre, örnekleme yer alan bireylerin kendilerinden bilgi alınarak toplanmıştır. Katılımcılardan, anketler aracılığıyla yazılı olarak bilgi alınmıştır.(Karasar,2004)

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2006–2007 eğitim öğretim yılında Bolu il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden 60–72 ay grubu çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu ise ailelerin demografik özelliklerine göre alt, orta ve üst düzeydeki 60–72 ay çocuklarından belirlenmiştir. Her grupta 55 çocuk olmak üzere toplam 165 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmanın çalışma grubunu Bolu ili merkez ilçesindeki ilköğretime bağlı anasınıflarında, tesadüfî random yöntemi ile seçilmiş olan toplam 165 çocuk oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çocukların ailelerinin gelir durumu değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılım Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Çocukların Devam Ettikleri Okullara Göre Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Okul özelliği	f	%
60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	33,3
Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	33,3
50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	33,3
Toplam	165	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırma kapsamında alt, orta ve üst gelir durumuna sahip ailelerin çocuklarının devam ettikleri okullar birbirine eşit düzeyde temsil edilmişlerdir(%33,3)

3.3.Verİ Toplama Araçları

I.aşamada; alt problemlerde yer alan yaş, cinsiyet, okulöncesi eğitime devam süresi ve ailelerin demografik özelliklerini belirlenmesine ilişkin sorulardan oluşan ve alandaki çalışmalar ve uzman görüşleri alınarak hazırlanmış bir anket (Ek1) kullanılmıştır.

II. aşamada; Uygulama sırasında ulaşabilen anketlere, Denver test kâğıdına ve çocuğun kullandığı kâğıda aynı sayı verilerek her bir çocuğa ait veriler düzenlenmiştir. Çalışma grubundaki çocuklara Denver Gelişim Tarama Testi uygulanarak dil ve ince motor gelişim düzeyleri belirlenmiştir.

.Denver Gelişimsel Tarama Testinin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Denver II 0-6 yaş arasındaki, görünürde sağlıklı olan çocuklarda uygulanmak üzere düzenlenmiştir. Çocuğun yaşına uygun birtakım becerilerini değerlendiren bu test, asemptomatik çocukları gelişimsel problemler açısından taramada, kuşkulu durumları objektif ölçütle doğrulamada ve gelişimsel açıdan risk altındaki çocukları izlemede değerlendirilir. Denver II bir zekâ testi değildir. Gelecekteki zihinsel veya uyumsal yeteneği tahmin etmede kullanılmaz. Bunun yerine, çocuğun birtakım işlevlerindeki becerisini yaşlıları ile karşılaştırılır. Öğrenme güçlüğü, konuşma bozukluğu, duygusal bozukluk gibi tanılar vermek üzere yapılmamıştır ve hiçbir zaman fizik muayene veya tanısal değerlendirme yerine kullanılmamalıdır.

Denver II, aşağıdaki gelişimsel alanları taramak üzere test formu üzerinde dört bölümde toplanmış 116 maddeden oluşmaktadır:

1. Kişisel –Sosyal: İnsanlarla anlaşma, kendi bireysel gereksinimlerini karşılayabilme.
2. İnce Motor: El-göz koordinasyonu, küçük cisimleri kullanabilme, problem çözme.
3. Dil: İşitme, anlama ve dili kullanma
4. Kaba motor: Oturma, yürüme, zıplama ve genel olarak büyük kasların hareketi.

Testi güvenirliği çalışmasında, değişik yaş gruplarından aynı anda birden fazla testör tarafından test edildiğinde ve aynı çocukların en fazla 5 gün aralıkla yapılan test sonuçları karşılaştırıldığında testörler arası uyumluluk % 90, test-test uyumluluğu ise %86'nın altına düşmediği görülmüştür.

Denver II' nin DGTT(Denver Gelişimsel Tarama Testi)ile ortak maddelerinin geçerlilikleri DGTT'nin yaygın kullanımı ile ispat edilmiştir. Yeni maddeler, çocuk gelişimi ve çocuklardaki tarama yöntemleri konularında

uzmanlaşmış kişilerce seçilmiştir. Bütün testler arasında bazı farklılıklar olduğundan bir testin geçerliliği diğer testlerle uyumluluğuna değil standardizasyonuna dayanır. Denver II'nin örnekleme ve standartları, uygulandığı toplumu temsil edecek şekilde seçilmiş ve toplanmıştır(Anlar, Yalaz,1990).

3.4. Veri Toplama Süreci

Denver II Gelişimsel Tarama Testi uygulama sertifikasına sahip olduğum için belirlenen çalışma grubundaki çocuklara bizzat araştırmacı tarafından uygulamaya başlanmıştır. Okullarda testin uygulanacağı sessiz ve sadece araştırmacının ve çocuğun bulunacağı bir ortam ayarlanmıştır. Çocukların teste kolay uyum sağlaması için doğum tarihi alınarak ve ne yapacağıyla ilgili kısa bilgi verilerek uygulamaya geçilmiştir. Testin uygulama süresi 5 dakikayı geçmeyecek şekilde planlanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında kullanılan verilerin analizi aşamasında kullanılan istatistiksel teknikler bu bölümde açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan anket ile elde edilen sonuçların frekans ve yüzdelik dağılımları bulunmuş ve tablolaştırılarak bulgular bölümünde yorumlanmıştır.

Denver gelişim testinin dil ve ince motor gelişim bölümlerinin ilgili yaş grubunun her bir sorusunun değerlendirmelerine ilişkin de frekans ve yüzdelik dağılımlar tablolar halinde verilmiştir.

Daha sonra, süresiz değişken cinsinden olan bu değerlendirmeler sürekli hale dönüştürülmüş ve geçti değerlendirmelerine 1, kaldı değerlendirmelerine ise 0 puan verilmiştir. Ayrıca her bir gelişim dönemi kapsamındaki soruların toplamaları alınarak,

toplam gelişim puanları elde edilmiştir. Elde edilen bu puanlama sistemi üstünden, anket ile toplanan süreksiz değişkenlere ilişkin farklılıkları belirlemek üzere, nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Hipotez testlerinde parametrik istatistik kullanabilmek için sürekli değişken değerlerinin karşılaştırılacağı kategori "n" sayılarının en az 30 kişi olması ve normal dağılım ortaya koymaları gerekiyor. Çalışmada pek çok kategorinin "n" sayısı 30'un altına indiği için dağılımları da otomatik olarak normal dağılımdan uzaklaşıyor. Ayrıca parametrik istatistik kullanabilmek için testin standart puanlarının kullanılması gerekiyordu. Bu gerekçelere dayanarak nonparametrik teknikler kullanılmıştır.

Süreksiz değişkenlerin iki kategorili olduğu durumlarda mann-whitney "U" testi, ikiden daha fazla kategoriye ayrıldığı durumlarda ise kruskal-wallis testi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında tüm sonuçlar çift yönlü olarak sınanmış ve anlamlılık düzeyi en az, 05 olarak kabul edilmiştir. Ancak, 01 ve 001 düzeyinde anlamlı çıkan sonuçlar ayrıca tablolarda belirtilmiştir.

Araştırmanın tüm istatistiksel analizleri SPSS 13 for Windows paket programla yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada anket formu ve Denver II testi uygulanarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo2'ye göre araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden öğrencilerin yaş değişkenine ait frekans ve yüzdelik dağılım sunulmuştur.

Tablo 2: Çalışma Grubunun Yaş Cinsiyet, Anne Eğitim, Baba Eğitim, Anne Baba Mesleği Değişkenlerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Değişkenler		f	%
Yaş	60-63ay	5	3,0
	64-66ay	40	24,2
	67-69 ay	53	32,1
	70-72 ay	67	40,6
	Toplam	165	100,0
Cinsiyet	Kız	82	49,7
	Erkek	83	50,3
	Toplam	165	100,0
Okul öncesi kuruma devam süresi	1 yıl	153	92,7
	2 yıl ve daha fazla	11	7,3
	Toplam	165	100,0
Anne Eğitim düzeyi	İlkokul mezunu	73	44,2
	Ortaokul mezunu	17	10,3
	Lise mezunu	62	37,6
	Yüksekokul mezunu	13	7,9
	Toplam	165	100,0
Baba eğitim düzeyi	İlkokul mezunu	37	22,4
	Orta okul mezunu	27	16,4
	Lise mezunu	76	46,1
	Yüksekokul mezunu	25	15,2
	Toplam	165	100,0
Anne mesleği	Ev hanımı	112	67,9
	İşçi	30	18,2
	Küçük esnaf	4	2,4
	Memur	19	11,5
	Toplam	165	100,0
Baba mesleği	İşçi	85	51,5
	Emekli	8	4,8
	Küçük esnaf	20	12,1
	Memur	46	27,9
	Serbest çalışan	6	3,6
	Toplam	165	100,0
Kardeş sayısı	1 kardeş	48	29,1
	2 kardeş	83	50,3
	3 kardeş	27	16,4
	4 kardeş	7	4,2
	Toplam	165	100,0
Gelir durumu	500 YTL ve altı	44	26,7
	5001–1500 YTL arası	76	46,1
	1501-2500YTL arası	45	27,3
	Toplam	165	100,0

Tablo 2’ye göre 70–72 aylık olan öğrenciler, örneklem grubunda % 40,6 oranında temsil edilmişlerdir. Bunu % 32,1 ile 67–69 aylık öğrenciler izlemiştir.

64–66 aylık öğrenciler % 24,2’lik bir grubu oluşturmuştur. Son sırada % 3,0 ile 60–63 aylık öğrenciler bulunmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunda erkek öğrenciler, % 50,3 oranında temsil edilmişlerdir. Bunu çok yakın bir değer olarak % 49,7 ile kız öğrenciler izlemiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden öğrencilerin % 92,7 oranını 1 yıl süre ile devam edenler, %7,3 oranını iki yıl ve daha fazla bir süre ile okulöncesi eğitim kurumuna devam eden öğrenciler temsil edilmişlerdir.

Anneleri ilkokul mezunu olan öğrenciler, çalışma grubunda % 44,2 ile ilk sırayı oluşturmuşlardır. Bunu % 37,6 ile annesi lise mezunu olan öğrenciler izlemiştir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler % 10,3’lük bir grubu oluşturmuştur. Son sırada % 7,9 ile annesi yüksekokul mezunu olan öğrenciler bulunmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan anaokuluna devam eden öğrencilerden, babaları lise mezunu olan öğrenciler, % 46,1 ile ilk sırayı oluşturmuşlardır. Bunu % 22,4 ile babası ilkokul mezunu olan öğrenciler izlemiştir. Babası ortaokul mezunu olan öğrenciler % 16,4’lük bir grubu oluşturmuştur. Son sırada % 15,2 ile babası yüksekokul mezunu olan öğrenciler bulunmaktadır. Anneleri ev hanımı olan öğrenciler, çalışma grubunda % 67,9 ile ilk sırayı oluşturmuşlardır. Bunu % 18,2 ile annesi işçi olan öğrenciler izlemiştir. Annesi memur olan öğrenciler % 11,5’lik bir grubu oluşturmuştur. Son sırada % 2,4 ile annesi küçük esnaf olan öğrenciler bulunmaktadır.

Babaları işçi olan öğrenciler, çalışma grubunda % 51,5 ile ilk sırayı oluşturmuşlardır. Bunu % 27,9 ile babası memur olan öğrenciler izlemiştir. Babası küçük esnaf olan öğrenciler % 12,1’lik bir grubu oluşturmuştur. Son sırada % 3,6 ile babası serbest çalışan öğrenciler bulunmaktadır.

Bir kardeşi olan öğrenciler, çalışma grubunda % 29,1 ile temsil edilmişlerdir. İki kardeşi olan öğrenciler çoğunluğu oluşturmuş ve % 50,3'lük bir dilimi meydana getirmişlerdir. Kardeş sayısı üç olanlar % 16,4 ve kardeş sayısı dört olanlar ise %4,2'dir.

Araştırmanın çalışma grubundaki çocukların ailelerinin, aylık ortalama geliri 501–1500 YTL olan öğrenciler, % 46,1 oranında temsil edilmişlerdir ve ilk sırada yer almaktadırlar. Bunu % 27,3 ile 1501–2500 YTL aylık ortalama geliri olan ailelerden gelen öğrenciler izlemiştir. Son sırada % 26,7 ile aylık gelir ortalaması 500 YTL ve altı olan ailelerden gelen öğrenciler bulunmaktadır.

Tablo 3'e göre, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden öğrencilerin İnce Motor Gelişim sorularına verilen yanıtların değerlendirmelerine ait frekans ve yüzdelik dağılımı sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmanın Örneklem Grubunun İnce Motor Gelişim Yanıtların Değerlendirmelerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Değişkenler		f	%
Adam	Geçti	154	93,3
	Kaldı	11	6,7
	Toplam	165	100,0
Kare kopya	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0
Kare gösterme	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0
Artı kopya	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0
Üç kısımlı adam	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0
Sıfır çizme	Geçti	165	100,0
	Kaldı	0	,0
	Toplam	165	100,0

Tablo 3’te görüldüğü gibi kare kopya, kare gösterme, artı kopya, üç kısımlı adam çizme, sıfır kopya etme sorularına verilen yanıtlarda geçti değerlendirilmesi yapılan öğrenciler, % 99,4’dür. Kaldı değerlendirilmesi yapılan öğrencilerin yüzdesi sadece ,6 olmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri, Türkiye norm değerlerinin oldukça üstündedir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okulöncesi eğitim kurumuna devam eden öğrencilerin dil gelişim sorularına verilen yanıtların değerlendirmelerine ait frekans ve yüzdelik dağılım tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırmanın Örneklem Grubunun Dil Gelişim Sorularına Verilen Yanıtların Değerlendirmelerine Ait Frekans ve Yüzdelik Dağılım

Değişkenler		f	%
Zıt anlamlılardan üçünü bilme	Geçti	117	70,9
	Kaldı	48	29,1
	Toplam	165	100,0
Zıt anlamlılardan ikisini bilme	Geçti	157	95,2
	Kaldı	8	1,8
	Toplam	165	100,0
Dört sözcük tanımlama	Geçti	126	76,4
	Kaldı	39	23,6
	Toplam	165	100,0
İki sözcük tanımlama	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0
Zıt anlamlılardan birini bilme	Geçti	164	99,4
	Kaldı	1	,6
	Toplam	165	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, zıt anlamlılardan üçünü bilme sorusuna verilen yanıtlar sonucu geçti değerlendirilmesi yapılan öğrenciler, % 70,9 olduğu görülmektedir.. Kaldı değerlendirilmesi yapılan öğrencilerin yüzdesi sadece 29,1 olmuştur. Çalışma grubunda en büyük çocuk 72 aylıktır. Denver’in normlarında çocukların % 90’ı 77,5 ayda üç zıt anlamlı sözcüğü bilebilmektedir.

Zıt anlamlılardan ikisini bilme sorusundan geçti değerlendirme yapılan öğrenciler, % 95,2'dir. Kaldı değerlendirme yapılan öğrencilerin yüzdesi sadece 4,8 olmuştur. Dört sözcük tanımlama sorusundan geçti değerlendirme yapılan öğrenciler, % 76,4'dür. Kaldı değerlendirme yapılan öğrenciler % 23,6 olmuştur. İki sözcük tanımlama ve zıt anlamlılardan birini bilme sorusuna verilen cevaplardan geçti değerlendirme yapılan öğrenciler, % 99,4'dür. Kaldı değerlendirme yapılan öğrencilerin % ,6'dır. Örneklem grubunda çocukların dil gelişimleri, Türkiye norm değerlerinin oldukça üstünde bulunmuştur.

Araştırmanın bulgular bölümünde Tablo 5–23 nolu tablolarında, araştırma kapsamında kullanılan Denver Testinin Dil ve İnce Motor Gelişim yaşa uygun soruları ve toplamaları temel alınarak, anket ile toplanan süreksiz değişkenlere ait farklılıkları belirlemek üzere nonparametrik hipotez testleri sonuçları yer almıştır.

Tablo 5'te araştırmanın çalışma grubunun yaş değişkenine göre ince motor gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 5. Araştırmanın Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce motor Gelişim	yaş	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
Adam	58-60	5	88,50	2,879	3	,411
	64-66	40	84,38			
	67-69	53	79,16			
	70-72	67	84,81			
	Toplam	165				
Kare kopya	58-60	5	83,50	1,463	3	,691
	64-66	40	83,50			
	67-69	53	83,50			
	70-72	67	82,27			
	Toplam	165				
Gösterilen kareyi Çizme	58-60	5	83,50	1,463	3	,691
	64-66	40	83,50			
	67-69	53	83,50			
	70-72	67	82,27			
	Toplam	165				
Artı kopya	58-60	5	83,50	1,463	3	,691
	64-66	40	83,50			
	67-69	53	83,50			
	70-72	67	82,27			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam çizme	58-60	5	83,50	1,463	3	,691
	64-66	40	83,50			
	67-69	53	83,50			
	70-72	67	82,27			
	Toplam	165				
Sıfır Çizme	58-60	5	83,00	1,463	3	,691
	64-66	40	83,00			
	67-69	53	83,00			
	70-72	67	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	58-60	5	88,50	,000	3	1,000
	64-66	40	84,40			
	67-69	53	79,22			
	70-72	67	84,75			
	Toplam	165				

Tablo 5'göre yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir

farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri yaş(ay) değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 6’da araştırmanın çalışma grubunun yaş değişkenine göre dil gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 6. Araştırmanın Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil gelişim	yaş	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
zit3	58-60	5	90,50	4,642	3	,200
	64-66	40	71,94			
	67-69	53	86,76			
	70-72	67	86,07			
	Toplam	165				
zit2	58-60	5	87,00	4,241	3	,237
	64-66	40	78,75			
	67-69	53	82,33			
	70-72	67	85,77			
	Toplam	165				
sözcük4	58-60	5	69,50	1,366	3	,714
	64-66	40	79,81			
	67-69	53	85,38			
	70-72	67	84,03			
	Toplam	165				
sözcük2	58-60	5	83,50	3,125	3	,373
	64-66	40	81,44			
	67-69	53	83,50			
	70-72	67	83,50			
	Toplam	165				
zit1	58-60	5	83,50	2,113	3	,549
	64-66	40	83,50			
	67-69	53	81,94			
	70-72	67	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	58-60	5	82,10	5,211	3	,157
	64-66	40	69,99			
	67-69	53	87,57			
	70-72	67	87,22			
	Toplam	165				

Yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait dil gelişim bölümlerinde ne de dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri yaş(ay) değişkenine göre farklılık göstermediği tablo 6’da belirtilmiştir..

Tablo 7’de araştırmanın örneklem grubunun cinsiyet değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan mann-whitney “U” Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 7. Araştırmanın Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce Motor Gelişim	cinsiyet	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	Mann-Whitney U	z	p
Adam	kız	82	85,48	7009,50	3199,500	-1,535	,125
	erkek	83	80,55	6685,50			
	Toplam	165					
Kare kopya	kız	82	83,50	6847,00	3362,000	-,994	,320
	erkek	83	82,51	6848,00			
	Toplam	165					
Gösterilen kareyi Çizme	kız	82	83,50	6847,00	3362,000	-,994	,320
	erkek	83	82,51	6848,00			
	Toplam	165					
Artı kopya	kız	82	83,50	6847,00	3362,000	-,994	,320
	erkek	83	82,51	6848,00			
	Toplam	165					
Üç kısımlı adam	kız	82	83,50	6847,00	3362,000	-,994	,320
	erkek	83	82,51	6848,00			
	Toplam	165					
Sıfır	kız	82	83,00	6806,00	3403,000	,000	,320
	erkek	83	83,00	6889,00			
	Toplam	165					
İnce motor toplam	kız	82	85,50	7011,00	3198,000	-1,546	,122
	erkek	83	80,53	6684,00			
	Toplam	165					

Tablo 7’ye bakıldığında, yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir.

Tablo 8’de araştırmanın çalışma grubunun cinsiyet değişkenine göre Dil Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan mann-whitney “U” Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 8. Araştırmanın Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil Gelişim	Cinsiyet	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	Mann-Whitney U	z	p
Zıt anlamlı 3kelime	kız	82	84,87	6959,00			
	erkek	83	81,16	6736,00	3250,000	,634	,526
	Toplam	165					
Zıt anlamlı 2 kelime	kız	82	84,99	6969,00			
	erkek	83	81,04	6726,00	3240,000	1,428	,153
	Toplam	165					
4 Sözcük tanımlama	kız	82	81,37	6672,50			
	erkek	83	84,61	7022,50	3269,500	-,591	,554
	Toplam	165					
2 Sözcük tanımlama	kız	82	82,49	6764,50			
	erkek	83	83,50	6930,50	3361,500	-1,006	,314
	Toplam	165					
Zıt anlamlı 1 kelime	kız	82	83,50	6847,00			
	erkek	83	82,51	6848,00	3362,000	,994	,320
	Toplam	165					
Dil gelişim toplam	kız	82	84,77	6951,50			
	erkek	83	81,25	6743,50	3257,500	,543	,587
	Toplam	165					

Yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait dil gelişim bölümlerinde ne de dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir.

Tablo 9’da araştırmanın örneklem grubunun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan mann-whitney “U” Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 9. Araştırmanın Çalışmanın Grubunun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Süresi Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce motor Gelişim	Cinsiyet	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	Mann-Whitney U	z	p
Adam	1 yıl	153	82,57	12633,00	852,000	-,959	,338
	2 yıl	12	88,50	1062,00			
	Toplam	165					
Kare kopya	1 yıl	153	82,96	12693,00	912,000	-,280	,779
	2 yıl	12	83,50	1002,00			
	Toplam	165					
Gösterilen kareyi çizme	1 yıl	153	82,96	12693,00	912,000	-,280	,779
	2 yıl	12	83,50	1002,00			
	Toplam	165					
Artı kopya	1 yıl	153	82,96	12693,00	912,000	-,280	,779
	2 yıl	12	83,50	1002,00			
	Toplam	165					
Üç kısımlı adam	1 yıl	153	82,96	12693,00	912,000	-,280	,779
	2 yıl	12	83,50	1002,00			
	Toplam	165					
Sıfır	1 yıl	153	83,00	12699,00	918,000	,000	1,000
	2 yıl	12	83,00	996,00			
	Toplam	165					
İnce motor toplam	1 yıl	153	82,57	12633,00	852,000	-,958	,338
	2 yıl	12	88,50	1062,00			
	Toplam	165					

Tablo 9’a göre yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir.

Tablo 10’da araştırmanın çalışma grubunun okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenine göre Dil Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan mann-whitney “U” Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 10 Araştırmanın Çalışma Grubunun Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Etme Süresi Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil gelişim	cinsiyet	N	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	Mann-Whitney U	z	p
Zıt anlamlı 3 kelime	1 yıl	153	82,20	12576,00	795,000	-,981	,327
	2 yıl	12	93,25	1119,00			
	Toplam	165					
Zıt anlamlı 2 kelime	1 yıl	153	83,23	12733,50	883,500	,582	,561
	2 yıl	12	80,13	961,50			
	Toplam	165					
4 Sözcük tanımlama	1 yıl	153	82,01	12547,50	766,500	-1,291	,196
	2 yıl	12	95,63	1147,50			
	Toplam	165					
2 sözcük tanımlama	1 yıl	153	82,96	12693,00	912,000	-,280	,779
	2 yıl	12	83,50	1002,00			
	Toplam	165					
Zıt anlamlı 1 kelime	1 yıl	153	83,50	12775,50	841,500	3,571	,000***
	2 yıl	12	76,63	919,50			
	Toplam	165					
Dil gelişim toplam	1 yıl	153	82,08	12558,50	777,500	-2,009	,050*
	2 yıl	12	94,71	1136,50			
	Toplam	165					

* $p < 0,05$ *** $p < ,001$

Tablo 10’a göre yapılan analiz sonucunda sadece zıtlık bir kelime bölümünde istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde ve dil gelişim toplam bölümünde istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun dışındaki bölümlerde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça, öğrencilerin dil gelişimleri olumlu yönde

artış göstermektedir. Ancak zıt anlamlı bir sözcük grubunda bir yıl süreli eğitim alanlarda daha yüksek bir sonuç elde edilmiştir.

Tablo 11’de araştırmanın çalışma grubunun anne eğitim değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 11. Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce motor Gelişim	Anne eğitim	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
Adam	ilkokul mezunu	73	82,85	1,637	3	,651
	Ortaokul mezunu	17	78,79			
	lise mezunu	62	83,18			
	yüksekokul mezunu	13	88,50			
	Toplam	165				
Kare kopya	ilkokul mezunu	73	82,37	1,260	3	,739
	Ortaokul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	83,50			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				
Gösterilen kare çizme	ilkokul mezunu	73	82,37	1,260	3	,739
	Ortaokul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	83,50			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				
Artı kopya	ilkokul mezunu	73	82,37	1,260	3	,739
	Ortaokul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	83,50			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam	ilkokul mezunu	73	82,37	1,260	3	,739
	Ortaokul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	83,50			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				

Sıfır çizme	İlkokul mezunu	73	83,00	0,000	3	1,000
	Ortaokul mezunu	17	83,00			
	lise mezunu	62	83,00			
	yüksekokul mezunu	13	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	ilkokul mezunu	73	82,81	1,621	3	,655
	Ortaokul mezunu	17	78,85			
	lise mezunu	62	83,21			
	yüksekokul mezunu	13	88,50			
	Toplam	165				

Tablo 11 incelendiğinde ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri anne eğitim değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 12’de araştırmanın çalışma grubunun anne eğitim değişkenine göre dil Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 12: Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Eğitim Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar

Dil Gelişim	Anne eğitim	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	ilkokul mezunu	73	77,62	4,689	3	,196
	orta okul mezunu	17	82,74			
	lise mezunu	62	85,71			
	yüksekokul mezunu	13	100,65			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	ilkokul mezunu	73	80,22	3,883	3	,274
	orta okul mezunu	17	82,15			
	lise mezunu	62	85,67			
	yüksekokul mezunu	13	87,00			
	Toplam	165				
4 sözcük tanımlama	ilkokul mezunu	73	76,51	6,171	3	,104
	orta okul mezunu	17	97,65			
	lise mezunu	62	85,20			
	yüksekokul mezunu	13	89,81			
	Toplam	165				
2 sözcük tanımlama	ilkokul mezunu	73	82,37	1,260	3	,739
	orta okul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	83,50			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1kelime	ilkokul mezunu	73	83,50	1,661	3	,646
	orta okul mezunu	17	83,50			
	lise mezunu	62	82,17			
	yüksekokul mezunu	13	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	ilkokul mezunu	73	74,94	7,877	3	,041*
	orta okul mezunu	17	89,68			
	lise mezunu	62	87,14			
	yüksekokul mezunu	13	99,81			
	Toplam	165				

* p<,05

Yapılan analiz sadece dil gelişim toplam puanlarında istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri anne eğitim değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 13’de araştırmanın grubunun baba eğitim değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 13: Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce motor Gelişim	Baba eğitim	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
Adam	ilkokul mezunu	37	79,58	3,881	3	,275
	orta okul mezunu	27	79,33			
	lise mezunu	76	84,16			
	yüksekokul mezunu	25	88,50			
	Toplam	165				
Kare kopya yapma	ilkokul mezunu	37	81,27	3,459	3	,326
	orta okul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	83,50			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				
Gösterilen kare	ilkokul mezunu	37	81,27	3,459	3	, 326
	orta okul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	83,50			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				
Artı kopya	ilkokul mezunu	37	81,27	3,459	3	, 326
	orta okul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	83,50			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam	ilkokul mezunu	37	81,27	3,459	3	, 326
	orta okul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	83,50			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				

Sıfır	ilkokul mezunu	37	83,00	3,459	3	,326
	orta okul mezunu	27	83,00			
	lise mezunu	76	83,00			
	yüksekokul mezunu	25	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	ilkokul mezunu	37	79,58	0,000	3	1,000
	orta okul mezunu	27	79,33			
	lise mezunu	76	84,16			
	yüksekokul mezunu	25	88,50			
	Toplam	165				

Yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri baba eğitim değişkenine göre farklılık görülmemiştir.

Tablo 14'te araştırmanın çalışma grubunun baba eğitim değişkenine göre dil Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo14. Araştırmanın Çalışma Grubunun Baba Eğitim Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar

Dil Gelişim	Baba Eğitim	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	İlkokul mezunu	37	80,24	8,625	3	,035*
	Ortaokul mezunu	27	70,33			
	lise mezunu	76	83,12			
	yüksekokul mezunu	25	100,40			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	İlkokul mezunu	37	84,77	7,560	3	,048*
	Ortaokul mezunu	27	74,78			
	lise mezunu	76	83,74			
	yüksekokul mezunu	25	87,00			
	Toplam	165				
4 sözcük tanıma	İlkokul mezunu	37	80,20	,562	3	,905
	Ortaokul mezunu	27	81,11			
	lise mezunu	76	84,05			
	yüksekokul mezunu	25	86,00			
	Toplam	165				
2 sözcük tanıma	İlkokul mezunu	37	83,50	1,171	3	,760
	Ortaokul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	82,41			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1 tanıma	İlkokul mezunu	37	83,50	1,171	3	,760
	orta okul mezunu	27	83,50			
	lise mezunu	76	82,41			
	yüksekokul mezunu	25	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	ilkokul mezunu	37	82,68	7,877	3	,041*
	orta okul mezunu	27	66,41			
	lise mezunu	76	84,14			
	yüksekokul mezunu	25	97,94			
	Toplam	165				

* p<,05

Yapılan analiz sonucunda sadece iki ve üç zıt anlamlı kelime ve dil gelişim toplam puanlarında istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri baba eğitim değişkenine göre farklılık göstermektedir. Özellikle babası yüksek eğitilmiş olan öğrencilerin dil gelişim puanları, babası diğer eğitim kademesinde olanlara göre çok yüksek düzeydedir.

Tablo 15de araştırmanın çalışma grubunun anne meslek değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 15: Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Meslek Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar

İnce motor Gelişim	Anne Meslek	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Adam	ev hanımı	112	84,08	3,117	3	,374
	işçi	30	83,00			
	küçük esnaf	4	88,50			
	memur	19	75,47			
	Toplam	165				
Kare kopya	ev hanımı	112	82,76	,473	3	,925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Gösterilen kare	ev hanımı	112	82,76	,473	3	,925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Artı kopya	ev hanımı	112	82,76	,473	3	,925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam	ev hanımı	112	82,76	,473	3	,925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Sıfır	ev hanımı	112	83,00	,000	3	1,000
	işçi	30	83,00			
	küçük esnaf	4	83,00			
	memur	19	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	ev hanımı	112	84,06	3,050	3	,384
	işçi	30	83,03			
	küçük esnaf	4	88,50			
	memur	19	75,55			
	Toplam	165				

Yapılan analiz sonucunda ne yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık

bulunamamıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri anne meslek değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 16’da araştırma örneklem grubunun baba eğitim değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 16. Araştırmanın Örneklem Grubunun Anne Meslek Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil Gelişim	Anne Meslek	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	ev hanımı	112	81,96	1,999	3	,573
	işçi	30	79,50			
	küçük esnaf	4	86,38			
	memur	19	93,97			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	ev hanımı	112	81,84	1,787	3	,618
	işçi	30	84,25			
	küçük esnaf	4	87,00			
	memur	19	87,00			
	Toplam	165				
4 Sözcük tanımlama	ev hanımı	112	77,46	9,302	3	, 026*
	işçi	30	91,50			
	küçük esnaf	4	102,50			
	memur	19	98,16			
	Toplam	165				
2Sözcük tanımlama	ev hanımı	112	82,76	,473	3	, 925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1 kelime	ev hanımı	112	82,76	,473	3	, 925
	işçi	30	83,50			
	küçük esnaf	4	83,50			
	memur	19	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	ev hanımı	112	77,63	8,293	3	,034*
	işçi	30	88,22			
	küçük esnaf	4	98,50			
	memur	19	103,13			
	Toplam	165				

Tablo 16 incelendiğinde yaşı grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri baba eğitim değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Yapılan analiz sonucunda sadece dört sözcük bölümünde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri anne meslek değişkenine göre farklılık göstermektedir. Toplam dil gelişimi puanları, annesi memur olan öğrencilerde en yüksek düzeydedir. Dört sözcük bilmede ise annesi küçük esnaf olan öğrencilerde en yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bunun dışındaki analizlerde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 17’de araştırmanın örneklem grubunun baba meslek değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 17. Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Meslek Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmeleri

İnce Motor Gelişim	Baba Meslek	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
Altı kısımlı adam çizme	işçi	85	81,71	2,616	4	,624
	emekli	8	78,19			
	küçük esnaf	20	88,50			
	memur	46	83,12			
	serbest çalışan	6	88,50			
	Toplam	165				
Kare kopya etme	işçi	85	82,53	,941	4	,919
	emekli	8	83,50			
	küçük esnaf	20	83,50			
	memur	46	83,50			
	serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Gösterilen kareyi çizme	işçi	85	82,53	,941	4	,919
	emekli	8	83,50			
	küçük esnaf	20	83,50			
	memur	46	83,50			
	serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Artı kopya	işçi	85	82,53	,941	4	,919
	emekli	8	83,50			
	küçük esnaf	20	83,50			
	memur	46	83,50			
	serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam çizme	işçi	85	82,53	,941	4	,919
	emekli	8	83,50			
	küçük esnaf	20	83,50			
	memur	46	83,50			
	serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Sıfır çizme	işçi	85	83,00	,000	4	1,000
	emekli	8	83,00			
	küçük esnaf	20	83,00			
	memur	46	83,00			
	serbest çalışan	6	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	işçi	85	81,68	2,617	4	,624
	emekli	8	78,25			
	küçük esnaf	20	88,50			
	memur	46	83,15			
	serbest çalışan	6	88,50			
	Toplam	165				

Tablo 17 incelendiğinde yaş grubuna ait ince motor bölümlerinde ne de ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri baba meslek değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 18’de araştırmanın örneklem grubunun baba meslek değişkenine göre dil gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 18: Araştırmanın Örneklem Grubunun Baba Meslek Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil Gelişim	Baba Meslek	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	İşçi	85	74,00	15,186	4	,004**
	Emekli	8	107,00			
	Küçük esnaf	20	78,13			
	Memur	46	94,45			
	Serbest çalışan	6	107,00			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	İşçi	85	81,18	2,314	4	,678
	Emekli	8	87,00			
	Küçük esnaf	20	82,88			
	Memur	46	85,21			
	Serbest çalışan	6	87,00			
	Toplam	165				
4 Sözcük tanımlama	İşçi	85	78,24	5,574	4	,233
	Emekli	8	102,50			
	Küçük esnaf	20	90,13			
	Memur	46	86,36			
	Serbest çalışan	6	75,00			
	Toplam	165				
2 Sözcük tanımlama	İşçi	85	83,50	2,587	4	,629
	Emekli	8	83,50			
	Küçük Esnaf	20	83,50			
	memur	46	81,71			
	Serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1 kelime	İşçi	85	82,53	,941	4	,919
	Emekli	8	83,50			
	Küçük esnaf	20	83,50			
	Memur	46	83,50			
	Serbest çalışan	6	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	İşçi	85	74,00	11,641	4	,020*
	Emekli	8	107,00			
	Küçük esnaf	20	78,13			
	Memur	46	94,45			
	Serbest çalışan	6	107,00			
	Toplam	165				

* p<,05 ** p<,01

Tablo 18'e göre, yapılan analiz sonucunda zıt kelime 3 bölümünde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan en az ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık

bulunmuştur. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri baba meslek değişkenine göre farklılık göstermektedir. Hem 3 zıt kelimeyi bilme bölümünde hem de toplam dil gelişiminde babası esnaf ve emekli olan öğrencilerin başarısı en yüksek düzeydedir.

Tablo 19’da araştırmanın çalışma grubunun ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre ince motor gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 19. Araştırmanın Örneklem Grubunun Aile Çocuk Sayısı Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtlar

İnce motor Gelişim	Ailedeki çocuk sayısı	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	p
Adam çizme	1 çocuk	48	83,34	7,566	3	,050*
	2 çocuk	83	85,52			
	3 çocuk	27	79,33			
	4 çocuk	7	64,93			
	Toplam	165				
Kare kopya	1 çocuk	48	83,50	5,111	3	,164
	2 çocuk	83	83,50			
	3 çocuk	27	80,44			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Gösterilen kare	1 çocuk	48	83,50	5,111	3	,164
	2 çocuk	83	83,50			
	3 çocuk	27	80,44			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Artı kopya	1 çocuk	48	83,50	5,111	3	,164
	2 çocuk	83	83,50			
	3 çocuk	27	80,44			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam	1 çocuk	48	83,50	5,111	3	,164
	2 çocuk	83	83,50			
	3 çocuk	27	80,44			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Sıfır	1 çocuk	48	83,00	,000	3	1,000
	2 çocuk	83	83,00			
	3 çocuk	27	83,00			
	4 çocuk	7	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	1 çocuk	48	83,38	7,579	3	,046*
	2 çocuk	83	85,54			
	3 çocuk	27	79,19			
	4 çocuk	7	65,07			
	Toplam	165				

Tablo 19'a göre yapılan analiz sonucunda ince motorun adam bölümünde ve ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bu

farklılık ailedeki çocuk sayısı iki olan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Diğer bölümlerde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 20’de araştırmanın çalışma grubunun ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre dil gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo20. Araştırmanın Örneklem Grubunun Aile Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirilmeleri

Dil Gelişim	Ailedeki çocuk sayısı	N	Sıralamalar Ortalaması	Kay kare	df	P
Zıt anlamlı 3 kelime	1 çocuk	48	84,66	,737	3	,864
	2 çocuk	83	83,14			
	3 çocuk	27	82,56			
	4 çocuk	7	71,64			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	1 çocuk	48	85,28	4,688	3	,196
	2 çocuk	83	84,02			
	3 çocuk	27	77,83			
	4 çocuk	7	75,21			
	Toplam	165				
4 Sözcük tanımlama	1 çocuk	48	83,59	1,493	3	,684
	2 çocuk	83	83,61			
	3 çocuk	27	84,17			
	4 çocuk	7	67,14			
	Toplam	165				
2 Sözcük tanımlama	1 çocuk	48	83,50	,988	3	,804
	2 çocuk	83	82,51			
	3 çocuk	27	83,50			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1 kelime	1 çocuk	48	81,78	2,438	3	,487
	2 çocuk	83	83,50			
	3 çocuk	27	83,50			
	4 çocuk	7	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	1 çocuk	48	84,66	2,513	3	,473
	2 çocuk	83	83,14			
	3 çocuk	27	82,56			
	4 çocuk	7	71,64			
	Toplam	165				

Tablo 20’de görüldüğü gibi, yapılan analiz sonucunda dil gelişiminin hiçbir bölümünde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 21’de araştırmanın örneklem grubunun aile ekonomik düzey değişkenine göre İnce Motor Gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 21. Araştırmanın Çalışma Grubunun Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Üç kısımlı adam	500 YTL ve altı	44	83,50	2,667	2	,264
	501-1500 YTL arası	76	83,50			
	1501-2500 YTL arası	45	81,67			
	Toplam	165				
Sıfır	500 YTL ve altı	44	83,00	,000	2	1,000
	501-1500 YTL arası	76	83,00			
	1501-2500 YTL arası	45	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	500 YTL ve altı	44	82,88	2,889	2	,346
	501-1500 YTL arası	76	81,99			
	1501-2500 YTL arası	45	84,83			
	Toplam	165				
	YTL arası	76	83,50			
	1501-2500 YTL arası	45	81,67			
	Toplam	165				
Artı kopya	500 YTL ve altı	44	83,50	2,667	2	,264
	501-1500 YTL arası	76	83,50			
	1501-2500 YTL arası	45	81,67			
	Toplam	165				

Tablo 21’egöre yapılan analiz sonucunda ince motorun hiçbir bölümünde ve ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri ailenin gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 22’de araştırmanın çalışma grubunun ailenin gelir durumu değişkenine göre dil gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 22. Araştırmanın Örneklem Grubunun Ailenin Gelir Durumu Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil Gelişim	Aile Ekonomik Düzeyi	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	500 YTL ve altı	44	69,50	17,110	2	,000***
	501-1500 YTL arası	76	79,86			
	1501-2500 YTL arası	45	101,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	500 YTL ve altı	44	79,50	4,013	2	,134
	501-1500 YTL arası	76	82,66			
	1501-2500 YTL arası	45	87,00			
	Toplam	165				
4 Sözcük tanımlama	500 YTL ve altı	44	61,25	25,115	2	,000***
	501-1500 YTL arası	76	87,30			
	1501-2500 YTL arası	45	97,00			
	Toplam	165				
2 Sözcük tanımlama	500 YTL ve altı	44	81,63	2,750	2	,253
	501-1500 YTL arası	76	83,50			
	1501-2500 YTL arası	45	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamı 1 kelime	500 YTL ve altı	44	83,50	1,171	2	,557
	501-1500 YTL arası	76	82,41			
	1501-2500 YTL arası	45	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	500 YTL ve altı	44	59,59	29,071	2	,000***
	501-1500 YTL arası	76	82,19			
	1501-2500 YTL arası	45	107,26			
	Toplam	165				

*** p<,001

Tablo 22'ye göre, yapılan analiz sonucunda dil gelişiminin zıt 4 ve sözcük 4 bölümlerinde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir

farklılık bulunmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri aile ekonomik düzey değişkenine göre farklılık göstermektedir. Ailenin ekonomik düzeyi arttıkça, bununla doğru orantılı olarak çocukların dil gelişimleri artış göstermiştir.

Tablo 23'te araştırmanın çalışma grubunun devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre ince motor gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 23. Araştırmanın Çalışma Grubunun Devam Ettikleri Okulun Özelliği Değişkenine Göre İnce Motor Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

İnce motor Gelişim	Okul özelliği	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Adam	Alt gelir grubu	55	85,50	1,355	2	,508
	Orta gelir grubu	55	81,00			
	Üst gelir grubu	55	82,50			
	Toplam	165				
Kare kopya	Alt gelir grubu	55	83,50	2,000	2	,368
	Orta gelir grubu	55	83,50			
	Üst gelir grubu	55	82,00			
	Toplam	165				
Gösterilen kare	Alt gelir grubu	55	83,50	2,000	2	,368
	Orta gelir grubu	55	83,50			
	Üst gelir grubu	55	82,00			
	Toplam	165				
Artı kopya	Alt gelir grubu	55	83,50	2,000	2	,368
	Orta gelir grubu	55	83,50			
	Üst gelir grubu	55	82,00			
	Toplam	165				
Üç kısımlı adam	Alt gelir grubu	55	83,50	2,000	2	,368
	Orta gelir grubu	55	83,50			
	Üst gelir grubu	55	82,00			
	Toplam	165				
Sıfır	Alt gelir grubu	55	83,00	,000	2	1,000
	Orta gelir grubu	55	83,00			
	Üst gelir grubu	55	83,00			
	Toplam	165				
Toplam ince motor	Alt gelir grubu	55	85,50	1,355	2	,508
	Orta gelir grubu	55	81,00			
	Üst gelir grubu	55	82,50			
	Toplam	165				

Tablo 23'e göre yapılan analiz sonucunda ince motorun hiçbir bölümünde ve ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 24'de araştırmanın çalışma grubunun devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre dil gelişim sorularına verdikleri yanıtların değerlendirmeleri arasındaki farklılığı test etmek üzere kullanılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları yer almıştır.

Tablo 24. Araştırmanın Çalışma Grubunun Devam Ettikleri Okulun Özelliği Değişkenine Göre Dil Gelişim Sorularına Verdikleri Yanıtların Değerlendirmeleri

Dil Gelişim	Okul özelliği	N	Sıralamalar Ortalaması	Kaykare	df	p
Zıt anlamlı 3 kelime	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	60,50	36,970	2	,000***
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	84,50			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	104,00			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 2 kelime	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	81,00	1,828	2	,401
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	82,50			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	85,50			
	Toplam	165				
4 Sözcük tanımlama	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	60,50	36,244	2	,000***
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	89,00			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	99,50			
	Toplam	165				

2 Sözcük tanımlama	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	83,50	2,000	2	,363
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	82,00			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	83,50			
	Toplam	165				
Zıt anlamlı 1 kelime	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	83,50	2,000	2	,363
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	82,00			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	83,50			
	Toplam	165				
Toplam dil gelişim	60.Yıl İ.Ö.O ve Canip Baysal İ.Ö.O	55	55,03	47,742	2	,000***
	Atatürk İ.Ö.O ve Milli Egemenlik İ.Ö.O	55	83,98			
	50. Yıl İzzet Baysal İ.Ö.O	55	109,99			
	Toplam	165				

*** p<,001

Tablo24'e göre yapılan analiz sonucunda dil gelişiminin zıt 4sözcük bilme ve 4 sözcük tanımlama bölümlerinde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre farklılık göstermektedir. Üst gelir düzeyine sahip ailelerinin çocuklarının devam ettikleri okullarda öğrenim görmekte olan çocukların dil gelişimleri, diğer gruplardan anlamlı derecede daha yüksektir.

BÖLÜM V

5.1. TARTIŞMA VE YORUM

Anasınıfına devam eden 60–72 ay grubu çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişimlerinin yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyen bu araştırmada elde edilen sonuçlar, araştırmanın amaçlar bölümünde ortaya konan amaç soruları çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

1.Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların dil gelişimi düzeyleri ve ince motor becerileri;

- Yaşa
- Cinsiyete
- Okulöncesi eğitime devam süresine
- Ailelerin demografik özelliklerine(anne-babanın öğrenim düzeyi, anne-babanın mesleği, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi) göre farklılık göstermekte midir?

Yapılan analiz sonucunda çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri anasınıfına devam etme süresi değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir. Okul öncesi eğitim kurumuna devam etme süresi arttıkça, öğrencilerin dil gelişimleri olumlu yönde artış göstermektedir.

Yapılan analiz sonucunda; yaş grubuna ait dil gelişim bölümlerinde ne de dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılık göstermemektedir.

Yapılan analiz sonucunda; dil gelişiminin zıt anlamlı 4 sözcük bilme ve 4 sözcük tanımlama bölümlerinde ve dil gelişim toplamda istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin

dil gelişimleri ailelerinin ekonomik düzey değişkenine göre farklılık göstermektedir. Ailenin ekonomik düzeyi arttıkça, bununla doğru orantılı olarak çocukların dil gelişimleri artış göstermiştir. Bu sonuç ile doğru orantılı olarak çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre de farklılık göstermektedir. Üst gelir düzeyine sahip ailelerinin çocuklarının devam ettikleri okullarda öğrenim görmekte olan çocukların dil gelişimleri, diğer gruplardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Dil gelişimi üzerinde Bernestein(1967) yaptığı araştırmalarda değişik sosyo-ekonomik seviyelerden gelen ailelerin çocuklarıyla değişik stillerle iletişim kurduklarını göstermiştir. Çocukları ile düzgün bir şekilde konuşan, onların söylediklerini düzeltmeden kabul edip fikirlerinin gelişimine yardım eden, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının, dil gelişiminde ileri olduğu saptanmıştır. Buna karşın çocukları ile cümle parçacıkları şeklinde konuşan ya da sadece yanlışlarını düzelteren ailelerin çocukları ise, dil gelişimi bakımından geri kaldığı görülmüştür(Akt: Temiz, 2002).

Yapılan analiz sonucunda; ince motorun hiçbir bölümünde ve ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri aile ekonomik düzey değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Yine bu sonuç ile doğru orantılı olarak, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimlerinin devam ettikleri okulun özelliği değişkenine göre farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Farklı ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının devam ettiği okullara giden çocukların ince motor gelişimleri birbirine eşit olarak bulunmuştur. Bu durum beklenen bir sonuçtu. Okul öncesi kurumuna devam etmenin çocuğun gelişimine olan katkısı ortaya çıkarmıştır.

Kullanılan Denver II Testinde 6 kısımlı adam çiz sorusundan; baş, saç, kaş, göz, kulak, burun, ağız çizmesiyle geçer. Bu nedenle çalışma grubunda sadece tam bir baş çizse dahi geçmiş sayılmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri anne eğitim değişkenine göre farklılık göstermektedir. Özellikle annesi yüksek eğitilmiş olan öğrencilerin dil gelişim puanları, diğer eğitim kademelerine göre çok yüksek düzeydedir.

Anlar(1983) tarafından yapılan araştırmada ilk altı yaşındaki dil gelişiminde, anne baba eğitimi ve cinsiyetin etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; annelerin öğrenim düzeylerinin yüksek olması ile çocukların dil düzeyinin yükselmesini annelerin çocuk eğitimi konusunda bilgi sahibi olmalarına ve dili kullanmada çocuklarına iyi model olduklarına bağlamıştır.

Öztürk(1995) araştırmasında, annenin öğrenim durumuna göre çocukların alıcı dil düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı fark bulunmuştur. Sonuçta annenin öğrenim durumu yükseldikçe çocukların alıcı dil düzeylerinin de yükseldiğini ortaya koymuştur. Çocuğun evde genellikle babanın çalışıyor olması nedeniyle annesiyle daha çok zaman geçirmesi, etkileşimde bulunması çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri baba eğitim değişkenine göre farklılık göstermektedir. Özellikle babası yüksek eğitilmiş olan öğrencilerin dil gelişim puanları, babası diğer eğitim kademesinde olanlara göre çok yüksek düzeydedir

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri anne meslek değişkenine göre farklılık göstermektedir. Toplam dil gelişimi puanları, annesi memur olan öğrencilerde en yüksek düzeydedir. Dört sözcük bilmede ise annesi küçük esnaf olan öğrencilerde en yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Bunun dışındaki analizlerde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri baba meslek değişkenine göre farklılık göstermektedir. Hem 3 zıt kelimeyi bilme bölümünde hem de toplam dil gelişiminde babası esnaf ve emekli olan öğrencilerin başarıları en yüksek düzeydedir.

Yapılan analiz sonucunda ince motorun adam bölümünde ve ince motor gelişim toplamda istatistiksel açıdan ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor gelişimleri ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık ailedeki çocuk sayısı iki olan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Diğer bölümlerde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kavaklı(1980)'nin araştırmasında ailedeki çocuk sayısına göre çocukların dil düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Kozcu(1987)'nin araştırmasında kardeş sayısı ile çocukların saldırgan davranışlar arasında ilişki bulunmuştur. Saldırgan davranışlar tek çocuklarda daha az görülmektedir. Bunun nedeninin saldırgan davranışların da diğer davranışlar gibi öğrenildiği, tek çocuklarda ise bu öğrenmenin olmaması nedeni ile saldırgan davranışların daha az görüldüğüdür. Az saldırgan çocuklar sorunlarını daha çok sözel tepkilerle çözmektedir, bu da dil gelişimlerinin diğerlerinden daha ileri olmasını gerektirmektedir (Akt. Öztürk, 1995).

2. Okulöncesi kurumuna devam eden çocukların dil gelişim düzeyleri ile ince motor gelişim düzeyleri paralellik göstermekte midir?

Yapılan analiz sonucunda çalışma grubundaki çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişim düzeylerinin paralellik gösterdiği ortaya çıkmıştır.

5.2. SONUÇ

Bu araştırma, anasınıfına devam eden 60-72 ay çocukların dil gelişimi ve ince motor gelişimi açısından incelenmek amacıyla planlanmıştır. Araştırmada anasınıfına devam eden çocukların dil ve ince motor becerileri; yaşa, cinsiyete, okul öncesi eğitime devam süresine, ailelerin demografik özelliklerine(anne-babanın öğrenim düzeyi, anne-babanın mesleği, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi)göre incelenmiştir.

Yapılan çalışma sonucundan çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dil gelişimleri ve ince motor gelişimleri; yaşlarına, cinsiyetlerine, okul öncesi kuruma devam süresine göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri değişkenine göre farklılık göstermektedir. Anne ve babası eğitim düzeyi yüksek olan çocukların dil gelişim düzeyleri diğer eğitim kademesinde olanlara göre en az ,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ince motor becerileri ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ailelerin demografik özellikleri incelendiğinde ise çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Ailelerin gelir düzeyleri arttıkça bununla doğru orantılı olarak çocukların dil gelişimleri artış göstermiştir. Üst gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının devam ettikleri okullarda öğrenim görmekte olan çocukların dil gelişimleri diğer gruplardan ,001 düzeyinde anlamlı bir farklılıkla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bulguları ışığında geliştirilen öneriler aşağıda verilmektedir.

5.3.ÖNERİLER

- Çocuğun dil gelişiminin ve ince motor gelişiminin desteklenmesinde okulöncesi kurumlarının önemli katkıları olmaktadır. Ailelere okulöncesi eğitimin çocuğun gelişim alanlarına etkisi konusunda bilgiler verilmelidir.
- Çocukların ince motor becerileri gözlemlendiğinde bireylerarası farklılıkların olması kaçınılmazdır. Çocuğun özellikle öz-yeterlilik duygusunun gelişiminde etkili olması için çocukların bireysel gelişim eğrilerinin izlenmesi ve ailelerin bilgilendirilmesi sağlanabilir
- Okulöncesi eğitim kurumlarındaki programda amaç, çocuğun günlük etkinlikler sırasında tesadüfi aldığı dil eğitimiyle, dil eğitimi için özellikle ayrılmış sürelerde aldığı bilgileri birleştirmek olmalıdır.
- İnce motor becerilerin (yazı yazma, müzik atleti çalma, vb.) öğretilmesinde çocuğun hazır bulunuşluk ve olgunlaşma düzeyi mutlaka dikkate alınmalıdır. Yapılması planlanan aktivite için çocuk gerekli olgunluğa ulaşmamışsa, çocuk sadece belirlenen işi yapmakta başarısız olmayacak bundan fiziksel ya da psikolojik açıdan da olumsuz yönde etkilenecektir.
- Okul öncesi dönemden başlayarak eğitimin herhangi bir kademesindeki çocuğun ince motor becerileri yaşıtlarına göre oldukça gerideyse çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi için aile okul psikolojik danışmanına, rehberlik araştırma merkezlerine ve çocuk ergen psikiyatri kliniklerine yönlendirilmelidir
- Öğrencilerin görme ya da işitme ile ilgili bir takım problemleri sınıf içerisindeki akademik başarılarının düşmesine ya da sosyal ilişkilerinin bozulmasına neden olabilir. Bu nedenle de öğretmenler tarafından dönem başlarında görme ve işitme ile ilgili olarak tarama testleri mutlaka yapılmadır.

Bundan sonra araştırma yapacak kişilere ışık tutması için geliştirilen öneriler ise;

- Okulöncesi eğitime devam etmeyen çocukların ailelerindeki çocuk sayısı, anne babanın öğrenim durumu, ekonomik durum gibi değişkenlerin aracılığıyla dil ve motor gelişimi açısından inceleyebilirler.
- Özel ve resmi okulöncesi kurumlarına devam eden çocukların dil ve motor gelişimleri karşılaştırılarak araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Adams,F. James.”Ergenliğı Anlamak” Çev: Bekir Onur.İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2001

Ahioğlu, Nihal. ”Sembolik Oyunun Dört Yaş Çocuklarının Dil Kazanımına Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1999

Anlar, Banu. “ İlk Altı Yaşta Dil Gelişimi, Anne Baba Eğitimi ve Cinsiyetin Etkisi” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara,1983

Anlar,Banu,,Yalaz,Kalbiye “**Denver II Gelişimsel Tarama Testi Türk Çocuklarına Uyarlanması Ve Standardizasyonu**”, Ankara, 1990

Arı, Meziyet ve diğerleri.“ Farklı Ana-Baba Tutumlarının Dört-Onbir Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması” **10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri**. Ya- Pa Yayınları, İstanbul, 1997

Atkinson, Rita. “**Psikolojiye Giriş**” (Çev: Yavuz Alogan), Arkadaş Yayınları Ankara,1999

Avcı, Neslihan. “**Gelişimde 0–3 Yaş- Yaşama Merhaba**”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2004

Aydın, Oktay ve Bilgin-Aydın, Hülya. **Okulöncesi Çocuğun Gelişim Özellikleri Marmara Üniversitesi Anaokulu / Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. Ya-pa Yayınları, İstanbul,1999

Aydın, Oktay. “Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişim Özellikleri” Edit. Müzeyyen, Sevinç) **Erken Çocuklukta Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003

Aydoğan, Yasemin ve Koçak Nurcan “Okul Öncesi Çocukların Dil Gelişimlerine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi” **Milli Eğitim Dergisi** S.159, Ankara, 2003

Başal, Handan Asude. **Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003

Başal, Handan-Asude. **Gelişim ve psikoloji- Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004

Basaran, İbrahim Ethem, **Eğitim Psikolojisi**, ,Gül Yayın Evi, Ankara 1998

Bayhan, Pınar ve Artan, İsmihan. **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004

Baykoç- Dönmez, Necate. “Çocukta Dilin Kazanılması” **Ya-Pa 4. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**, 1986, s.90–97

Baykoç- Dönmez, Necate.”12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanılması Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 1986

Baykoç- Dönmez, Necate ve Arı, Meziyet. ”12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kazanılması”, **G:Ü: Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1992, 8:3,115-161

Baykoç-Dönmez, Necate, Abidoğlu, Ülkü., Dinçer, Çağlayan., Erdemir, Nilay., Gümüştü, Şebnem., **Okulöncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri**, Ya-Pa Yayınları, Ankara, 1997

Bilgin, Sıla. “Kesmek Ve Yapıştırmak”, **Çoluk Çocuk Dergisi**, 2003, s: 26

Binbaşoğlu, Cavit. **Eğitim Psikolojisi**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1990

Breckenridge E.M, Murpy, N.M. “**Growth And Development Of The Young Child.**” WB Saunders Company. London, 1969

Cratty J.B “**Movement Behavior And Motor Learning**” Lea. Febiger, Philadelphia, 1979

Cüceloğlu, Doğan. **İçimizdeki Çocuk**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997

_____ **İnsan ve Davranışı**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999

Çağlak-Sarı, Saime. “Okul Öncesi Dönemde Hareket Gelişimi Ve Eğitimi”, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/savi62/sari.htm>, 2007

Davaslıgil, Ümit. “Sağlıklı Bir Dil Gelişimi İçin Öneriler” **Aile Ve Çocuk Yıllık Dergi**. Ak Yayınları, İstanbul, 1982, s.34,35

Dencla, B. M. “**Development of Motor Coordination İn Normal Children.**” Developmental Medicine Child Neurology, 1974

Erkan, Pınar. ”Sosyo-ekonomik ve Eğitim Düzeyleri Farklı Olan Ailelerin 48–60 Aylar Arasındaki Çocukların Dil Yapılarının İncelenmesi” Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 1990

Ertuğ, Aysel.”Çocuk Bakım Yurtlarında Yaşayan Çocuklar İle Ailelerinin Yanında Yaşayan Çocukların Dil Gelişimlerinin Karşılaştırılması” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi**, Ankara,1981

Fişek, Güler- Okman, Yıldırım ve Serap- Maktav: “**Çocuk Gelişimi**”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993

Gallahue L.D. “Understanding Motor Development İn Children” Jhon Wiley-sons, Newyork,1982

Gander,J.Mary.,Hary.W.Gardiner, “**Çocuk Ve Ergen Gelişimi**”,Çev.Bekir Onur, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara,1993

Gençtan, Engin. “ Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar” Remzi Kitabevi, İstanbul,1988

Gövsal, İbrahim Alaettin. “**Çocukta Zihinsel Gelişim**” Hayat Yayınları, İstanbul,1998

Güleryüz, Figen. “48-60 Ay Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi” Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**. Ankara,1990

Günçe, Gülseren. “Piaget Kuramına Toplu Bakış- Çocukta Zihin Gelişimi”, **Ankara: Eğitim Fakültesi**, 1973,s. 497

Güven, Nergis. Ders Notları. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü. Ankara, 1998

Güven, Nergis ve Bal, Servet. **Dil Gelişimi Ve Eğitim- 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar İçin Destekleyici Etkinlikler**, Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2002

Jersild, Arthur. **Çocuk Psikolojisi**. (Çev: Gülseren Günce), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara,1979

İnan, Mehmet. “Erken Çocuklukta Hareket Gelişimi”(Edit. Müzeyyen, Sevinç) **Erken Çocuklukta Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003

_____“**Hareket Eğitimi Öğretmen El Kitabı**” Morpa Kültür Yayınları, İstanbul,2004

Kandır, Adalet. **Gelişimde 3-6 Yaş- Çocuğum Büyüyor**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004

Karatepe, Hasan. **Öğrenme Yetersizliği Olan Çocuklar**, Karatepe Yayınları, Ankara, 1992

Koç.,Nizamettin. “**Okul Öncesi Eğitim Ve Sorunları**” Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara,1983

Metin, Nilgün” 0-6 Yaş Grubundaki Çocukların Gelişim Özellikleri”, <http://www.suvak.org.tr/pdf/aileokulu/2007>

Mallary, Tery. “**Montessori ve Çocuğunuz**” Çeviren:Fusun Öztaş, Cihan Gülten.,Hatipoğlu Yayınevi, Ankara,1989

Mengütay, Sami. “**Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor**” Morpa Kültür Yayınları, İstanbul,2006

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (36–72 aylık çocuklar için), Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, 2006

Morgan, G.T. **Psikolojiye Giriş**, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara, 1993

Oktay, Ayla “Okul Öncesi Eğitim Ve Okula Hazırlıklı, Olmak”, **Aile ve Çocuk Yıllık Dergisi**, Ak Yayınları, İstanbul, 1983, s. 137

_____ “Okulöncesi Eğitim ve Türkiye’de Okulöncesi Kurumlar”, **Aile ve Çocuk Yıllık Dergisi**, Ak Yayınları İstanbul, 1984 s. 353

_____ “ Yaşamın Sihirli Yılları, Okul Öncesi Dönem” Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 1999

Özer, Dilara Sevimay ve Özer, M. Kamil. **Çocuklarda Motor Gelişim**, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 2000

Özgüven, Ethem İbrahim. **Psikolojik Testler**, Yeni Doğu Matbaası Ankara, 1994

Özsoy, And. “Çocukta Dil Gelişimi Açısından Resim Ve Resimlemenin Önemi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1996

Özsoy, Yahya.”Çocukta Dil Gelişimi Ve Ailenin Rolü”, **Okul Öncesi Eğitimi Dergisi** Ankara, 1986, s:11

Öztürk, Hamiyet. “Okulöncesi Kurumlarına Giden Ve Gitmeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Alıcı Ve İfade Edici Dil Düzeyleri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1995

Poyraz, Hatice “Federal Almanya Ve Türkiye ‘De Okul Öncesi Eğitimi Alan 4-6 Yaşlar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Gelişim Düzeylerinin Karşılaştırılması” Yayınlanmamış Doktora Tezi. **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1995

Sansa -Tura, Sabahat. “Dil Biliminin Dil Öğretimindeki Yeri” Türk Dili Dil Öğretimi Özel Sayısı, **TDK Yayınları**, sayı:379-380, 1983

Savran, Canan, İclal Kuşin “Anne Baba Tutumları İle Onların Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkileri”**10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri**. Ya- Pa Yayınları, İstanbul,1997

Sayıl, Melike. “Çocukluk: Okul Yıllarında Gelişim”
http://www.egitim.com/aile/0651/0651.2/d_0651.2.cocuklukokulyillari.asp?BID=07&MenuNO=4#Biyografi, 2007

Seçilmiş, Sema. “Anaokuluna Giden Ve Gitmeyen Erken Çocukluk Dönemindeki Çocukların Dil Gelimi İle İlgili Becerilerin İncelenmesi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara,1996

Senemoğlu, Nuray. “Okul Öncesi Eğitimde Dilin Önemi”
http://www.epo.hacettepe.edu.tr/eleman/nuray_hoca/makaleler/di_onem.htm, 2006

Singer, Dorothy,G.JeromeL.Singer. “**Çocuklarda Yaratıcılığın Gelişimi**”Çev:Nurdan Cihanşumul, Kaya Matbaacılık, İstanbul,1998

Şener, Şahnur ve Yüksel, Nevzat ve Şenol, Selahattin. “Ruhsal Ve Fiziksel Gelişim” http://www.med.gazi.edu.tr/akademik/psikiyatri/ruhsal_gelisim,2006

Şirin, Ruhi. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul,1994

Siyez, Didem Müge “Fiziksel Gelişim”

<http://kisi.deu.edu.tr/didem.siyez/fizikselgelisim.html> ,2007

T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı 1. Özürlüler Şurası Çağdaş Toplum Yaşam Ve Özürlüler Ön Komisyon Raporları, **Hacettepe Üniversitesi**, Takav Matbaası, Ankara,1999

Topbaş Seyhun, “**İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Türkçe Öğretimi**”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1998

Temiz, Gülay. “Okulöncesi Eğitimin Çocuğun Dil Gelişimine Olan Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya, 2002

Temel, Fulya. “Ankara’daki Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki 0–6 Yaş Çocukların Gelişim Durumlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma” **Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü**, Ankara,1994.

Topbaş, Seyhun. “Seslerin Kullanım Sıklığı ve Türk Çocuklarının İki, İki, İtfl Seslerini Edinimi Üzerindeki Etkileri”. **III. Dilbilimi Sempozyumu Bildirisi. Çukurova Üniversitesi**, Adana. 1989.

Tural, Ayşin “Ankara’da Anaokuluna Giden Ve Gitmeyen Dört-Altı Yaş Çocuklarının Bildikleri Kelime Sayısına Yaş, Cinsiyet, Ailenin Eğitim Düzeyi Ve Okula Devam Süresinin Etkisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,**Hacettepe Üniversitesi**, Ankara,1977

Uyar, Nursel. "Anaokuluna Devam Eden 60–72 Aylık Çocuklara Destekleyici Olarak Uygulanan Eğitimde Drama Programının Çocuklarının Dil Gelişimi Etkisi" **Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Ankara. 1995

Webster, Loriane “Whydon’tWeCare?” **Childhood Education Fall.1998**

Williams Lawrance. **Çocuğunuzu Keşfedin** (Çev: Miyase Koyuncu) Hayat Yayınları, İstanbul,1998

Yavuzer, Haluk. **Ana Baba Okulu**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990

_____ **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul,1996

_____ **Resimleriyle Çocuğu Tanıma**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2005

Yenisor, Esin.”Yuvarın Dil Gelişimine Etkisi” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, **İstanbul Üniversitesi**, İstanbul, 1989

Yıldızbaş, Füsün.,Parlak yıldız, Belgin. “ **Okul Öncesi Eğitimde Öğretmenlerin Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışmalarına Yönelik Uygulamalarının Ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi**” XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi; Malatya, 2004

Yüksel, Nevzat.“Ruhsal ve Fiziksel Gelişim”

http://www.med.gazi.edu.tr/akademik/psikiyatri/ruhsal_gelisim_slat.do, 2006

Zenbat, Rengin. **Okul Öncesi Eğitim Kurumları,0–6 Yaş Anne Baba Ve Çocuk Rehberi**, Beyaz Gemi Yayınları, İstanbul,1998.

EKLER

EK:1 Anket Soruları

Sayın Veli

Bu araştırma 60–72 ay çocukların ailelerinin gelir düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Araştırmada okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların velilerinin görüşlerine ihtiyaç duyulmuş bu nedenle elinizdeki anket geliştirilmiştir.

Yanıtlarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacağı için soruları içtenlikle ve samimi olarak cevaplamanız önem taşımaktadır. Herhangi bir şekilde kimlik bilgilerinizi belirtmeniz gerekmemektedir. Size uygun gelen cevabın yanındaki paranteze (x) işareti koymanız yeterli olacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Selda ÜNALGÜROCAK

AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET SORULARI

Çocuğun yaşı(Ay olarak yazınız.)

() 58–60 () 61–63 () 64–66 () 67–69 () 70–72

Cinsiyet: () kız () erkek

Okulöncesi eğitim kurumuna devam süresi: () 1 yıl () 2 yıl () 3 yıl

ANNE

Öğrenim Düzeyi

() Okuma yazma bilmiyor

() Okuryazar

() İlkokul mezunu

() Ortaokul mezunu

() Lise mezunu

() Yüksek okul mezunu

BABA

Öğrenim Düzeyi

() Okuma yazma bilmiyor

() Okuryazar

() İlkokul mezunu

() Ortaokul mezunu

() Lise mezunu

() Yüksek okul mezunu

Meslek

- () Ev hanımı () İşsiz
 () İşçi () İşçi
 () Emekli () Emekli
 () Küçük esnaf(terzi, bakkal vb.) () Küçük esnaf(terzi, bakkal vb.)
 () Memur () Memur
 () Üst düzey bürokrat () Üst düzey bürokrat
 () Serbest Çalışan (avukat hekim vb.) () Serbest Çalışan

Ailedeki Çocuk Sayısı (kendi ile birlikte):

Kardeşlerin Yaşı/Öğrenim Durumu

Kardeşler	Okula gitmiyor	İlköğretim	Lise	Üniversite
1.				
2.				
3.				
4.				

Aylık Gelir Düzeyiniz? Lütfen Kutucuklara çarpı işareti koyunuz.

- () 500 ve altı
 () 501–1500 arası
 () 1501–2500 arası
 () 2501–4000 arası
 () 4001-üzeri

EK:2 Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 521 / 1756
Konu : Araştırma İzni

04./04/2007

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

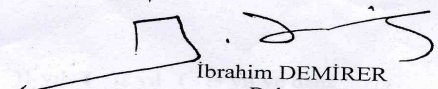
İlgi : 09.03.2007 tarih ve B.30.2.ABÜ.0.E1.00.00.400-146 sayılı yazı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Selda Ünal GÜROCAK'ın "Anasınıfına Devam Eden 60-72 Ay Çocuklarını Dil Gelişimi ve İnce Motor Gelişim Açısından Değerlendirilmesi" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak testlerin Bolu İli 60. Yıl İlköğretim Okulu, Canip Baysal İlköğretim Okulu, Atatürk İlköğretim Okulu, Millî Egemenlik İlköğretim Okulu ve 50. Yıl İzzet Baysal İlköğretim Okulunda uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (4 sayfa - 11 sorudan oluşan) testlerin belirtilen ilköğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

İbrahim DEMİRER
Bakan a.
Daire Başkanı

EK :
Test Örneği (1 Adet-4 Sayfa)

GMK. Bulvarı No:109
06570 Maltepe/ANKARA
Tel : 0 312 230 36 44
Faks : 0 312 231 62 05
earged@meb.gov.tr | earged.meb.gov.tr

www.egitimdestek.meb.gov.tr

www.haykizitakuta.org

www.bilgisayarligilmedestek.org

EK:3 Denver II

Denver II TÜRKİYE STANDARDİZASYONU

Geçen Çocukların Yüzdesi

Anlatımla geçilebilir 25 50 75 90

Formun arkasında not no. — A 1 Madde 1

Soyadı, Adı : _____

Protokol No: _____

Doğum Tarihi : _____

Aylar

Yıllar

Kişisel - Sosyal

İnce Motor

Dil

Kaba Motor

The chart displays milestones for four domains: Personal-Social (Kişisel - Sosyal), Fine Motor (İnce Motor), Language (Dil), and Gross Motor (Kaba Motor). The x-axis represents age in months (1-24) and years (2 1/2 to 6). The y-axis lists specific milestones for each domain. Milestones are marked with red boxes indicating the age at which they typically occur.

TEST DAVRANIŞI

Her zamanki gibi miydi? 1. test 2. test 3. test

Evet

Hayır

Uyumlu muydu?

Her Zaman

Genelde

Nadiren

Çevreyle İlgili

İlgili

Biraz İlgisiz

İlgisiz

Korku / Kaygı

Yok

Hafif

Belirgin

Dikkati

Yeterli

Biraz Dağılıyor

Kolay Dağılıyor

Ek: 4

Test verilışı için yönergeler

1. Gülümseyerek, konuşarak ya da el sallayarak çocuk gülümsetilmeye çalışılır, fakat dokunulmaz.
2. Çocuk kendi eline birkaç saniye dikkatle bakmalıdır.
3. Çocuk ayakkabılarını bağlayamayabilir veya arkasındaki düğmeyi, fermuarı kapatamayabilir.
4. Parmakların arkasına ya da ucuna dokunulduğunda çingırağı yakalarsa geçer.
5. Çizgi, uygulayıcının çizdiğinden 30 derece ya da daha az eğimde olursa geçer.

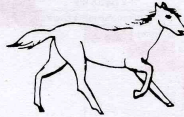
6. Herhangi bir kapalı şekil geçer.
Devamlı yuvarlak hareketler kahr.

8. Çaprazlaşan çizgiler geçer.

9. Önce şekilleri göstererek çocuğa kopya ettirin; yapamazsa çizerek gösterin.

6., 8. ve 9. maddeleri verirken adımı söylemeyin. 6 ve 8'de şekillerin yapılışını göstermeyin.

7. İnsan çizme skorlamasında çift organlar (2 kol, 2 bacak, vb.) tek parça olarak sayılır.
10. Bebeği kullanarak çocuğa deyin ki: Bana burnunu, gözünü, kulağını, ağzını, elini, ayağını, karnını, saçını göster. Kaç kısım gösterdiğini kaydedin.
11. Çocuğa küp vererek "bunu anneye ver", "bunu yere koy", "bunu masaya koy" deyin. En az birini yapabilirse geçer.

12. Önce "resmin adını söyleme" maddesini verin (Bk. 13) Üç taneden az isim söylerse resimler çocuğun önünde iken "bana kuşu, kediye, ... göster" deyin. Kaçını bildiğini kaydedin.
13. Resimleri gösterin ve adını söylemesini isteyin (sadece ses çıkarsa puan verilmez). Kaçını bildiğini kaydedin.
14. Resimleri kullanarak çocuğa şunları sorun: "Hangisi uçar?, ... miyav der?, ... konuşur?, ... havlar?, ... dört nala koşar?" Bir tanesini bilirse geçer.
15. "Üşüdüğün zaman ..., yorulduğun zaman ..., acıktığın zaman ne yaparsın?" diye sorun. Bir tanesini bildiğinde ilgili maddeden geçer.
16. "Bardakla ne yapılır?, Sandalye ile ne yapılır?, Kalemle ne yapılır?" diye sorun. İşlev tanımlayan sözler doğru yanıt olarak kabul edilmez.
17. "Top, deniz, masa, ev, elma, perde, merdiven, tavan nedir?" diye sorun. Kullanım, şekil, yapıldığı madde, genel sınıflama (örneğin, "elma meyvedir" gibi, kırmızı değil) açısından tanımlayıcı sözler geçer. Kaç sözcük bildiğini kaydedin.
18. "At büyüktür, peki ya fare?", "Ateş sıcaktır, peki ya buz?", "Anne bir kadındır, peki ya baba?", "Güneş gündüz çıkar, peki ya ay?", diye sorun. Kaçını bildiğini kaydedin.

■ Gözlemler :

TÜRKİYE ÇOCUK NÖROLOJİSİ DERNEĞİ

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Selda Ünal Gürocak

Sürekli Adresi :

Doğum Yeri ve Yılı : Keskin, 1976

Yabancı Dili :İngilizce

İlköğretim : Gazi Osman Paşa İlkokulu, 1989

Ortaöğretim :Çankaya Lisesi,1994

Lisans : Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bölümü,2000

Yüksek Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği,2007

Anabilim Dalı: Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Bilim Dalı:

Yayımları:

Çalışma Hayatı: 2000 yılından beri Anasınıfı Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.